KATEDRA ANGLISTIKY A AMERIKANISTIKY

Filozofická fakulta

Univerzita Palackého v Olomouci

Martina Kasalová

Analýza výchozího a cílového jazyka v textech a dokumentech Evropské unie

Source and target language analysis in the texts and documents of the European Union

Vedoucí práce: Mgr. Jitka Zehnalová, Ph.D.

Olomouc 2011

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Jitce Zehnalové, PhD. za vedení práce, její připomínky a trpělivost. Poděkování patří i mé rodině za podporu při studiu.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní předepsaným způsobem všechnu použitou literaturu.

V Olomouci dne .....

1 ÚVOD 7

2 EVROPSKÁ UNIE A PŘEKLAD 9

2.1 INSTITUCIONÁLNÍ PŘEKLAD A INSTITUCE EVROPSKÉ UNIE 9
2.1.1 EVROPSKÁ KOMISE A PŘEKLAD 10
2.1.2 RADA EVROPSKÉ UNIE A PŘEKLAD 12
2.1.3 EVROPSKÁ RADA A PŘEKLAD 13
2.1.4 EVROPSKÝ PARLAMENT A PŘEKLAD 13
2.1.5 SOUDNÍ DVŮR EVROPSKÉ UNIE A PŘEKLAD 13
2.2 VÍCEJAZYČNOST 14
2.3 FENOMÉNY JAKO EUROANGLIČTINA, „EUROSPEAK“ A „EUROŽARGON“ 15

3 PŘEKLADY PRO EVROPSKOU UNII 17

3.1 TYPOLOGIE PŘEKLÁDANÝCH DOKUMENTŮ A TEXTŮ EU 18
3.2 ZPŮSOBY KONTROLY A HODNOCENÍ KVALITY PŘEKLADŮ. KATEGORIE PŘEKLADŮ DOKUMENTŮ A TEXTŮ EVROPSKÉ KOMISE 19
3.2.1 PŘEKLAD DOKUMENTŮ KATEGORIE A – PRÁVNÍ 23
3.2.2 PŘEKLAD DOKUMENTŮ KATEGORIE B – PREZENTAČNÍ 23
3.3 PŘEKLAD TERMÍNŮ A POJMŮ V DOKUMENTECH A TEXTECH EU 24
3.3.1 KLASIFIKACE SLOVNÍ ZÁSOBY PRÁVNÍHO JAZYKA PODLE TOMÁŠKA 25
3.3.2 KLASIFIKACE SLOVNÍ ZÁSOBY PODLE ALCARAZE A HUGHA 27
3.3.3 SITUACE V PŘEKLADU ODBORNÉHO A PRÁVNÍHO LEXIKA V TEXTECH A DOKUMENTECH EU 28
3.3.4 PŘEKLAD SPECIFICKÉ SLOVNÍ ZÁSOBY EVROPSKÉ UNIE 31
3.3.5 NATURALIZACE VERSUS INTERNACIONALIZACE 32
3.3.6 INTERNACIONALIZMY 33
3.4 NÁSTROJE A TECHNOLOGIE POUŽÍVANÉ PŘEKLADATELI EVROPSKÉ UNIE 34
3.4.1 VEŘEJNĚ DOSTUPNÉ NÁSTROJE 34
3.4.2 VEŘEJNĚ NEDOSTUPNÉ NÁSTROJE 37
3.4.3 JAZYKOVÉ PŘÍRUČKY 39

4 JAZYK PRÁVNÍCH TEXTŮ A DOKUMENTŮ EVROPSKÉ UNIE 41

4.1 PRÁVNÍ STYL A PRÁVNÍ JAZYK 41
4.1.1 SYNTAX PRÁVNÍHO JAZYKA 42
4.1.2 SLOVNÍ ZÁSOBA PRÁVNÍHO JAZYKA 42

5 NEDOSTATKY V PŘEKLADECH TEXTŮ EVROPSKÉ UNIE 44

5.1 INTERFERENCE S ANGLICKÝM JAZYKEM 45
5.2 PLURÁLOVÉ TVARY U SUBSTANTIV S ABSTRAKTNÍM VÝZNAMEM 45
5.3 NEDOSTATKY V REALIZACI USTÁLENÝCH VAZEB, NESPRÁVNÉ PÁDY A NEVHODNÉ PŘEDLOŽKY 46

5.4 NADMĚRNÁ NOMINALIZACE 47
5.5 NADMĚRNÉ POUŽÍVÁNÍ DLOUHÝCH VĚTNÝCH KONSTRUKCÍ 47
5.6 ABSTRAKTNÍ SLOVNÍ ZÁSOBA 48
5.7 NATURALIZACE VERSUS INTERNACIONALIZACE 49
5.8 SHRNUTÍ 51

6 PRAKTICKÁ ANALÝZA NEDOSTATKŮ V TEXTECH EVROPSKÉ UNIE 52

6.1 PŘEKLAD PRÁVNÍCH TEXTŮ A OFICIÁLNÍCH DOKUMENTŮ 52
6.1.1 INTERFERENCE S ANGLICKÝM JAZYKEM 54
6.1.2 PŘEKLAD KONDENZOVANÝCH STRUKTUR 58
6.1.2.1 Překlad infinitivů 58
6.1.3 NOMINÁLNOST 60
6.1.4 PŘEKLAD SLOVNÍ ZÁSOBY 61
6.1.4.1 Přejímání internacionalizmů ve slovenském jazyce 61
6.1.4.2 Přejímání internacionalizmů v českém jazyce 64
6.1.4.3 Překlad kolokací a slovních spojení 65
6.1.4.4 Slovní zásoba vyjadřující jiný význam 67
6.1.4.5 Expresivita 68
6.1.4.6 Spojení typu „v rámci“, „v oblasti“ 69
6.1.4.7 Přílišná abstraktnost 71
6.1.4.8 Překlad akronymů 72
6.2 PŘEKLAD PREZENTAČNÍCH TEXTŮ A INFORMAČNÍCH BROŽUR 74
6.2.1 INTERFERENCE S ANGLICKÝM JAZYKEM 76
6.2.2 VĚTŠÍ VOLNOST V PŘEKLADU 76
6.2.3 EXPRESIVITA TEXTU 78
6.2.4 PŘEKLAD KONDENZOVANÝCH STRUKTUR 80
6.2.5 PŘEKLAD SLOVNÍ ZÁSOBY 80
6.2.5.1 Expresivita 83
6.2.5.1.1 Překlad kolokací a slovních spojení 85
6.2.5.2 Abstraktní slovní zásoba 86
6.2.5.3 Překlad nadpisů 86
6.2.6 DALŠÍ ODCHYLKY OD ORIGINÁLU 88

7 ZÁVĚR 90

8 POUŽITÁ BIBLIOGRAFIE 91

Seznam zkratek

CAT	počítačem podporovaný překlad (Computer-assisted Translation)
CJ	cílový jazyk
CT	cílový text
DGT	Generální ředitelství pro překlad
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
SL	source language
TL	target language
TWB	Translator‘s Workbench
VJ	výchozí jazyk
VT	výchozí text

1 Úvod

Překlad dokumentů a textů EU do českého a slovenského jazyka, jako i do dalších jazyků, je poměrně nová a zajímavá oblast odborného překladu. Oblast překladů odborných textů je všeobecně méně probádaná než oblast uměleckých překladů. To se týká i specifické oblasti překladů textů a dokumentů Evropské unie. „Proces přidružení naší země k Evropské unii a postupné zavádění „evropského práva" do našeho právního řádu představuje pro naše překladatele právních projevů nový problém, totiž být jednak na úrovni v domácím právním jazyce a jednak se vyrovnat s řadou nových termínů a jiných právních projevů, které k nám z Evropské unie přicházejí."[1]

Zkoumáním jednotlivých aspektů překladů komunitárních textů se zabývají odborníci, kteří jsou do činnosti v institucích EU přímo zapojení jako překladatelé a vycházejí z vlastních zkušeností s překladem textů a dokumentů EU, a také teoretici z oblasti práva a translatologie (Tomášek, Caová, Šarcevicová). Významnými odborníky v oblasti překladů jsou Wagnerová a Shäffnerová (anglický jazyk), Dollerup (dánsky jazyk), Gambier a Koskinenová (finský jazyk). Oblastí překladů a vícejazyčnosti se zaobírá i teoretik překladu Pym. Z českých odborníků na překlad textů a dokumentů EU vystupují do popředí Pacholík, Feranec, Hoffmannová, Špindla a odborník na právní překlad Tomášek.

Diplomová práce se věnuje otázkám institucionálního překladu textů a dokumentů Evropské unie. Definici institucionálního překladu podává Koskinenová následovně.

„Now, in the European Commission, the whole situation is quite different. There language is not individual but quite heavily controlled, and translation is not a personal act but a collective process, where I as an individual translator can only assume a limited responsibility for what I say, to whom and how. The translated text is not mine, nor does it have my name on it: it belongs to the institution, and it bears the name of the institution on it. [...] I am spokesperson for the institution. The institution speaks through me."[2]

[1] TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. Praha: Linde, 2003, s. 12.

[2] KOSKINEN, Kaisa. *Translating Institutions: An Ethnographic Study of EU Translation.* Manchester: St. Jerome, 2008, s. 24.

Teoretická část je doplněná praktickou analýzou textů a dokumentů Evropské unie. Pojednává o problematice překladu textů a dokumentů EU, věnuje se i otázkám vícejazyčnosti, typologií překládaných textů, jakož i základní charakteristice právních textů a právního jazyka. V úvodní teoretické části se podíváme na jednotlivé instituce Evropské unie a jednotlivá překladatelská oddělení, která zabezpečují překlady pro konkrétní evropské instituce. Nevynecháme ani otázku vícejazyčnosti a s ní spojenou problematiku vzniku eurožargonu, eurospeaku a jiných fenoménů. Třetí kapitola se věnuje typologii textů překládaných v Evropské unii, které dělíme na základě různých kritérií do různých skupin, přičemž zahrneme i otázky hodnocení kvality. Právnímu jazyku se věnujeme jenom okrajově, protože není hlavním cílem této práce. Při kategorizaci slovní zásoby vycházíme zejména z publikace Tomáška, jehož podnětné závěry však přesahují potřeby této diplomové práce.

Praktická analýza se zabývá vlastní analýzou dvou základních kategorií textů a dokumentů EU – překladu právních a oficiálních dokumentů a prezentačních textů Evropské komise. Pozornost věnujeme hlavním dvěma skupinám, protože právě tyto jsou nejvíc přístupné široké veřejnosti. Analýza se zaměřuje na texty publikované Evropskou unií v letech 2005 – 2011, které jsou určené pro dospělého cílového čtenáře. Cílem analýzy je uvést nejčastěji se vyskytující nedostatky v překladech textů EU, a to v slovenských a v českých verzích překladu v porovnání s originální anglickou verzí. Analýza vychází z teoretických zdrojů, na základě kterých jsme si stanovili nejčastější nedostatky, které následně analyzujeme ve vybraných textech. Mezi zvolená kritéria analýzy patří interference s anglickým jazykem, překlad kondenzovaných struktur, nominálnost, překlad slovní zásoby. V prezentačních textech zkoumáme vedle vyjmenovaných kritérií navíc i expresivitu textu a větší volnost v překladu. Seznam všech analyzovaných textů je uvedený v bibliografii. V textu diplomové práce se odkazuje k jednotlivým analyzovaným textům pomocí kombinace čísla, které je textu přiřazené v bibliografii a zkratky EN pro anglickou verzi textu, CZ pro českou verzi textu a SK pro slovenskou verzi textu.

Co se týká metod používaných v této práci, používáme nejprve metodu analýzy, kdy formulujeme a rozebíráme řešený problém. Následuje syntéza, v níž prezentujeme závěry a případná řešení nastolených problémů. Výsledky se vyhodnocují slovně. Je třeba upozornit, že tato práce v žádném případě nemá být vyčerpávajícím výkladem, spíše nastíněním celé problematiky.

2 Evropská unie a překlad

Evropská unie se skládá z 27 států. V roce 2007, po posledním připojení dalších států, se počet oficiálních jazyků EU zvýšil na 23[3], čímž vzrostla možnost jazykových kombinací na 506.[4] Ve snaze zabezpečit optimální komunikaci v mezinárodním prostředí vznikla potřeba zvolit určitý jazyk nebo jazyky pro vzájemné a bezbariérové dorozumívání se. Jako úřední jazyky byly zvoleny tři – angličtina, francouzština a němčina, mezi kterými angličtina začíná hrát stále důležitější funkci tzv. „lingua franca".

2.1 Institucionální překlad a instituce Evropské unie

Překlad dokumentů v EU je poměrně rozsáhlá oblast. Podle Koskinenové se jedná o tzv. institucionální překlad[5], který zahrnuje překlady pro velké množství evropských institucí. V evropských institucích se překládá široká škála dokumentů, včetně různých zasedání, politických a administrativních dokumentů, právních předpisů, směrnic, nařízení, které jsou specifické, co se týče formy a obsahu. Každá instituce EU má svůj vlastní překladatelský servis, např. Generální ředitelství pro překlad (DGT – the Directorate-General for Translation) zabezpečuje překlady pro Evropskou komisi, DG TRAD (the Parliament's Directorate-General for Translation) pracuje na překladech pro Evropský parlament. V následující části stručně popíšeme jednotlivé instituce a hlavní těžiště jejich překladů.

---

[3] Oficiální jazyky EU jsou: nizozemština, němčina, francouzština, španělština, italština, dánština, angličtina, řečtina, portugalština, finština, švédština, lotyština, litevština, estonština, maďarština, polština, čeština, slovenština, slovinština, maltština, bulharština, rumunština.

[4] *Evropský Parlament: Mnohojazyčnost – Překlad* [online]. c2010 [cit. 2010-11-12]. Česká verze. Dostupné z WWW: <http://www.europarl.europa.eu/parliament/public/staticDisplay.do?language=CS&refreshCache=yes&pageRank=3&id=155>.

[5] viz KOSKINEN, cit. 2, s. 24.

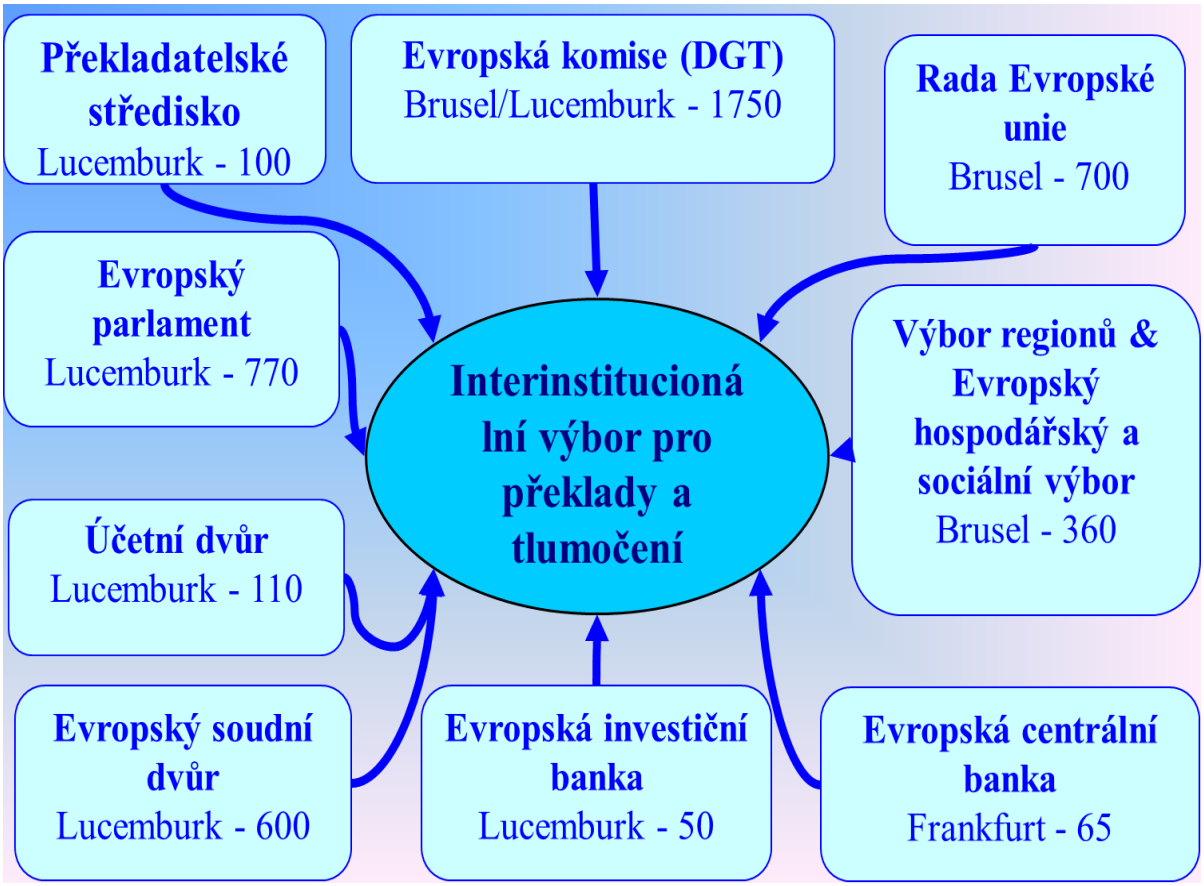

Obrázek č. 1 Překladatelské služby EU[6]

2.1.1 Evropská komise a překlad

Evropská komise je hlavním výkonným orgánem Evropské unie. Má zákonodárnou funkci, předkládá návrhy Radě EU a Evropskému parlamentu na schválení, zabezpečuje dodržování a plnění práv a zákonů EU ve všech členských zemích. Projednávání návrhů v Komisi obvykle probíhá jenom v základních jednacích jazycích, avšak když jsou návrhy předloženy dále – Evropskému parlamentu a Evropské radě – musí být přeloženy do všech úředních jazyků EU, aby při jejich procesu projednávání a upravování každý detailně porozuměl jejich obsahu.

Překlady pro Evropskou komisi podle Varsika spočívají především v „prekladoch návrhov legislatívnych aktov, podrobných pracovných správ, dokumentov týkajúcich sa

[6] *Jak se překládá v Evropské komisi* [online]. [cit. 14. 4. 2009]. Univerzita Palackého v Olomouci. Dostupné z: <www.isapt.upol.cz/ppt/jak-se-překlada-v-Evropske-komisi.ppt>.

rozpočtu, ako aj znení medzinárodných zmlúv.“[7] Překlady pro Evropskou komisi zabezpečuje Generální ředitelství pro překlad (DGT) se sídlem v Bruselu a Lucemburku, které s 1 750 překladateli a 600 dalšími zaměstnanci představuje jedno z největších překladatelských servisů.[8] V DGT má každý úřední jazyk EU svůj vlastní překladatelský tým, který překládá z různých výchozích jazyků většinou do svého mateřského cílového jazyka. Každý jazyk má v DGT vytvořenu vlastní sekci, jež se dále dělí na jednotlivá oddělení, která se specializují na překlad konkrétních oblastí politik Komise, např. zemědělství, finanční pomoc, vzdělávání a kultura, zdravotnictví, energetika, životní prostředí, atd.

V rámci DGT existuje i speciální vícejazyčná jednotka, která překládá internetové stránky o základních činnostech EU do členských jazyků.

Obrázek č. 2 Co se překládá v Evropské komisi[9]

[7] viz VARSIK, Branislav. *Preklad a prekladatelia v inštitúciách EÚ*. Brusel, 2008. Dostupné z: <http://www.excelentnauniverzita.sk/material/temac/varsik/Překlad-a-překladatelia-v-instituciach-EU.doc>

[8] viz *European Commission Translation* [online]. Translation Tools and Workflow. Brussels: European Commission, DGT, 2009. Datum poslední revize 1. 12. 2010 [cit. 10.8. 2010]. Anglická verze. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/dgs/translation/publications/brochures/index_en.htm>

[9] *Jak se překládá v Evropské komisi* [online]. [cit. 14. 4. 2009]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Dostupné z: <www.isapt.upol.cz/ppt/jak-se-překlada-v-Evropske-komisi.ppt>.

2.1.2 Rada Evropské unie a překlad

Rada Evropské unie je nejvyšším právním a rozhodujícím orgánem EU, který zastupuje zájmy jednotlivých členských států, jako i Evropské unie jako celku. Je složená z ministrů, z nichž každý reprezentuje členský stát. „Rada Evropské unie zodpovídá za spolupráci vlád členských států EU v oblastech zahraniční a vnitřní politiky, v právních záležitostech poskytování azylu, kriminality, drogové problematiky, boji proti terorizmu atd."[10] Na stránkách Rady Evropské unie se nacházejí také různé projekty zaměřené na oblast vzdělávání, boj proti násilí ve školách, boj proti sexuálnímu a domácímu násilí na ženách, jako i oblast výchovy a tělesných trestů. Zajímavý by byl rozbor různých publikací vytvářených Radou EU, které jsou určené pro školy a rodiče, ale většinou byly publikovány jen v anglické originální verzi. Někdy se dala vyhledat slovenská verze překladu, ale chyběla česká verze.

Překlady pro Radu Evropské unie a Evropskou radu zajišťuje překladatelské oddělení Generálního sekretariátu Rady.[11] „Úlohou překladatelského servisu je zabezpečit překlad dokumentů na zasedání Evropské rady, Rady EU na ministerské úrovni, jako i na zasedání pracovních skupin […] tak, aby Rada a Evropská rada měly k dispozici dokumenty, na jejichž základě mají jednat, ve všech úředních a pracovních jazycích. Tyto překlady musí mít odpovídající kvalitu a musí být k dispozici v požadovaných, často velmi krátkých lhůtách."[12] Koncem roku 2009 zaměstnávalo překladatelské oddělení více než 650 překladatelů a 350 úředníků a ostatních zaměstnanců. Většina překladů se uskutečňuje přímo na oddělení, pouze výjimečně se využívají externí překladatelské služby (od roku 2008 je zajišťuje Překladatelské středisko pro instituce Evropské unie).[13] Podobně jako v DGT jsou překladatelé rozděleni do jazykových oddělení podle úředních a pracovních jazyků.

---

[10] *EuroInfo* [online]. Datum poslední revize 27. 1. 2011 [cit. 12.11. 2010]. Dostupné z: <http://www.euroinfo.gov.sk/index/go.php?id=1784>

[11] viz *Rada Evropské unie* [online]. Datum poslední revize 31. 3. 2011. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/showpage.aspx?id=1256&lang=cs>

[12] viz VARSIK, cit. 7.

[13] viz *Rada Evropské unie* [online]. Datum poslední revize 31. 3. 2011. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/showpage.aspx?id=1256&lang=cs>

2.1.3 Evropská rada a překlad

Evropská rada (neformálně označovaná jako summit EU) je složená z předsedů vlád všech 27 zemí EU, kteří se setkávají obvykle čtyřikrát za rok. Evropská rada nemá zákonodárnou funkci. Jediné dokumenty, které Evropská rada vydává a které se překládají, jsou zprávy Evropskému parlamentu po každém setkání Evropské rady a písemná zpráva o pokroku v Unii, která se předkládá jednou ročně.

2.1.4 Evropský parlament a překlad

Evropský parlament je orgán, který zastupuje zájmy občanů členských zemí EU. Má především legislativní a rozpočtovou funkci, rozhoduje o právních nařízeních a směrnicích EU.

Překladatelské služby pro Evropský parlament zajišťuje Generální ředitelství pro překlad (DG TRAD – the Parliament's Directorate-General for Translation). Překladatelský servis Evropského parlamentu se zaměřuje na překlad dokumentů z plenárních zasedání, programů a návrhů zpráv, dokumentů jiných politických orgánů, rozhodnutí evropského ombudsmana, jakož i informací pro občany a členské státy.[14] Mezi další úkoly patří revidovat některé dokumenty přeložené v jiných institucích EU a sledovat kvalitu externích překladů.[15]

2.1.5 Soudní dvůr Evropské unie a překlad

Překladatelský servis Soudního dvora EU vyhotovuje překlady také pro další dvě soudní instituce. Jedná se o překlad všech dokumentů spojených s právními procesy, což jsou právnické texty s odbornou terminologií, a proto je jejich překlad vyhotovován pouze kvalifikovanými právníky.[16]

---

[14] viz *Evropský Parlament: Mnohojazyčnost – Překlad* [online]. c2010 [cit. 2010-11-12]. Česká verze. Dostupné z WWW: <http://www.europarl.europa.eu/parliament/public/staticDisplay.do?language=CS&refreshCache=yes&pageRank=3&id=155>.

[15] viz *Evropský Parlament: Mnohojazyčnost – Překlad* [online]. c2010 [cit. 2010-11-12]. Česká verze. Dostupné z WWW: <http://www.europarl.europa.eu/parliament/public/staticDisplay.do?language=CS&refreshCache=yes&pageRank=3&id=155>.

[16] viz *Interpreting and Translating for Europe*. Brussels: European Commission, DGT, 2010.

2.2 Vícejazyčnost

"Europe must speak with a single voice in many languages."

Arturo Tosi

Jazyková rozmanitost je charakteristikou Evropské unie, kterou se vyzdvihuje kulturní a jazyková různorodost a zabezpečuje se rovnoprávné postavení jazyků v EU. Cílem politiky vícejazyčnosti, přístupnosti a transparentnosti je zabezpečit přístup občanům členských států k informacím o dění a zákonech v EU, aby se mohli zúčastňovat diskusí a v případě žádostí a stížností měli možnost komunikovat s příslušnými orgány ve svém rodném jazyce. Politika vícejazyčnosti následně vyžaduje, aby se překládaly všechny zásadní dokumenty do jazyků členských států, které se následně stávají závaznými pro všechny členské státy. Při zohledňování této politiky EU dbá na ekonomičnost překladů. Pro snížení nákladů na překlady instituce EU přijaly určitá opatření, mezi která patří následující[17]:

- sestavení seznamu „klíčových dokumentů",
- upřednostňování kratších shrnutí v různých jazycích místo celých překladů,
- omezení maximální délky textů,
- soustředění se na překlad konečného znění dokumentů.

Když se však pohybujeme v oblasti překladů v EU, mnozí autoři navrhují nemluvit o originálu a jeho překladu, ale o třiadvaceti co nejpřesnějších kopiích originálu, které mají funkci originálu.[18] Vstupem do EU se všechny členské země zavázaly přijímat právní zákony navrhované a schvalované EU. Podle Varsika „ […] vzhľadom na to, že sa v týchto členských štátoch používajú rôzne jazyky, je nevyhnutné, aby všetkých

[17] *European Parliament* [online]. Zpráva o zvláštní zprávě Evropského účetního dvora č. 9/2006 o výdajích na překlady v Komisi, Parlamentu a Radě, s. 8. Datum poslední revize: 28. 7. 2007 [cit. 14.11. 2010]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A6-2007-0215+0+DOC+XML+V0//CS >.

[18] viz CAO, VARSIK, TOMÁŠEK.

dvadsaťtrijazykových znení konkrétneho právneho predpisu predstavovalo autentické znenia. […] Takže výsledkom práce prekladateľov nie je preklad, ale autentické znenie – originál.“[19]

Pym uvádí dvě různé tendence, jejichž následkem je tzv. „diversity paradox.“[20] Na jedné straně mezinárodní používání angličtiny vyvyšuje angličtinu na pozici tzv. lingua franca, což by mělo vést k menší jazykové různorodosti. Na druhé straně se však současně zvyšuje množství překladů do jiných jazyků a to vede k větší lingvistické různorodosti.

2.3 Fenomény jako euroangličtina, „eurospeak“ a „eurožargon“

K angličtině používané v textech a dokumentech EU se vztahuje vícero pojmů, které jsou v současnosti častým předmětem diskusí a které bychom v následující části proto objasnili. Trebitsová rozlišuje mezi pojmy „Euro-English” a „EU English.”[21] „Euroangličtina“ (Euro-English) je angličtina dokumentů EU používaná diplomaty, pro které angličtina není mateřským jazykem, v důsledku čehož často dochází k interferenci v syntaktické rovině nebo v slovní zásobě.

„Euro-English“ brings non-native speakers of English into contact with other non-native speakers of Europe “equally if not more often than with the native-speaker collective.” An obvious consequence of this phenomenon is the emergence of typical lexical choices, discourse strategies and even accents.”[22] „EU English refers to English as it is used in the documents of the institutions of the European Union. The documents of the EU show various features of texts written for specific purposes (e.g. legal, medical or business) mirroring the wider range of activities the EU is involved in.”[23]

---

[19] VARSIK, Branislav. *Keď výsledkom práce prekladateľa nie je preklad*. Dostupné z: <http://www.excelentnauniverzita.sk/material/temac/varsik/Problemy-překladu-legislativnych-dokumentov-EU.doc>

[20] viz PYM, Antony. *Translation vs. Language Learning in International Institutions. Explaining the Diversity Paradox*. Úplný záznam a text dostupný z: <usuaris.tinet.cat/apym/on-line/translation/2008_diversity_paradox.pdf >

[21] viz TREBITS, Anna. Conjunctive Cohesion in English Language EU Documents – A Corpus-Based Analysis and Its Implications. *English for Specific Purposes* [online]. Vol. 28, no. 3, s. 200 [cit. 12-06-2009]. Dostupné z WWW: <http://www.elsevier.com>.

[22] TREBITS, cit. 21, s. 200.

[23] TREBITS, cit. 21, s. 200.

Rossiniová definuje „eurospeak“ jako „používání slov nebo užívání jazyka, které nemá základ v britské ani americké angličtině, ale které je pravděpodobně nesprávným překladem nebo interferencí z jiných evropských jazyků.“[24]

„Eurožargon“ je další pojem, jenž je předmětem častých debat.[25] Označuje se jím žargon, pomocí kterého se dorozumívají úředníci a pracovníci EU vzájemně mezi sebou a kterému nezasvěcení lidé nerozumí, např. *comitology, European construction.*[26] Jeho použití v textech a dokumentech EU se považuje za nekorektní. Wagnerová v této oblasti radí i používání různých akronymů bez prvotního vysvětlení jejich významu a používání názvů měst v jiném smyslu, např. „Schengen“ se vztahuje k „Schengenské dohodě“, a ne k malému městečku v Lucembursku.[27] „Eurožargon“ v Tomáškově chápání bychom mohli vysvětlit jako výsledek lexikální individualizace, tj. „individualizovaného způsobu využívání lexikálních jednotek terminologického charakteru“ určitou vybranou skupinou lidí, zejména odborníků, která vede ke vzniku profesionalizmů, slangu a argotu.[28]

---

[24] ROSSINI, Christine. *English as a Legal Language*. London: Kluwer International, 1990, s. 250.

[25] Na stránkách http://europa.eu/abc/eurojargon/index_cs.htm mohou překladatelé najít užitečného průvodce eurožargonem, který objasňuje některé základní výrazy často se vyskytující v textech EU. Mezi vysvětlovanými pojmy se nacházejí mnohokrát používané výrazy, jako acquis communautaire (komunitární acquis), agenda, harmonizace, subsidiarita, transparentost, flexicurity a pod.

[26] viz *Fight the Fog*. Brussels: European Commission DGT, s. 11.<http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/en_GB/-/EUR/ViewPublication Start?PublicationKey=HC3010536>.

[27] viz WAGNER, Emma. Euro-Speak: Fighting the Disease. *Cultivate Interactive*. Issue 4, 7. 5. 2001 [cit. 20.2. 2010]. Dostupné z: <http://www.cultivate-int.org/issue4/eurospeak/>.

[28] TOMÁŠEK, Michal, cit. 1, s. 46.

3 Překlady pro Evropskou unii

„Translation is the language of Europe.“

Umberto Eco

Fenomén překladů textů a dokumentů EU se začal rozvíjet v souvislosti s integrací států do EU. Do dne vstupu musí každý nový členský stát přijmout právní předpisy EU (základní smlouvy a dohody, jakož i sekundární legislativu), které musí být přeloženy do příslušného mateřského jazyka členského státu.

Po vstupu Slovenské republiky do Evropské unie se Komunita slovenských profesionálních překladatelů skládala částečně z překladatelů Centrální překladatelské jednotky (v rámci Institutu aproximace práva Úřadu vlády SR), která byla zřízená v roce 1997 za účelem překládat legislativní texty před vstupem Slovenské republiky do EU, vést centrální databázi překladů a kontrolovat kvalitu překladů revizory CPJ.[29]

V České republice byly do roku 1998 právní předpisy Evropského společenství překládány různými ministerstvy, univerzitami, výzkumnými institucemi a jinými profesionálními útvary, čímž vznikaly nejednotné překlady, zejména v oblasti terminologie. „A protože jejich autoři měli sice velmi dobré odborné znalosti ve svých oborech, ale bohužel žádné nebo omezené překladatelské umění, překládané texty, tzv. „pracovní” nebo „návrhy”, měly často vážné nedostatky. [...] Odborná terminologie byla na poměrně dobré úrovni, ale nebyla sjednocená. Tytéž termíny, použité v témž kontextu, byly překládány do češtiny různě a překládané texty byly navíc k dispozici jen úzkému okruhu odborníků na určitém ministerstvu, v institutu nebo v asociaci.”[30] Změna nastala až po roce 1998 se založením Koordinačního a revizního centra, které přehodnotilo všechny vzniklé překlady, částečně sjednotilo terminologii a vypracovalo i závazný manuál „Pravidla pro překlad právních předpisů ES“.

[29] viz VARSIK, cit. 7.

[30] PELKA, J. Poznámka k zajišťování oficiálních překladů právních předpisů ES do českého jazyka. In: *ToP (tlumočení-překlad).* Č. 55, 2000, s. 7.

Po vstupu Slovenské a České republiky do Evropské unie funkci Centrální překladatelské jednotky a Koordinačního a revizního centra převzaly překladatelské sekce jednotlivých evropských institucí.

3.1 Typologie překládaných dokumentů a textů EU

V institucích EU se vedle překladů právních předpisů překládá široké spektrum dokumentů včetně různých smluv, mezinárodních dohod, zelených a bílých knih, programů zasedání, tiskových zpráv, projevů, prohlášení, odpovědí na písemné a ústní parlamentní otázky, technických studií, informací pro zaměstnance, korespondencí s ministerstvy, titulků k filmům, internetových stránek, informačních materiálů, brožur a příruček týkajících se velkého množství témat.[31] Při překladu dokumentů a textů EU mohou nastat rozdílné překladatelské situace, které se především odvíjejí od kategorie, účelu konkrétního textu, ale i cílového publika.

Po obsahové a lexikální stránce dokumenty EU představují rozsáhlý prostor, který se skládá z množství oblastí, jako je např. podnikání, finance a finanční pomoc, bankovnictví, zemědělství, zdravotnictví, vzdělávání a kultura, doprava, kapitálový trh, právo a smluvní vztahy, marketing, životní prostředí apod. Texty překládané v institucích EU se odlišují i svou formálností a odborností – podle toho, jestli jde o odborné právní texty nebo o texty určené široké veřejnosti a zainteresovaným občanům. Varsik rozlišuje dvě hlavní cílové skupiny a dva hlavní cíle překladů pro EU – pracovní a veřejný.[32] Pod pracovním cílem chápe „prekladateľský servis pre konkrétnu inštitúciu (Európsku komisiu, Európsky parlament, Radu Európskej únie, Výbor regiónov apod.) a následne pre konkrétne zasadnutie alebo rokovanie (napr. ministrov členských štátov, poslancov EP, hlavných veterinárnych lekárov členských štátov apod.).”[33] Druhý cíl pojmenoval „cieľom verejným, pretože konečnou funkciou týchto prekladov je umožniť uverejnenie daného

[31] viz *Překládání pro mnohojazyčné společenství (Translating for a multilingual community*). s. 4. European Commission Translation [online]. Datum poslední revize 1. 12. 2010 [cit. 12.12 2010]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/dgs/translation/publications/brochures/index_en.htm>

[32] viz VARSIK, cit. 7, s. 1-2.

[33] VARSIK, cit. 7, s. 2.

dokumentu alebo znenia právneho predpisu, a teda jeho zverejnenie pre potreby zainteresovanej verejnosti."[34]

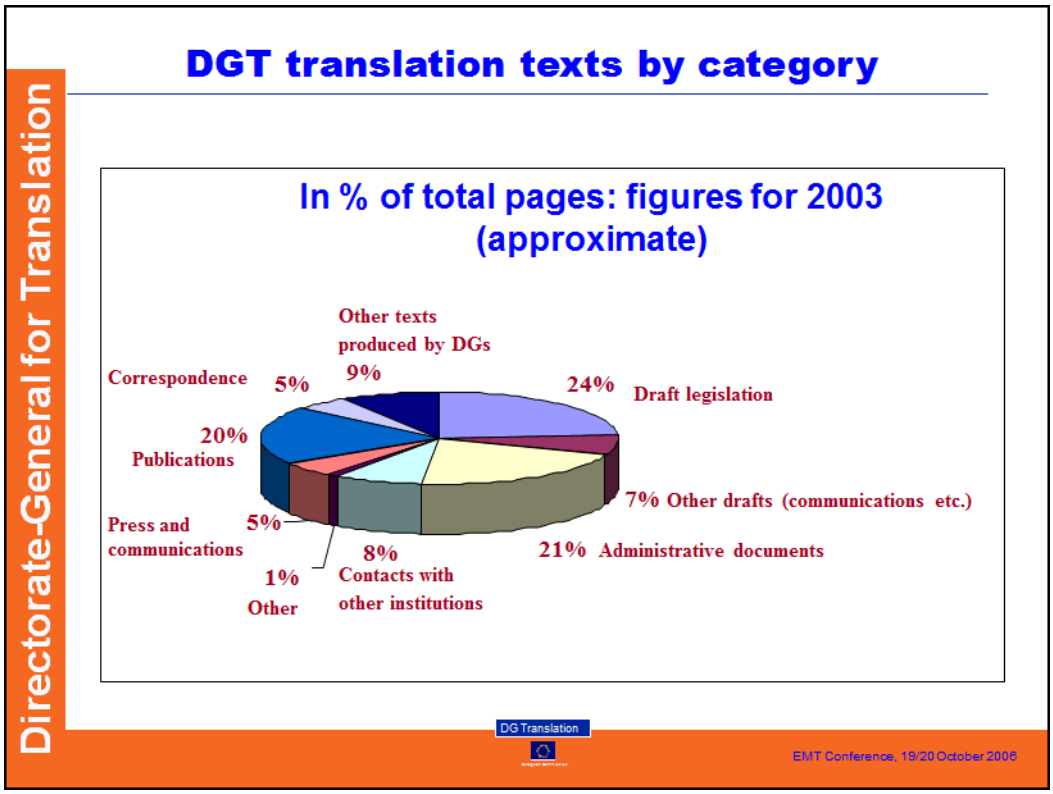

Obrázek č. 3 Typologie překládaných textů v Evropské komisi[35]

3.2 Způsoby kontroly a hodnocení kvality překladů. Kategorie překladů dokumentů a textů Evropské komise

Při vyhodnocování kvality překladů se uplatňuje vícero kritérií. Prvním kritériem hodnocení kvality překladu je, zda se jedná o interní nebo externí překlad textů a dokumentů EU. Texty, které jsou překládány interními překladateli, podléhají většinou přísnější kontrole a hodnocení než externí překlady.

U textů překládaných externími překladateli se hodnotí jen 10 % z překládaného textu, zejména 2 až 10 stran v závislosti na délce textu. Hodnocení kvality externího překladu

[34] VARSIK, cit. 7, s. 2.

[35] TIM, Martin. *The Directorate-General for Translation at the European Commission: who we are, what we do and why we do it* [online]. [cit. 24. 11. 2010]. Dostupné na: <http://ec.europa.eu/dgs/translation/programmes/emt/conferences/2006_2008_conferences_en.htm>.

zahrnuje více aspektů, např. kompletnost textu (nepřipouští se přidání ani vypuštění informací), věrnost a přesnost překladu, konzistence terminologie, srozumitelnost a výběr registru, formátování textu a případné chyby.[36] Podle Pacholíka se ročně překládá „cca. 60.000 stránek, z toho 30-35 % externě.“[37] Texty určené k externímu překladu se podle něj neliší od textů určených k internímu překladu. Pacholík rozlišuje dva základní typy textů překládané externími překladateli:

1. **legislativní texty a texty obdobné povahy** (nařízení, směrnice, rozhodnutí, sdělení)
2. **texty nelegislativní** (brožury, zprávy, časopisy)[38]

Výjimku tvoří texty označené jako povinně interní a texty do 4 stran s krátkým termínem.[39]

Druhým kritériem je způsob hodnocení kvality překladů v závislosti na konkrétní Evropské instituci. Evropský parlament a Rada netřídí překlady do jednotlivých kategorií podle kvality, a proto jejich postupy kontroly a hodnocení kvality překladů jsou méně strukturované. Uplatňují se především náhodné a nárazové kontroly interních i externích překladů zaměřené zejména na lingvistické a pravopisné chyby, gramatiku, avšak nehodnotí se použití vhodné a správné terminologie. Výsledkem těchto kontrol je stanovení ukazatelů kvality, jako je např. počet chyb na normostranu.[40] Jiný postup hodnocení kvality překladů se uplatňuje v Evropské komisi. Překlady pro EU se řídí heslem „fit-for-purpose”[41]. V rámci Evropské komise DGT rozdělovalo překlady do pěti

---

[36] Podrobnější informace se nacházejí v brožuře *Guide for contractors translating for the European Commission*. Poslední verze ze září 2009. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/translation/documents/guide_contractors_en.pdf.>.

[37] PACHOLÍK, Otto. Překlady pro EU [prezentace]. *Překlady pro EU 2010* [online]. Ústav translatologie, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. 2010 [cit. 2010-12-12]. Dostupné z: <http://www.překladyproeu.cz/speakers.html>.

[38] PACHOLÍK, cit. 36.

[39] PACHOLÍK, cit. 36.

[40] *European Parliament* [online]. Zpráva o zvláštní zprávě Evropského účetního dvora č. 9/2006 o výdajích na překlady v Komisi, Parlamentu a Radě. Datum poslední revize 28. 7. 2007 [cit. 14.11. 2010]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A6-2007-0215+0+DOC+XML+V0//CS>.

[41] *Programme for Quality Management in Translation: 22 Quality Actions*. Brussels: European Commission, 2009. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/dgs/translation/publications/studies/index_en.htm>.

kategorií (Translation Quality Types – TQT) – v každé kategorii se uplatňuje jiný stupeň kontroly a hodnocení kvality v závislosti dle typu dokumentu.[42]

1. překlady kategorie A – právní

Do kategorie A podle Farkase[43] patří dokumenty Komise určené k publikaci, např. různá rozhodnutí, směrnice, nařízení a oznámení, která jsou závazná pro všechny členské státy. Výsledné překlady by měly být shodné s originálem, jakož i vzájemně mezi sebou. Při jejich překladu se vyžaduje vysoká míra přesnosti a kvality překladu, protože se jedná o důležité právní a oficiální dokumenty a jakákoliv chyba v překladu může mít vážné právní, finanční nebo politické důsledky. Jsou překládány interními překladateli pracujícími pro EU a před publikací jsou důsledně kontrolovány na více úrovních, včetně stylistické, formální, významové a jazykové stránky. Těmito texty se budeme podrobně zabývat v analýze v kapitole 6.

2. překlady kategorie B – prezentační

Podle Farkase sem patří další důležité dokumenty, které se vztahují ke Komisi a jejím činnostem, ale nejsou právními dokumenty.[44] Jsou také určeny k publikaci (tiskové zprávy, překlady webových stránek, informační letáky) a jejich překlady vyhotovují nejen interní překladatelé EU, ale i externí překladatelé. Při překladu se přihlíží k přesnosti a ohledu na cílové publikum. Také tyto texty budou předmětem naší analýzy v kapitole 6.

3. překlady kategorie C – úřední

Úřední dokumenty určené k publikaci (tiskové konference, pracovní dokumenty, vnitřní nařízení)[45] patří do třetí kategorie. Důraz v překladu se klade na zachování jejich významu

---

[42] *European Parliament* [online]. Zpráva o zvláštní zprávě Evropského účetního dvora č. 9/2006 o výdajích na překlady v Komisi, Parlamentu a Radě. Datum poslední revize 28. 7. 2007 [cit. 14.11. 2010]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A6-2007-0215+0+DOC+XML+V0//CS>.

[43] FARKAS, Ágnes. *Translation at the European Commission: quality criteria and quality assurance*. 8 April 2008. [cit. 5. 11. 2010] Dostupné z: <www.translationconference.com/2006_eloadasok/FarkasEN.pdf>.

[44] viz FARKAS, cit. 42.

[45] viz *Evropský parlament* [online]. Dostupné na stránkách: <http://www.europarl.europa.eu/guide/search/docsearch_cs.htm>.

a obsahu. Jsou překládány interními i externími překladateli a jejich překlady jsou jen částečně kontrolovány.

4. překlady kategorie D – informativní

Do kategorie D patří dokumenty určené pro vnitřní účely (ne pro publikaci), např. „protokoly ze setkání, žádosti členských států o výjimky, žádosti o granty a dotace, zprávy členských států pro vnitřní účely“.[46] Menší terminologické a stylistické nedostatky jsou ještě přípustné.

5. překlady kategorie E – základní porozumění

Do poslední kategorie se podle Farkase řadí texty určené výhradně pro vnitřní účely, zaměřené na základní porozumění. Podle Farkase je překládají interní i externí překladatelé, jejich cílovým recipientem je často jen jediná osoba.[47]

Těchto 5 kritérií klasifikace dokumentů bylo nedávno nahrazeno dvěma kritérii.[48] „The simplified system of two basic categories has been introduced, one for documents for publication or adoption by the Commission and the other for mainly internal documents for comprehension or information. The first category requires a high level of quality control (full revision or cross-reading), while for the second category a less exacting quality control (e.g. spot checking) is sufficient. The rules and recommendations regarding document classification and outsourcing have been amended accordingly. This system has been in operation since January 2008.“[49] Jedním z hlavních důvodů změny bylo dosáhnutí jednotnosti v hodnocení kvality překladů mezi jednotlivými evropskými institucemi.

[46] FARKAS, cit. 42.

[47] viz FARKAS, cit. 42.

[48] Quality Management in Translation: 22 Quality Actions, s. 27.

[49] Quality Management in Translation: 22 Quality Actions, s. 27.

3.2.1 Překlad dokumentů kategorie A – právní

Právní dokumenty EU se vyznačují specifickým stylem. Jde především o texty, které jsou závazné pro všechny členské země a jejich občany, a proto se překládají do jazyků všech členských států. V procesu překládání se vytvářejí autentické kopie. Jedná se vždy o důležité dokumenty, které překládají interní překladatelé EU. V zájmu zachování ekvivalence jazykových verzí mezi sebou a originálem překlad právních dokumentů neumožňuje překladatelům uplatnit tvořivý přístup. Jazykovou stránkou a stručnou charakteristikou právních textů se zabýváme v kapitole 4.

3.2.2 Překlad dokumentů kategorie B – prezentační

Kromě právně závazných dokumentů se v EU publikují texty, které umožňují komunikaci jednotlivých institucí s občany členských států. Vydávají se také texty a dokumenty obeznamující širší veřejnost o aktivitách EU a představující různé podnety na podnícení veřejné diskuse. Do této skupiny bychom mohli zařadit různé brožury, publikace EU a tiskové zprávy určené širší společnosti, jakož i zelené knihy a bílé knihy. Zelené knihy jsou nezávazné dokumenty publikované EU, které mají podnítit diskusi o jednotlivých tématech mezi členskými státy a jejich obyvateli.[50] Podle Ferance zelené knihy stojí na pomezí mezi právně závaznými odbornými texty na jedné straně, a příručkami a tiskovými zprávami na straně druhé.[51] Výsledkem zelených knih jsou často tzv. bílé knihy, které jsou shrnutím návrhů v konkrétní oblasti. V případě jejich kladného přijetí Radou vedou k akčním programům.[52] Na rozdíl od právně závazných dokumentů, při jejichž překládání překladatelé nemohou sahat po volnějším způsobu překladu, překlad právně nezávazných dokumentů umožňuje větší míru volnosti v překladu. Jak uvádí Feranec, nejvolnější je překlad tiskových zpráv a příruček o EU, jejichž cílem je informovat veřejnost, a proto se u těchto textů kladou požadavky na zajímavost, poutavost a čtivost.[53] „Press releases must be translated with more freedom, their purpose being to

[50] viz Glossary [online]. [cit. 2010-12-12]. Dostupné z: <http://europa.eu/scadplus/glossery/green_paper_en.htm>.

[51] FERANEC, Ivan. Přednáška 14. 4. 2009. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009.

[52] viz Glossary [online]. [cit. 2010-12-12]. Dostupné z: <http://europa.eu/scadplus/glossery/white_paper_en.htm>.

[53] viz FERANEC, cit. 50.

capture the interest of readers rather than to give a complete account of all aspects of an event. The very decision to translate and adapt them into this or that language should be made in the light of their potential interest for the language community in question. This is one reason why we have local staff established in the Commission Representations in EU Member states to help us ensure that the 'local flavour' is preserved or added."[54]

3.3 Překlad termínů a pojmů v dokumentech a textech EU

Podle Caové právní překlad patří do oblasti technických překladů, který má mnoho společných znaků se všeobecným překladem, ale má i svá vlastní specifika.[55] Vedle odborné právní slovní zásoby a ustálených spojení se v právních textech vyskytují i slova z běžné slovní zásoby. Těžkosti při překladu se nevyskytují jen při překladu právní terminologie, ale i při překladu na první pohled jednoduché slovní zásoby. Caová uvádí příklad překladu slova „*vehicles*" („*the letting of premises and sites for parking vehicles*"), které v zákonech EU do ostatních jazykových verzí, včetně anglické verze a v překladech do francouzštiny, italštiny, španělštiny a dalších jazyků, zahrnovaly všechny dopravní prostředky, včetně leteckých a vodních prostředků. Zatímco v překladu do dánštiny, švédštiny a řečtiny bylo použito slovo, které mělo užší význam, bylo jednoznačnější a zahrnovalo dopravní prostředky určené jen na přepravu po zemi. V případě dánštiny dokonce jen dopravní prostředky s koly.[56] Při porovnání jednotlivých jazykových verzí se zjistila nekonzistentnost v překladu, která vedla k soudnímu projednávání, kde se stanovilo, že mezi „*vehicles*" patří všechny dopravní prostředky, včetně leteckých a vodních.

Specifičnost překladu terminologie EU má více důvodů. Na jedné straně autoři dokumentů a textů EU jsou často lidé, pro které angličtina není mateřským jazykem, čímž často dochází k různým interferencím mezi CJ a VJ. Vícejazyčná politika vyžaduje sjednocenou vícejazyčnou terminologii a slovní zásobu, což je cílem různých

---

[54] LÖNNROTH, Karl-Johan. *Translation and quality control: how to get the message across* [online]. s. 4. Seminář "Transparency and Clear Legal Language in the EU", Stockholm, 2009. Poslední aktualizace 12. 1. 2011. [cit. 14.12. 2010]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/dgs/translation/publications/presentations/index_en.htm>.

[55] viz CAO, Deborah. *Translating Law*. Clevedon: Multilingual Matters, 2007, s. 39.

[56] viz CAO, cit. 54, s. 134.

terminologických databází. Caová vidí hlavní problém následovně. „A basic linguistic difficulty in legal translation is the absence of equivalent terminology across different languages. This requires constant comparison between the legal systems of the SL and TL“.[57] Caová píše o dvou typech „jazykové nejasnosti“. „Linguistic uncertainty, whether it is ambiguity, generality or vagueness includes both intralingual uncertainty, that is, uncertainty found within a language, and interlingual uncertainty, that is uncertainty arises when two languages are compared or when one language is translated into another language.“[58] První typ jazykové nejasnosti může částečně souviset se složitějším vyjadřováním typickým pro právnický styl a s používáním abstraktnějších výrazů v právním jazyce, které mají jiný význam v běžném jazyce, i když jedním z charakteristických znaků právnického jazyka by měla být právě jednoznačnost a jasnost vyjadřování, aby nedocházelo k nedorozuměním. S druhým typem jazykové nejasnosti, která vzniká při překladech z VJ do CJ, se můžeme potkat při vícejazyčných překladech dokumentů EU. Tato nejasnost se vyskytuje hlavně v překladu lexika a vyplývá z různosti a jedinečnosti právního lexika jednotlivých jazyků, které odrážejí rozdíly v právních systémech zemí. V důsledku těchto rozdílů se často vyskytuje problém s vytvářením ekvivalentních pojmů.

3.3.1 Klasifikace slovní zásoby právního jazyka podle Tomáška

Tomášek ve svojí publikaci *Překlad v právní praxi* rozlišuje tři složky slovní zásoby právního jazyka:[59]

1. právní termíny (*zákon*, *právo*, *věcné břemeno*)
2. slovní spojení (*přijmout zákon*, *vynést rozsudek*)
3. jazykové šablony (*zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení*)

[57] CAO, cit. 54, s. 29.

[58] CAO, cit. 54, s. 19.

[59] TOMÁŠEK, cit. 1, s. 48

Právní termíny

Právní termíny jsou podle Tomáška „pojmenováním právní skutečnosti a jejich význam je možné přesně definovat."[60] Do právní terminologie často přecházejí slova z běžné slovní zásoby, avšak při jejich přechodu mezi právní termíny je vždy potřebné stanovit jejich přesnou a odbornou definici. Výsledkem procesu jsou termíny, které jsou jednoznačné, významově přesné a ustálené.[61]

Slovní spojení

Slovní spojení Tomášek vymezuje jako „spojení slovesa a termínu, vznikající v důsledku implikace, jakožto působení vztahu termínu ke slovesu z běžné či obecné slovní zásoby. Toto umožňuje termínům i použitým slovesům začleňovat se do větotvorných aktů a stávat se součástí právního subsystému."[62] Slovní spojení nemůžeme přesně definovat, jedná se spíš o určité ustálené kolokace slov, nejčastěji o spojení slovesa se substantivem (přijat zákon), ale i spojení adjektiva se substantivem (pracovní smlouva).

Jazykové šablony

Jazykovou šablonu definuje Tomášek jako „ustálený, standardní právní obrat (spojení slov, ale i celých vět), daný v právní oblasti konvencí, který vstupuje do právního projevu jako ústrojný a konstrukčně hotový."[63] Každý jazyk má svoje ustálené jazykové formulace, a proto se jazykové šablony mezi jednotlivými jazyky mohou značně lišit. Jazykové šablony sdružují slova běžné slovní zásoby s odbornými termíny. Z hlediska strukturálního je Tomášek dělí na:[64]

---

[60] TOMÁŠEK, cit. 1, s. 49.

[61] viz TOMÁŠEK, cit. 1, s. 49-50.

[62] TOMÁŠEK, cit. 1, s. 52.

[63] TOMÁŠEK, cit.1, s. 53.

[64] TOMÁŠEK, cit. 1, s. 54.

- **lexikální šablony** – jsou spojení slov, která jsou součástí věty („*...pod trestem peněžité pokuty...*“)

- **větné šablony** – mají podobu věty nebo nedokončené věty („*Odnětím svobody bude potrestán...*“)

- **konstrukční šablony** – vytvářejí rámcové struktury, ve kterých jsou určité části neměnné a další se mohou obměňovat („*Podle článku .... zákoníku ....*“)

Pojmy a termíny se v jednotlivých jazycích vyvíjejí rozdílně – v závislosti na společenských, ekonomických, kulturních a lingvistických faktorech. Jeden z hlavních problémů v překladu dokumentů a textů EU představují právě termíny, což je celkem pochopitelná situace, zejména v případě nových členských států, které prošly jiným historickým a společenským vývojem než zakladatelské státy. Podnětem pro rozvoj odborné terminologie spojené s legislativou EU byl především proces aproximace slovenské a české legislativy s legislativou EU, avšak i navzdory činnosti Centrální překladatelské jednotky na Slovensku a Koordinačního revizního centra v Česku se střetáváme s poměrně vysokou nekonzistentností a nesystematičností překladů legislativy EU.

3.3.2 Klasifikace slovní zásoby podle Alcaraze a Hugha

Klasifikace slovní zásoby podle Alcaraze a Hugha v publikaci *Legal Translation Explained* vychází z členění do dvou hlavních oblastí na **symbolické a funkční jednotky**.[65] Mezi funkční jednotky řadí zejména členy, odkazovací zájmena, pomocná a modální slovesa. Symbolické jednotky se dále člení do tří skupin na **čistě odborné termíny**, **polytechnické nebo polotermíny** a **běžnou slovní zásobu**, která také tvoří podstatnou část právních textů.

Čistě odborné termíny se podle zmíněných autorů používají výlučně v právní oblasti.[66] „They are the least troublesome terms for a translator to deal with [but still] the

[65] viz ALCARAZ, Enrique, HUGHES, Brian. *Legal Translation Explained*. Manchester: St. Jerome, 2002, s. 6.

[66] viz ALCARAZ, HUGHES, cit. 64, s. 6.

rest of the text cannot be dealt with until they have been understood and catered for."[67] Mezi čistě technické termíny patří výrazy jako *legal, illegal, judge, eligible, authority*.

Polotermíny jsou charakterizovány následovně. „Polysemic words and phrases from the common stock that have acquired additional meanings by a process of analogy in the specialist context of legal activity (*case, information*)."[68] Ty podle Alcaraze a Hugha představují pro překladatele větší problém než překlad slovní zásoby první skupiny, protože jsou hůře rozpoznatelné a často se nacházejí v běžné slovní zásobě, kde se však používají v jiném významu. Svůj vliv sehrává i nejednoznačnost, částečná synonymie a závislost na kontextu.[69]

Běžná slovní zásoba je nejpočetnější skupina. „Terms in general use that are regularly found in legal texts but, unlike the previous group, have neither lost their everyday meanings nor acquired others by contact with the specialist medium."[70]

3.3.3 Situace v překladu odborného a právního lexika v textech a dokumentech EU

Při překladu termínů se podle Tomáška[71] může vyskytnout několik situací:

1. **Výraz VJ má úplný ekvivalent v CJ**

Nejlehčí případ nastává, když jsou oba ekvivalenty zcela shodné ve VJ a CJ. Situace, kdy termín VJ má ekvivalent v CJ, představuje pro překladatele nejjednodušší řešení a nejčastěji se řeší pomocí substituce.

2. **Výraz nemá v CJ žádný ekvivalent – tzv. nulový ekvivalent**

Situace, kdy výraz nemá v CJ ekvivalent, nastává tehdy, když příslušná realita v CJ neexistuje. Jde o příklad tzv. bezekvivalentního lexika, např. v překladu z odlišného právního systému. Dalším z důvodů podle Tomáška je vytváření různých termínů

[67] ALCARAZ, HUGHES, cit. 64, s. 17.

[68] ALCARAZ, HUGHES, cit. 64, s. 17.

[69] viz ALCARAZ, HUGHES, cit. 64, s. 18.

[70] ALCARAZ, HUGHES, cit. 64 , s. 17.

[71] viz TOMÁŠEK, cit. 1.

právníky, které sice na jedné straně jsou přesně a detailně definované, ale na druhé straně se nevyskytuji v jiných právních systémech, a následně nastávají těžkosti s jejich překladem, kdy překladatel musí sahat po různých kompenzačních mechanismech.[72] Podle *Joint Practical Guide* by se autoři textů a dokumentů EU měli vyhýbat používání slovní zásoby a právním termínům, které jsou „příliš specifické pro autorův vlastní jazyk nebo právní systém určitého státu," protože způsobují těžkosti při překladu.[73] „They can therefore only be translated using circumlocutions and approximations, which inevitably result in semantic divergences between the various language versions"[74]. Jako příklad se uvádí francouzský výraz „*sens prejudice"*, pro který v ostatních jazycích chybí vhodný ekvivalent.

3. **Výraz má v CJ částečný ekvivalent**

Podle Škrlantové mohou nastat dvě situace – průnik nebo inkluze.[75] Při průniku jsou výrazy v CJ a VJ jen částečně shodné, při inkluzi je rozsah a obsah mnoha termínu v CJ širší než ve VJ a naopak. Překladatel musí volit z různých překladatelských postupů, aby zvolil nejvhodnější překlad s ohledem na cílovou kulturu. Jednou z možností je najít přibližný termín v CJ. Výhodou tohoto postupu je přiblížení informace cílovému čtenáři, nevýhodou naopak je určité zkreslení původní informace.[76] Tomášek uvádí jako příklad anglický výraz „*law of property*", kde se nám nabízí překlad prostřednictvím výrazu „*právo vlastnické*".[77] Při překladu musí překladatel brát v úvahu rozdílnou mimojazykovou realitu, která je častokrát odlišná v různých právních a sociálních systémech. V našem případě by byl vhodnější překlad prostřednictvím výrazu „*majetkové právo k nemovitosti*", který však také není úplným synonymem, protože podle anglické tradice jediným majitelem půdy je král a z právního hlediska se tedy jedná jen o stavby.

---

[72] viz TOMÁŠEK, cit. 1, s. 98.

[73] Joint Practical Guide. EUR-Lex. [cit. 17. 1. 2011]. Dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/cs/techleg/5.htm>.

[74] Joint Practical Guide. EUR-Lex. [cit. 17. 1. 2011]. Dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/cs/techleg/5.htm>.

[75] ŠKRLANTOVÁ, Marta. Špecifické aspekty prekladu právnych textov EÚ v porovnaní s prekladom národnej legislatívy. In *Antologie teorie odborného překladu*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2007, s. 211.

[76] viz TOMÁŠEK, cit. 1, s. 99.

[77] viz TOMÁŠEK, cit. 1, s. 117.

Na problematiku překladu bezekvivalentního lexika může překladatel narazit kdekoliv – od překladů evropských technických norem, kde se popisují úplně nové, u nás doposud nepoužívané technologie, materiály a přístroje, až po překlady z oblasti bankovnictví a ekonomiky. Jako příklad můžeme uvést anglickou zkratku Ltd., pro kterou neexistuje v češtině úplný ekvivalent. Nabízí se nám sice překlad prostřednictvím zkratky s.r.o., avšak při tomto překladu překladatel předává určité informace, které v případě zkratky Ltd. nejsou celkem správné.

Jedním z dalších řešení v překladu lexika s částečnou ekvivalencí je vytvořit nový termín. Podle Tomáška by překladatelé měli přistupovat k vytváření nových termínů opatrně a „jen tam, kde není odpovídající termín v CJ, nebo tam, kde dosavadní termín nevyhovuje obsahově."[78] Opava je naopak zastáncem používání internacionalizmů namísto neobvyklých domácích výrazů.[79]

3. „**Non-parallel internationalisms" a „faux amis"**

Těžkosti mohou způsobit slova, která Böhmerová nazývá tzv. „non-parallel internationalisms."[80] Jde o slova, která mají vícero významů a zejména v právních textech se používají v jiném významu než v běžném životě. V jejich překladu zůstává úkolem překladatele vybrat správný význam na základě kontextu:

act – čin, skutek, zákon, úkon, protokol

schedule – příloha, harmonogram

commission – komise, pověření, provize, spáchání

default – zmeškání, neplnění, nedostavení se na soud, nedodržení povinnosti

record – nahrávka, záznam, registr, zápis, zápisnice atd.

[78] TOMÁŠEK, cit. 1, s. 99.

[79] viz OPAVA, Zdeněk. Jazykový purismus v překladech právních předpisů EU. In ULIČNÝ, O. (ed.). *Eurolingua* 2004. Liberec: Opera Academiae Paedagogicae Liberecensis, 2005, vol. 3, s. 117 – 123. Series Bohemistica. Ed. Oldřich Uličný.

[80] BÖHMEROVÁ, Ada. *Non-parallel Internationalisms*. Bratislava: Comenius University, Faculty of Arts. In BÁZLIK, Milan, AMBRUS, Patrik. A Grammar of Legal English. Bratislava: Iura Editions, 2008, s. 195.

Podle Wagnerové, "faux amis" představují běžný problém při překladech dokumentů a textů EU.[81] Jsou to slova, která stejně znějí ve VJ a CJ, ale v obou jazycích mají rozdílný význam:

action – konaní vs. *akce* – sale, special offer

object – účel, cíl vs. *objekt* – building

evidence – důkazy vs. *evidence* – záznam, vedení

regulation – usnesení, předpis vs. *regulace* – control, adjustment

memorandum – písemný záznam vs. *memorandum* – proclamation

Caová naráží na 4 hlavní oblasti, ve kterých se v právním překladu vyskytují těžkosti:[82]

1. překlad právních výrazů a otázka jejich ekvivalence a neekvivalence,
2. právní termíny, které se vztahují k právu a právním institucím,
3. právní jazyk jako technický jazyk – běžné vs. právní významy, právní synonyma;
4. terminologické problémy související s jazykovou nejednoznačností a dvojznačností.

3.3.4 Překlad specifické slovní zásoby Evropské unie

„The special EU terminology requires the creation of new terms in the official languages of the EU. Some of these new linguistic constructions would sound artificial but they are taken over by the respective language community as special EU vocabulary (e.g., *comitology, communitarisation, public undertaking, advocate general*) in the course of time. Problems related to the perception of artificially created terms might be detected mainly with administrative concepts, institutions, and processes linked to the functioning of the EU."[83]

---

[81] CAO, cit. 54, s. 59-60.

[82] CAO, cit. 54, s. 53.

[83] *Lawmaking in the EU Multilingual Environment*. Brussels: European Commission, 2010, s. 72. Poslední aktualizace 8. 3. 2011. [cit. 24. 11. 2010]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/dgs/translation/publications/studies/index_en.htm>.

Příručka *Study on Lawmaking in the EU Multilingual Environment* uvádí následující způsoby přejímání a vytváření slovní zásoby EU:[84]

a) neologizmy

Rozeznávají se dva postupy formování neologizmů – morfologický a sémantický neologizmus.[85] Většina neologizmů se týká nově vytvořených konceptů evropského práva, včetně názvů institucí, procedur a dokumentů (např. *eurozone, flexicurity*).[86]

b) překlad pomocí sémantické inovace

V případě sémantické inovace již existující slovo v CJ získává nový význam, který se používá jen v kontextu EU.[87]

c) kalk

Kalk je doslovný překlad určitého výrazu nebo slovního spojení.

d) transliterace cizích slov

Příkladem je výraz „*dumping*“, který je ve většině jazyků výsledkem překladu pomocí transliterace.

3.3.5 Naturalizace versus internacionalizace

V překladu textů a dokumentů EU často nastávají dvě situace. Jednou je snaha o naturalizaci, kde se cizí prvky nahradí domácími, druhou je tendence k internacionalizaci, kdy dochází k přebírání mezinárodních termínů a pronikání prvků VJ do CJ. Oba procesy mají svoje výhody i nevýhody. Nahrazení cizích prvků domácími je nakloněno více čtenáři s cílem umožnit mu lepší porozumění a pochopení textu. Na druhé straně však může vést až k přílišnému purismu.[88] Výhodou mezinárodních termínů je jejich snadný

[84] viz *Lawmaking in the EU Multilingual Environment* , cit. 79, s. 72.

[85] viz *Lawmaking in the EU Multilingual Environment*, cit. 79, s. 72.

[86] viz *Lawmaking in the EU Multilingual Environment,* cit. 79 , s. 80.

[87] viz *Lawmaking in the EU Multilingual Environment*, cit. 79, s. 72.

[88] viz OPAVA, cit. 78, s. 75.

zpětný překlad, návaznost na zkratky a výsledná lehčí komunikace mezi jazykovými společenstvími. Internacionalizace často souvisí se snahou o odbornost textu.

Podle Harveyho mohou nastat dvě situace. „There is an ideological and political dimension to functional equivalence in that it implicitly asserts the pre-eminence of the TL culture over the SL culture, presupposing that a foreign legal system is best perceived through the perspective of one's own system. Where the TL is a dominant language, functional equivalence can be viewed as a form of ethnocentrism or even cultural imperialism, obscuring rather than elucidating the primary source“.[89]

3.3.6 Internacionalizmy

„Vazby mezi právními jazyky různých mateřských jazyků se nejčastěji odrážejí v používání právních internacionalizmů. Jde zvláště o pojmenování latinská „*de iure*“, ale i o pojmenování anglická „*know-how*“ a francouzská „*acquis communautaire*“, která se ve většině jazyků používají v původní podobě. Právní internacionalizmy jsou výhodou za předpokladu, že nejde o tzv. zrádná slova.“[90] Velký příliv nových termínů a internacionalizmů nastává zejména v jazycích nově přijatých členských států, jejichž právní terminologie je v procesu vývoje v souvislosti s přijímáním nových zákonů EU. Mnoho termínů a internacionalizmů bylo přijato před jejich vstupem do Evropské unie v souvislosti s harmonizací právních systémů.

[89] HARVEY, Malcolm. *A Beginner's Course in Legal Translation: the Case of Culture-bound Terms.* Ebook PDF Search Engine, 2009 – 2010, s. 3-4. [cit. 22. 11. 2010]. Bylo dostupné ve formátu PDF: <http://openpdf.com/viewer?url=http://www.tradulex.org/Actes2000/harvey.pdf>.

[90] TOMÁŠEK, cit. 1, s. 84.

3.4 Nástroje a technologie používané překladateli Evropské unie

K překládání mají překladatelé EU k dispozici mnohé nástroje, které jim pomáhají urychlovat a zdokonalovat proces překládání, od různých vícejazyčných knihoven, softwarových nástrojů *Poetry, Suivi, Dossier Manager, DGT Vista*, terminologických databází, až po velké překladové paměti. Kromě urychlování práce překladové nástroje a programy zvyšují kvalitu překladu. Feranec rozděluje nástroje používané překladateli EU na veřejně dostupné a veřejně nedostupné.[91]

3.4.1 Veřejně dostupné nástroje

EURLEX

EUR-Lex (http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm), původně nazývaný CELEX, je databáze práva a legislativy EU, která je přístupná nejen překladatelům EU, ale i široké veřejnosti. EURLEX umožňuje občanům všech členských států přístup k právu Evropské unie a dalším důležitým dokumentům ve svém rodném jazyce. EURLEX umožňuje vyhledávání ve všech úředních jazycích EU v Úředním věstníku, kde jsou zveřejněna konečná znění zákonů EU před nabytím účinnosti, dále prohlížení dalších dokumentů, např. různých smluv, mezinárodních dohod, platných právních předpisů, parlamentních otázek a přípravných aktů. Výhodou Eurlexu je i možnost dvojjazyčného zobrazení.

[91] FERANEC, cit. 50.

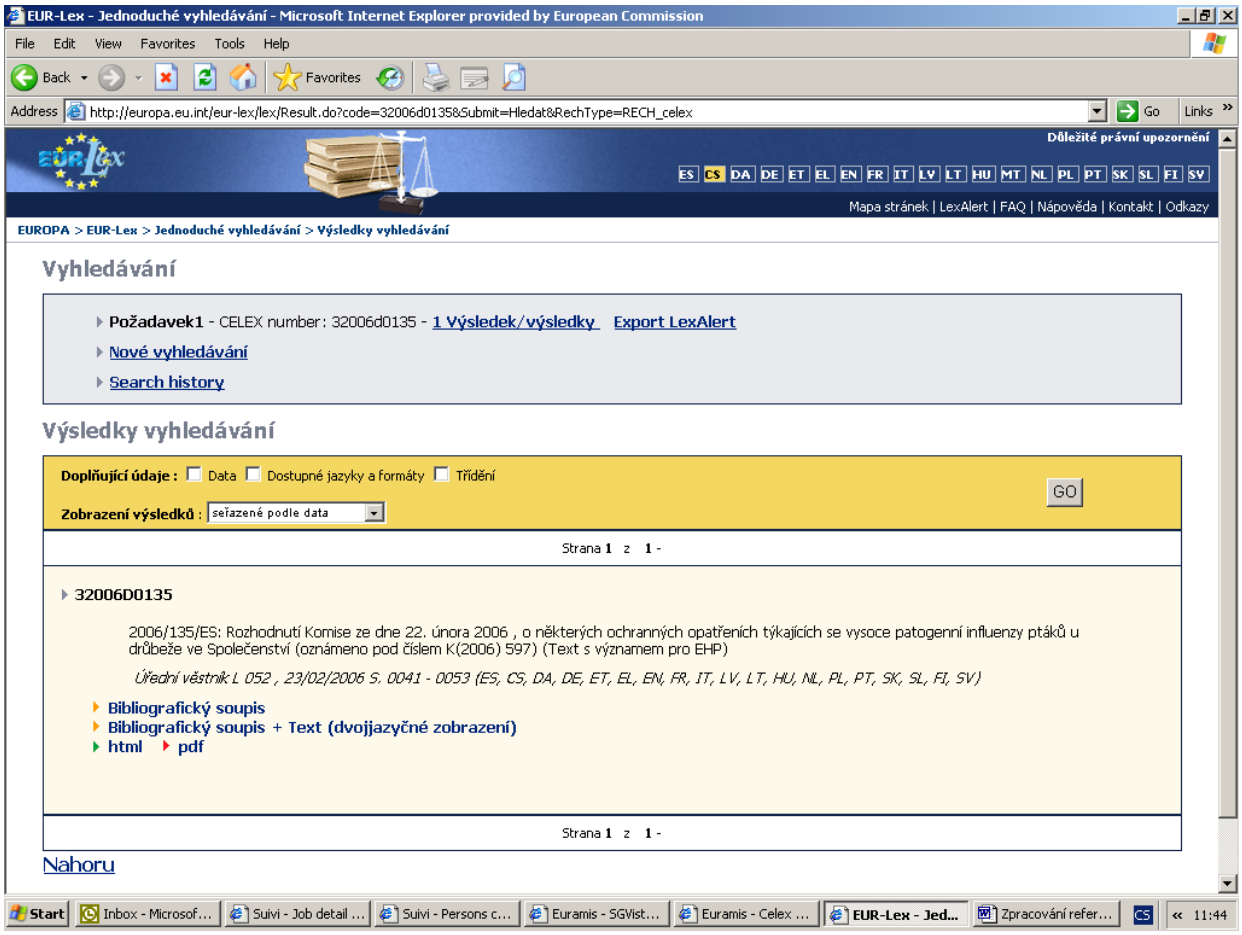

IATE

Databáze IATE[92] se skládá z upraveného a sloučeného obsahu hlavních terminologických databází, které byly v minulosti zahrnuty do databází evropských institucí Evropského parlamentu (Euterpe), Evropské komise (Eurodicautom), Evropské rady (TIS), Překladatelského centra (Euroterms) a Evropského Dvora Auditorů (CDCTERM).[93] Meziinstitucionální terminologická databáze IATE se začala využívat interně v evropských institucích v roce 2004. Od roku 2005 IATE využívají překladatelské útvary

[92] IATE – InterActive Terminology for Europe. Dostupná na: <http://iate.europa.eu/iatediff/SearchByQueryLoad.do?method=load>.

[93] About IATE. Dostupné na: <http://iate.europa.eu/iatediff/about_IATE.html>.

institucí EU, což podstatnou měrou přispívá k zabezpečování vyšší kvality překladů a terminologické konzistentnosti a sjednocení mnoha terminologických databází EU. Po zkušebním neveřejném provozu byla IATE zpřístupněná veřejnosti v roce 2007. IATE tvoří terminologické databáze jednotlivých institucí EU ve všech 23 úředních jazycích. IATE sdružuje odborné terminologie z mnoha oborů a odvětví EU, přičemž termíny do databáze jsou aktualizovány terminology a překladateli EU na základě informací získaných od odborníků. Podle Ferance je však terminologie v IATE nezávazná pro překladatele EU.[94] Pro ně je zavazující terminologie obsažená v závazných právních předpisech. Důvodem je, že jednotlivé právní předpisy se odvolávají na jiné právní předpisy, které už byly předtím přeloženy, a tím se jejich terminologie a doslovná znění v citacích při jednotlivých překladech stávají závaznými. Dalším důvodem nezávaznosti terminologie IATE je možná rozdílnost významu termínu v jednotlivých tematických oblastech.[95]

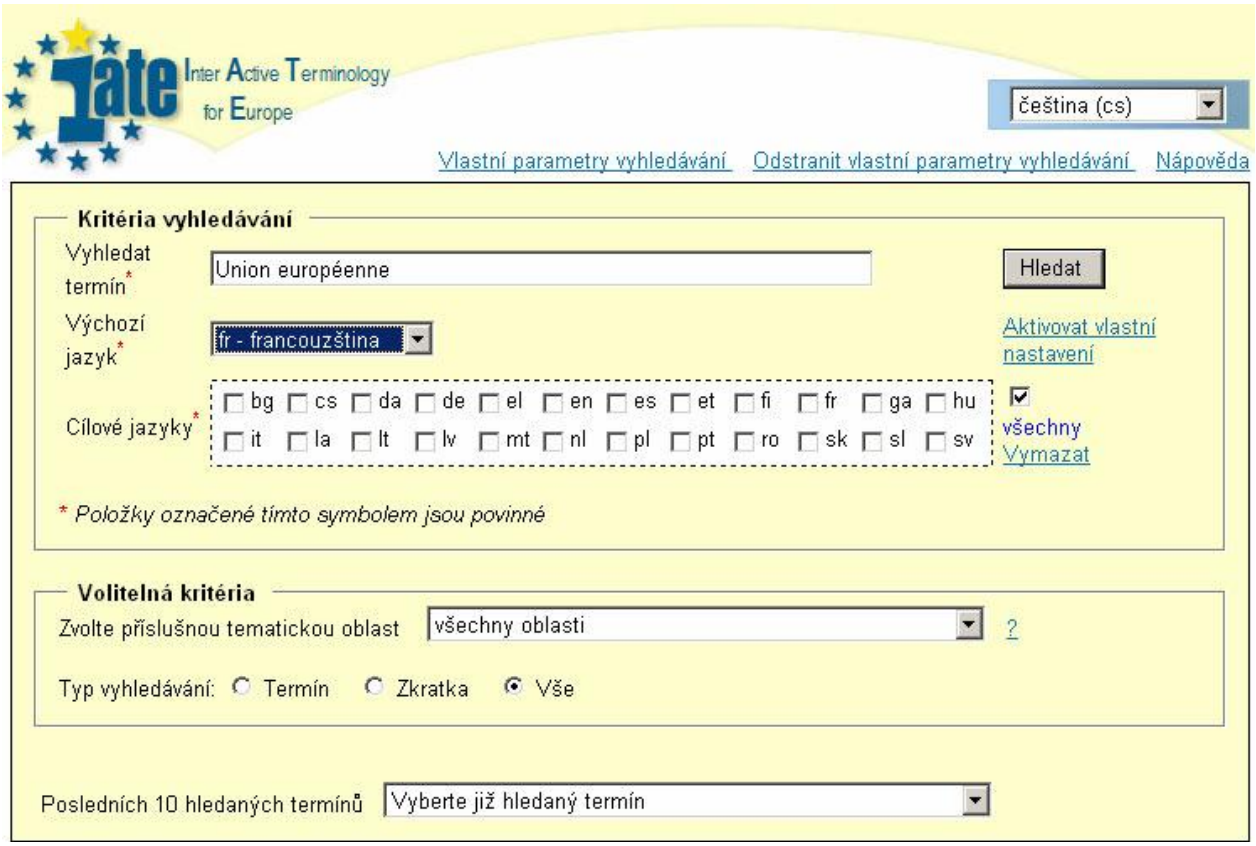

[94] FERANEC, cit.50.

[95] FERANEC, cit.50.

3.4.2 Veřejně nedostupné nástroje

Euramis

Představuje centrální překladovou paměť, která slouží všem zaměstnancům Generálního ředitelství pro překlady, pomocí kterých se rychle dostanou k potřebným informacím a jejich prostřednictvím si mohou vyměňovat informace. Euramis obsahuje kolem 210 miliónů segmentů a funguje na principu vyhledávání shodných a podobných textů (75% shoda při právně závazných předpisech, 50% shoda při překladu tiskových zpráv a příruček).[96]

Dossier Manager

Dossier Manager je softwarový nástroj, prostřednictvím kterého překladatelé přijímají zdrojový text na překlad spolu s přiloženými překladovými paměťmi a referenčním materiálem, a prostřednictvím kterého odesílají přeložený text.[97]

Quest

Quest je metavyhledávací nástroj, který vyhledává v několika databázích najednou.[98]

SDL TRADOS TRANSLATOR'S WORKBENCH

Překladatelé v EU institucích využívají specializované překladatelské nástroje fungující na základě překladové paměti. TWB funguje jako lokální paměť, která na základě podobnosti jednotek (většinou jsou to celé věty) nabízí překladatelům podobné překladatelské řešení, avšak konečné rozhodnutí vždy závisí na překladateli. Tato překladatelská řešení mohou mít formu tzv. úplné shody, kdy je segment zcela shodný s nabízeným řešením nebo tzv. částečné shody, kdy je potřebná částečná úprava nabízeného překladu. Texty a dokumenty EU jsou na překlad pomocí CAT nástrojů vhodnými kandidáty, jelikož se jedná o odborné

[96] FERANEC, cit. 50.

[97] FERANEC, cit. 50.

[98] FERANEC, cit. 50.

texty s vysokým indexem opakování termínů a větných konstrukcí a také o texty, na které často navazují další podobné texty a dokumenty. „Hlavními přínosy TM/CAT jsou úspora času nutného k překladu, zvýšení konzistence, a tím i kvality textů, ve kterých hraje klíčovou roli terminologická přesnost a dodržování úzu daného standardizací textového typu. O jejich užitné hodnotě svědčí i fakt, že již několik let představují standard překladatelské práce v institucích Evropské unie. [...] Velikou výhodou CAT nástrojů je, že zachovávají formát původního elektronického dokumentu, včetně typu písma, řádkování, stylů, barev, obrázků, tabulek a všech ostatních grafických prvků, které mohou být jeho součástí."[99] Zohledňování grafické úpravy textů má velkou roli zejména v případě odborných právních textů a dokumentů EU, které se vyznačují i charakteristickou grafickou úpravou. Jak uvádí Král, TWB i jiné CAT nástroje mají určité nevýhody, protože často nerespektují jazykový kontext, který vyplývá z různé typologie jazyků, ale i situační a pragmatický kontext.[100] Úloha překladatele i při použití CAT nástrojů zůstává nadále podstatná, jelikož rozhodnutí spočívá právě na překladateli, který by měl být schopen posoudit danou situaci a zvolit nejvhodnější řešení.

[99] KRÁL, Pavel. *CAT & TM*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, s. 4. Dostupné ve formátu PDF z: <www.anglistika.upol.cz/it**cat**/**cat**tran/**TM**.pdf>.

[100] viz KRÁL, cit. 98.

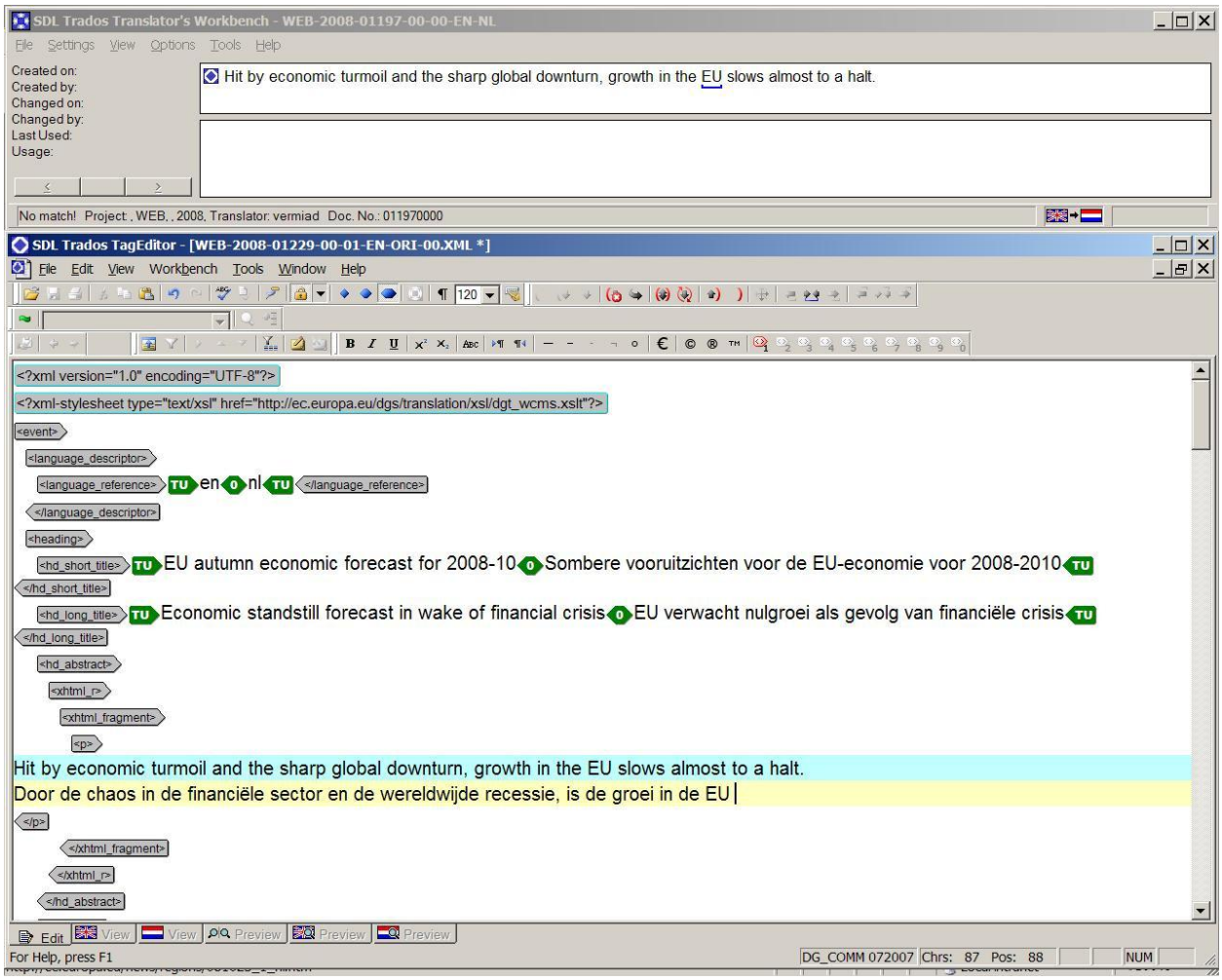

3.4.3 Jazykové příručky

Psaní dokumentů EU se řídí určitými jazykovými a pravopisnými doporučeními, která jsou stanovena v jazykových příručkách pro jednotlivé jazyky členských států[101] s cílem psát jasněji a srozumitelněji.

Příručka *English Style Guide*[102] je jednak určená pro diplomaty, překladatele a autory dokumentů EU, pro které je angličtina mateřský jazyk, avšak kvůli práci ve vícejazyčném prostředí začínají mít pochybnosti v oblasti jazykových zákonitostí svého mateřského jazyka. Na druhé straně je příručka určena i diplomatům a autorům, kteří se podílejí na psaní textů a dokumentů EU, ale angličtina není jejich mateřským jazykem, následkem

[101] *Interinstitutional Style Guide*. Dostupná na: <http://publications.europa.eu/code/en/en-000100.htm>.

[102] viz *English Style Guide*. Dostupná na: <http://ec.europa.eu/translation/english/guidelines/documents/styleguide_english_dgt_en.pdf>.

čehož často do nich vnáší různé cizorodé prvky. Příručka vychází z jazykových zákonitostí a pravopisu britské angličtiny s účelem dodržet jazykovou jednotnost ve všech dokumentech psaných v angličtině.[103] Příručka se na jedné straně zabývá všeobecnými zákonitostmi psaní v angličtině, a na straně druhé se zabývá specifickým stylem psaní textů a dokumentů EU (EU-English).

Mezi hlavní body příručky *English Style Guide* v oblasti pravopisu patří používaní britské angličtiny:[104]

a. používání koncovky *-ise*

b. používání digrafů: *aetiology*, *oestrogen*

c. zdvojování souhlásek: *travelled*

d. upřednostňování pravopisu se souhláskovou skupinou -ct- před souhláskou -x-: *connection*

e. slovo *judgment* se píše bez středového -e- atd.

Příručka uvádí seznam problematických substantiv a jejich plurálových forem, seznam anglických slov, jejichž rozdílný pravopis indikuje změnu významu (license-verb vs. licence-noun, premisses vs. premises), jakož i seznam anglických a francouzských slov, která mají podobnou formu. Příručka nevynechává ani základní pravidla psaní velkých písmen, pomlček a spojovníků, psaní interpunkčních znamének, číslic a číslovek, matematických symbolů, dat a jmen, ale i zkratek a akronymů v angličtině.

Na příručku *English Style Guide* navazují ve všech jazycích *Interinstitutional Style Guides*, které upozorňují překladatele na pravidla pro jednotnou úpravu dokumentů a zákonitosti pravopisu jednotlivých jazyků členských států. Výsledkem jsou příručky, na jejichž vzniku se podílel interinstitucionální výbor pod dohledem koordinačního výboru Úřadu pro publikace Evropské unie.[105] Jejich cílem bylo zabezpečit, aby jednotlivé jazykové verze byly vzájemně porovnatelné a zároveň respektovaly zákonitosti a pravidla psaní a pravopisu jednotlivých jazyků.

---

[103] viz *English Style Guide*, cit. 101, s. 1.

[104] viz *English Style Guide*, cit. 101.

[105] viz *Pravidla na jednotnou úpravu dokumentů EU* [online]. Datum poslední aktualizace 15. 1. 2011. Dostupná na: <http://publications.europa.eu/code/cs/cs-000900.htm>.

4 Jazyk právních textů a dokumentů Evropské unie

4.1 Právní styl a právní jazyk

Právo, na rozdíl od jiných vědních disciplín, jako je medicína, biologie nebo matematika, které jsou mezinárodní, je více propojeno s historickým, sociálním a společenským vývojem určitého státu a jeho právním systémem. Každý stát nebo země má svůj vlastní právní systém, který odráží jeho historickou, sociální a právní realitu, která je v různých státech a zemích výsledkem rozdílných historických, kulturních a společenských procesů, a která při překladu právních textů z různého kulturního a právního zázemí způsobuje těžkosti. „Each national law constitutes an independent legal system with its own terminological apparatus, underlying conceptual structure, rules of classification, sources of law, methodological approaches and socio-economic principles".[106] Příkladem může být překlad práva Velké Británie, které je založeno na jiné tradici na rozdíl od kontinentálního práva, ale i vícejazyčný překlad právních norem v rámci EU, které ještě stále může narážet na odlišnou právní realitu. Caová a Tomášek dokonce pojednávají o různých klasifikacích „právních rodin", do kterých se sdružuje právo jednotlivých zemí.[107] Rozdíl mezi právními systémy se v překladu také odráží v syntaktické a stylistické rovině. Kromě rozdílné reality musíme brát v úvahu i rozdílné cílové jazyky a jejich možnosti zachycení reality a vyjadřovaní se. „The existence of different legal cultures and traditions is a major reason why legal languages are different from one another, and will remain so."[108]

Jednou z vlastností právního jazyka je komplikované vyjadřování a následně těžší srozumitelnost, což vyplývá částečně i z povahy samotného práva a jazyka. Ve snaze zjednodušit právní jazyk a umožnit lepší porozumění textu publiku byly uskutečněny různé projekty, včetně *Fight the Fog*.[109] Projekt *Fight the Fog* byl zaměřen na autory

[106] CAO, cit. 54, s. 24.

[107] viz CAO, TOMÁŠEK.

[108] CAO, cit. 54, s. 32.

[109] viz *Fight the Fog* [online]. Dostupná na: <http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/en_GB/-/EUR/ViewPublication-Start?PublicationKey=HC3010536>.

dokumentů EU a překladatele s cílem poukázat na různé techniky zjednodušování jazyka a zkracování textů v zájmu jejich lepšího pochopení pro čtenáře.

4.1.1 Syntax právního jazyka

Právní jazyk se vyznačuje typickými znaky specifickými pro každý jazyk. Pro anglický právní jazyk je charakteristická syntax, která se vyznačuje kondenzovaným vyjadřováním s používáním infinitivů a gerundií. Frekventovaně se vyskytují podmínková souvětí a delší větné konstrukce. Syntax odráží složitost a komplikovanou povahu samotného práva.

4.1.2 Slovní zásoba právního jazyka

Texty a dokumenty EU jsou odborné texty s vysokou frekvencí termínů, které se týkají mnohých oblastí včetně lidských práv, mezinárodního obchodu, kulturních záležitostí, školství, rovnoprávnosti mužů a žen, žen a jejich práv ve společnosti, což klade vysoké požadavky na vědomosti překladatelů a znalosti odborné terminologie nejen v oblasti práva, ale i v jiných disciplínách. Z různorodosti dokumentů EU a jejich terminologie vznikla potřeba rozdělit jednotlivé překladatelské týmy do sekcí, které se specializují právě na překlad příslušné tematické oblasti.

Podle Melinkoffa (1994) je anglický právní jazyk natolik odlišný od běžně používané angličtiny, že je problematický i pro rodilé mluvčí. Melinkoff upozorňuje na následující okruhy při překladu[110]:

- přejímání běžné slovní zásoby, která získává v právním kontextu specifický význam, časté používaní slov v neobvyklých významech,
- používání slovní zásoby ze staré angličtiny – zejména archaizmy (*heretofore, thereof,* atd.),
- používání latinských výrazů a spojení (*amicus curiae, mens rea*, atd.),

[110] MELINKOFF, David. In DANET, Brenda. Language in the Legal Process. *Law & Society Review*. Vol. 14, No. 3. Contemporary Issues in Law and Social Science, s. 469. [cit. 3. 3. 2010]. Dostupné taky z: <http://www.jstor.org/stable/3053192>.

- používání slov ze staré francouzštiny a anglo-románských slov, která nebyla přijata do všeobecné slovní zásoby,
- používání dublet (*rules and regulations, break and enter, will and testament*).

„Nápadný je hojný výskyt abstrakt *(„request, proposal, conditions, authority, provisions, advantage, benefit*“ apod.). Slovesa jsou obvykle volena z omezeného okruhu *(„accept, require, grant, agree, state, issue, register, specify, constitute, command, perform, prevent, observe*“ apod.) Používají se modální slovesa (obvykle „*shall*“ nebo „*may*“ + pasivní infinitiv (např. „*shall be construed*“, „*may be revoked*“), přičemž „*shall*“ vyjadřuje vždy obligatorní důsledek právního rozhodnutí.“[111]

[111] KNITTLOVÁ, Dagmar. *K teorii a praxi překladu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000, s. 130-131.

5 Nedostatky v překladech textů Evropské unie

Upravování textů a dokumentů EU, které jsou zveřejňovány v Úředním věstníku, se řídí Pravidly pro jednotnou úpravu dokumentů.[112] Úprava dokumentů se týká celkové korektury tak, aby daný dokument ve všech jazycích odpovídal jednotné grafické úpravě originálu, jako je rozdělení na odstavce či členění nadpisů. Takové upravování dokumentů má zaručit jednodušší zacházení s textem a lehčí orientaci v něm při případných opravách a doplněních. Podle Ferance existuje při překladech v EU několik úrovní kontroly překladu, následkem čehož se v novějších překladech závažné chyby už nevyskytují.[113]

Největší problém představují „záludné chyby ve smyslu dvojznačnosti,"[114] při kterých je třeba dávat pozor, jestli věta neumožňuje jiný výklad než text. Jako příklad uvádí Feranec ve svojí přednášce překlad textu o dotacích místních samospráv z Evropských fondů. V překladu do češtiny a francouzštiny byl text vyložen jiným způsobem než ve VT, následkem čehož si místní samosprávy myslely, že nemusí platit DPH, čímž vznikly velké finanční problémy. V českém a francouzském překladu nastal posun způsobený buď přidáním, nebo absencí čárky před vedlejší větou.[115]

Základní pravidla pro překlad dokumentů EU do češtiny uvádí základní požadavky na jazyk a styl českých textů. Požadavky kladené na překlad právních předpisů vyplývají z obecných požadavků odborného stylu, k nimž patří:[116]

• **jednoznačnost a přesnost** – tj. přeložit vše, co je důležité pro smysl vyjádření. Je potřeba vyvarovat se falešných skladebních dvojic (*„program Komise na ochranu vody", „nebezpečí přípravku pro zdraví"*),

• **ustálenost, jednotnost a důslednost v používání termínů** – klade důraz na dodržování jednotné a ustálené terminologie a nejpoužívanějších formulací. Nežádoucí je snaha o obměňování slovní zásoby,

---

[112] Dostupná na: <http://publications.europa.eu/code/en/en-000300.htm>.

[113] FERANEC, cit. 50.

[114] FERANEC, cit. 50.

[115] FERANEC, cit. 50.

[116] *Základní pravidla pro překlad dokumentů EU do češtiny* [online]. Verze 3/2011. Dostupné z: <ec.europa.**eu**/translation/czech/.../handbook_translation_czech_cs.pdf>.

• **srozumitelnost** – doporučuje vyvarovat se hromadění podstatných jmen slovesných a nominalizaci, které jsou charakteristické pro anglický jazyk (*za účelem usnadnění provádění opatření*), naopak se upřednostňují slovesa a stručnější vyjadřování (*v průběhu procesu přeměny – během přeměny*),

• **neexpresivnost** – snaha nepoužívat expresivní, archaické nebo slangové výrazy, včetně tzv. odborného slangu.

5.1 Interference s anglickým jazykem

Podle Orlíkové se ještě stále vyskytují doslovné překlady převzaté s anglickou anebo francouzskou interpunkcí, v závislosti na tom, z jakého výchozího jazyka překladatel překládal.[117] Podle Opavy by neměli překladatelé překládat „anglickou vazbu slovo od slova“[118] a snažit se nepoužívat přejatá slova, ale „přeformulovat celou vazbu“.[119] Výsledkem překladu spojení „*consistency between purchases of raw materials*“ (přeložené jako: „*soudržnost mezi nákupy surovin*“) potom bude „*konzistentní přístup k nákupům*“ nebo ještě volněji „*uplatňování jednotných pravidel při nákupech surovin*.“[120]

5.2 Plurálové tvary u substantiv s abstraktním významem

„Pod vlivem jinojazyčných originálů se v překladech často objevují plurálové tvary, které u substantiv s abstraktním významem nejsou v češtině příliš obvyklé. Asi nejčastější je to v případě různých *politik*: „stanovit *politiky* zaměstnanosti Evropské unie“; „posílit součinnost svých *politik* vůči rozvojovým zemím“. Dále např. „berou se v úvahu regionální *soudržnosti a vzájemnosti*“; „otázka *diskriminací* založených na pohlaví“; „dopad stárnutí

[117] viz ORLÍKOVÁ, Mária. *Odborný preklad 3. Redakčná úprava slovenských prekladov úradných dokumentov EÚ v OPOCE*, s. 42. Dostupná na: <http://www.sspol.sk/index.php?s=publikacie>.

[118] OPAVA, cit. 78, s. 122.

[119] OPAVA, cit. 78, s. 122.

[120] OPAVA, cit. 78, s. 122.

populací“ nebo „nebezpečí, kterému jsou vystaveny zranitelné *populace*“ (lepší by byl český ekvivalent: „*kterému je vystaveno zranitelné obyvatelstvo*“).“[121]

5.3 Nedostatky v realizaci ustálených vazeb, nesprávné pády a nevhodné předložky

Hoffmanová a Šimandl uvádějí další nedostatky v překladech textů a dokumentů EU, které řadí do kategorie na pomezí syntaxe, jako nedostatky v realizaci ustálených vazeb, nesprávné pády i nevhodné předložky:[122]

- „*nominovat kandidátem*“ je ovlivněno českou vazbou „jmenovat kandidátem“; ale ve spojení se slovesem *nominovat* je v češtině obvyklé spojení „nominovat na/za/jako kandidáta“

- „i přes úctu *pro* práci dosud vykonanou“ (lepší by bylo: „úctu *k* práci“)

- „opožděné provádění směrnic Společenství *do* vnitrostátních předpisů“ (provádění něčeho do něčeho? Lepší by bylo: zavádění, uvádění)

- „účastnit se *na* vývoji…“ (směšuje se „účastnit se čeho“ a „podílet se na čem“)

- „zajistit lepší dostupnost *k* lékům“ (směšuje se „přístup k čemu“ + „dostupnost čeho“)

- „využívat politiku *jako nástroje*…“ (4. pád vs. 2. pád)

- „tyto oblasti v zásadě představují nebo patří k regionům typu…“

Často dochází k hromadění předložek nebo k jejich opakování, což může způsobovat nesnáze s porozuměním:[123]

- „přechod *od v* zásadě čisté vojenské fáze“; „pomoc Unie může být rozšířena, i *na k* nim přiléhající menší oblasti“; „vývoz zbraní *do a z* EU“

[121] HOFFMANNOVÁ, Jana, ŠIMANDL, Josef. "Euročeština" v lucemburských překladech dokumentů Evropského parlamentu (Translation into Czech in the European Parliament in Luxemburg). In *Naše řeč*, 2008, roč. 91, č. 3, s. 6.

[122] HOFFMANNOVÁ, ŠIMANDL, cit. 120, s. 6.

[123] HOFFMANNOVÁ, ŠIMANDL, cit. 120, s. 9.

- „jednání *o* úmluvě **o** ochraně rozmanitosti“; „akce směřují *k* usnadnění přístupu veřejnosti *k* informacím“; „aby rozhodnutí bylo sděleno písemně *v* ověřeném dokumentu *v* jazyce srozumitelném žadateli“; „bere *na* vědomí iniciativu *na* přeměnu EUMC“ (zde navíc vadí vazba „iniciativa na…“).

5.4 Nadměrná nominalizace

Příručka *How to Write Clearly* poskytuje informace a ukázky, kterými se mohou zjednodušit texty a dokumenty EU. Přílišná nominalizace, která je výsledkem interference s anglickým originálem, není v českém ani slovenském jazyce žádoucí a doporučuje se nahrazovat podstatná jména slovesy, která jsou pro tyto jazyky typičtější z hlediska odlišné typologie. Příručka *How to Write Clearly* uvádí následující spojení a způsoby jejich zjednodušení s cílem vyhnout se nominalizaci:[124]

schopnost získaní grantu → schopnost získat grant

po provedení posouzení oznámení → poté, co bylo oznámení posouzeno

učinit rozhodnutí → rozhodnout

provést přezkum → přezkoumat

5.5 Nadměrné používání dlouhých větných konstrukcí

Podle Opavy problém s pochopením textů EU nespočívá ani tak v „nadměrném používání přejatých slov, nýbrž v používání neobvyklých větných struktur, např. dlouhých větných konstrukcí se spojeními typu „*v rámci, v oblasti, s ohledem na, prostřednictvím, pro zajištění, v souladu s*.“[125] „Je typické, že toto úsilí zůstává v lexikální rovině a ignoruje rovinu stylistickou a sémantickou. Nepoužívají se sice přejatá nebo módní slova (např. *implementace* nebo *konzistentní)* a ani běžné internacionalizmy (např. *ekonomický* nebo *definice)* a při překládání jsou upřednostňována slova domácího původu, to však samo

[124] *Jak psát srozumitelně (How to Write Clearly)* [online]. Česká verze. Brusel: Evropská komise, s. 8. Dostupná na: <ec.europa.eu/dgs/translation/publications/.../how_to_write_clearly_cs.pdf>.

[125] OPAVA, cit. 78, s. 122.

o sobě nezvyšuje srozumitelnost textu tam, kde je příčinou nesrozumitelnosti neobvyklá nebo defektní syntaktická struktura.“[126]

5.6 Abstraktní slovní zásoba

„Některá abstrakta – nic neříkající, a proto se hodící vždy – se v těchto dokumentech obzvláště rozmohla. Patří k nim:

- *hledisko*: „ministerstvo zahraničních věcí zajišťuje koordinaci civilních a vojenských *hledisek* těchto misí“; „přispívají k podpoře evropských *hledisek* sportu“.
- *postup*: „vzrůstající oživení *postupů* pro dohled nad rozpočtem“; „Komise *postoupila* také s *postupy* týkajícími se států…“
- *rámec*: „*rámec* regionální spolupráce“; „podpora budování mnohostranného *rámce*“; „nabídnout *rámec* pro zlepšení vztahů“; „vybudování spravedlivého právního *rámce* v Iráku“; „fiskální pravidla, která se týkají preventivního prvku *rámce*“; „jak obrodit *rámec* za účelem vyrovnání se s nedostatky…“[127]

Podobně i příručka *How to Write Clearly* doporučuje vyhýbat se abstraktním slovům a nahrazovat je konkrétními výrazy, které jsou „přímočařejší, a tím pádem působivější:”[128]

eliminovat → vypustit

významný počet → mnoho

platové ohodnocení → plat

investice do lidských zdrojů → školení zaměstnanců

[126] OPAVA, cit. 78, s. 122.

[127] HOFFMANNOVÁ, ŠIMANDL, cit. 120, s. 13.

[128] *Jak psát srozumitelně*, cit. 121, s. 9.

5.7 Naturalizace versus internacionalizace

Opava připouští, že čeština je po vstupu do EU „zaplavována cizími slovy, ačkoli by bylo možné nalézt vhodné ekvivalenty domácího původu."[129] Jako příklady uvádí výrazy jako „*kohezní fond*", „*implementace*" anebo často zastoupený výraz „*rezoluce Evropského parlamentu*". Avšak podle jeho názoru můžeme pozorovat úplně opačný trend, a to „vyhýbat se používání přejatých slov a snažit se přizpůsobovat terminologii českému úzu."[130] Jako příklady takto nahrazených převzatých slov domácími výrazy uvádí následující:

„*právní předpisy*" místo „*legislativa*"

„*podnět*" místo „*iniciativa*"

„*začlenění*" místo „*integrace*"

„*normotvorný*" místo „*legislativní"*

„*pružný*" místo „*flexibilní*"

„*průhlednost*" místo „*transparentnost*"

„Jak ukazuje citovaný autor, nelze vždy plnohodnotně nahradit *iniciativu podnětem, rekonstrukci přestavbou*; *specifické potíže* jednotlivých členských zemí není vhodné překládat jako *zvláštní potíže*. Výraz *national (národní)* má sice v různých jazycích velmi odlišné konotace, přesto ho však nelze plně suplovat např. v češtině adjektivem *vnitrostátní* („vnitrostátní parlamenty"? „vnitrostátní zvyklosti"?). [...] Také výrazy *transparentnost, transparentní* mohou být zajisté nahrazeny ekvivalenty *průhlednost*, *průhledný*, ale „průhledné volby"?"[131] Snaha vyhýbat se převzatým slovům a internacionalizmům podle Opavy vede k určitým problémům. Počešťování vede jednak ke vzniku neologizmů („*soutěžeschopnost*" místo výrazu „*konkurenceschopnost*"), ale má i dopad na ustálená slovní spojení, „v nichž nahrazení přejatého slova slovem domácím odporuje běžnému úzu

[129] OPAVA, cit. 78, s. 117.

[130] OPAVA, cit. 78, s. 117.

[131] HOFFMANNOVÁ, ŠIMANDL, cit. 120, s. 5.

a snižuje srozumitelnost tohoto spojení"[132] a často dochází i k porušení „terminologického systému v určité oblasti"[133]. Následně vznikají úsměvná až hůře pochopitelná spojení, např. „*náklady jsou hrazeny nejvýše do výše 59 eur*" nebo „*pružnost zaměstnanců*" (flexibilita). Zdomácňování podle Opavy vede i k používání nesprávných předložkových vazeb z důvodu odlišné syntaktické spojitelnosti slov, jako v případě výrazu „*integrace*" a jeho domácího ekvivalentu „*začlenění*", který na rozdíl od převzatého slova nevyhnutelně potřebuje doplnění (*integrace romské menšiny*, ale *začlenění romské menšiny do majoritní společnosti*).[134]

Nahrazování výrazů je podle Opavy podpořeno „sklonem k terminologizaci, tj. snahou fixovat překlad určitých lexikálních jednotek tak, aby vždy jednomu výrazu v angličtině, francouzštině atd. odpovídal jeden český pojem. Ideálem jsou pak dvacetijazyčné databáze pojmů, které by pokrývaly většinu slovní zásoby používané v právních předpisech EU. Ačkoli v právních a odborných textech je terminologizace žádoucí, její šíření na běžnou slovní zásobu je škodlivé."[135] Tomášek v této souvislosti mluví o tzv. lexikální banalizaci, při které prostřednictvím médií, publicistiky i poznání právních norem občany, dochází k přechodu odborné právnické terminologie do běžné slovní zásoby a rozšiřování okruhu uživatelů.[136]

„Je však otázkou, zda je vhodné nahrazovat často používaná přejatá slova málo frekventovanými slovy domácími (málo frekventovanými alespoň v použitém významu), a to za cenu, že budou tato slova někdy nucena vstupovat do nezvyklých nebo chybných syntaktických vztahů, popřípadě přejímat nové významy, neboť jejich význam je užší než význam slova jejich přejatých synonym (což s sebou nese nutnost definovat zvlášť jejich význam). Otázkou je, zda se právě tímto nevytvoří specifický „bruselský" styl, který sice nebude používat přejatá slova a internacionalizmy a nebude proto o nic méně vzdálen běžnému jazyku."[137]

---

[132] OPAVA, cit. 78, s. 118.

[133] OPAVA, cit. 78, s. 118.

[134] OPAVA, cit. 78, s. 119.

[135] OPAVA, cit. 78, s. 121.

[136] viz TOMÁŠEK, cit. 1, s. 44-5.

[137] OPAVA, cit. 78, s. 122.

5.8 Shrnutí

Hoffmanová a Šimandl dospěli k následujícím závěrům o nejčastějších nedostatcích v překládaných textech a dokumentech Evropského parlamentu:[138]

- typická administrativní syntax s převahou jmenného vyjadřování; výsledkem je porušování kongruence v koncovkách, vazebné kontaminace, nelogický slovosled aj.;
- nedůsledná realizace zvolených textových modelů („vzorců"), zejména nedostatečná uspořádanost struktur enumerativních;
- určité inklinace k vytváření specifického slangu či k vyjadřování kolokviálnímu, jež se projevují např. užíváním zkratkovitých, zástupných pojmenování (a zde pak začínají problémy s užíváním velkých písmen, uvozovek atd.);
- nevyhnutelný výskyt některých klišé, která vznikla mechanickým převáděním hlavně z angličtiny (zejména *„rámec"*);
- a asi také specifický „purismus", ne vždy úspěšná a někdy zbytečná horlivost při nahrazování přejatých slov výrazy českými (i neologizmy).

[138] HOFFMANNOVÁ, ŠIMANDL, cit. 120, s. 17.

6 Praktická analýza nedostatků v textech Evropské unie

Analýza textů a dokumentů EU bude rozdelena do dvou hlavních částí. V první části budeme analyzovat oficiální texty a dokumenty EU, v druhé části budeme rozebírat prezentační texty EU. Členění textů a dokumentů EU, které používáme v této diplomové práci, vychází z členění Evropské komise, která rozdělila texty do pěti kategorií. V analyzovaných textech budeme zkoumat a rozebírat následující kritéria:

- interference s anglickým jazykem
- překlad kondenzovaných struktur (překlad infinitivů)
- nominálnost
- překlad slovní zásoby (přejímání internacionalizmů, překlad kolokací a slovních spojení, slovní zásoba vyjadřující jiný význam, expresivita, spojení typu „v rámci", „v oblasti", přílišná abstraktnost, překlad akronymů)

V prezentačných textech a dokumentech EU budeme navíc zkoumat:

- větší volnost v překladu
- expresivitu textu
- další odchylky od originálu

6.1 Překlad právních textů a oficiálních dokumentů

Do kategorie A patří právní dokumenty Komise určené k publikaci, jako právní předpisy, směrnice, nařízení, a oznámení, jejichž překlad musí být přesný, protože jakékoliv nepřesnosti v překladu mohou vést k závažným důsledkům. V překladu právních textů a dokumentů EU se navazuje na již přeložené texty, přičemž terminologie uvedená v překladech *aquis communautaire* (primární a sekundární právo) je závazná. Při překládání je třeba si zjistit existenci již podobných dokumentů (k dispozici v databázi EUR-Lex) a používat stejné termíny. V případě citací dříve přeložených dokumentů, taktéž formulace.

Právní texty a dokumenty EU se vyznačují specifickým formátováním a v překladech se musí dodržovat formátování původní originální předlohy. Podle *Základních pravidel pro překlad dokumentů EU* do češtiny a slovenštiny překladatelé nemají povoleno měnit formátování – i když se to týká používání kurziv, umístnění nadpisů, členění na odstavce nebo kapitoly. Většinou se při překladu dokumentů EU používá nástroj Legis Write, který obsahuje strany s přesně stanovenou strukturou (tzv. stylesheets). V překladech právních předpisů ani v případě dlouhých a těžko srozumitelných souvětí není povoleno jejich dělení na kratší a přehlednější celky. Jedním z důvodů je, že při dodržování jednotného formátování se zlepšuje orientace v textu, zejména v případě revizí. Avšak občas je potřebné provést změny v slovosledu větné stavby tak, „aby odpovídaly požadavkům české gramatiky a stylistiky a vznikl tak souvislý a logický text. Pozornost je tedy nutno věnovat i aktuálnímu členění větnému (pozici tématu a rématu ve větě atd.). Překladatel se tedy musí na základě svých profesionálních zkušeností a znalostí rozhodnout, ve kterých případech je nutné se od originálu odchýlit a jak velká tato odchylka může být.“[139] Jakékoliv jiné změny ve formátování jsou považovány za chybu a mohou vést ke špatnému hodnocení, případně až k neakceptování překladu.[140] Úprava všech dokumentů a textů EU se řídí *Pravidly pro jednotnou úpravu dokumentů*. Jedná se o jednotná pravidla, která „musí používat všechny orgány, instituce a agentury Evropské unie.“[141]

V analýze textů kategorie A tvoří právní texty a oficiální dokumenty velkou část analýzy. Mezi analyzované texty jsme zařadili sdělení, rozhodnutí a průvodní dokumenty, jakož i zelené a bílé knihy publikované v letech 2005 – 2011. Texty a dokumenty jsou určeny dospělému cílovému čtenáři. Mezi právní texty kategorie A jsme v této diplomové práci zahrnuli také zelené a bílé knihy, které podle Ferance[142] stojí na pomezí mezi právně závaznými dokumenty na jedné straně a příručkami a publikacemi na straně druhé.

[139] viz *Základní pravidla pro překlad dokumentů EU do češtiny* [online], s. 4 <http://ec.europa.eu/translation/czech/guidelines/documents/handbook_translation_czech_cs.pdf>.

[140] viz *Základní pravidla pro překlad dokumentů EU do češtiny*, cit. 138, s. 4.

[141] *Pravidla pro jednotnou úpravu dokumentů* [online]. Poslední aktualizace 1. 4. 2011. <http://publications.europa.eu/code/cs/cs-000500.htm>.

[142] FERANEC, cit. 50.

6.1.1 Interference s anglickým jazykem

Při analýze překladů se objevil problém s interferencí s anglickým jazykem, přičemž se jedná především o slovenské překlady dokumentů EU. Na základě naší analýzy můžeme konstatovat, že v českých překladech se více pracuje s aktuálním větným členěním. Ve slovenštině více převládá přejímání slovosledu i struktury anglických vět:

A communication containing a progress report on the implementation of the health security programme was published on 2 June 2003. (1 EN, s. 3)	Dne 2. června 2003 bylo zveřejněno sdělení obsahující zprávu o pokroku v provádění programu zdravotní bezpečnosti. (1 CZ, s. 3)	Oznámenie obsahujúce správu o pokroku dosiahnutom pri implementácii programu bezpečnosti zdravia bolo uverejnené 2. júna 2003. (1 SK, s. 3)
Member States are responsible for the organization and content of education and training systems. The role of the European Union is to support them. (8 EN, s. 3)	Za organizace a obsah vzdělávání a odborné přípravy jsou odpovědné členské státy. Úloha Evropské unie spočívá v jejich podpoře. (8 CZ, s. 3)	Členské štáty sú zodpovedné za organizáciu a obsah systémov vzdelávania a odbornej prípravy. Úlohou Európskej únie je ich podporovať. (8 SK, s. 3)

Z porovnání následujících verzí vyplývá, že česká verze pracuje více s aktuálním větným členěním. Na první pohled by se mohlo zdát, že slovenská verze je lepší, ale po detailnějším pročtení zjistíme, že v české verzi se do rématu dostává nejdůležitější informace, informace kontextově nezapojená. I přesto, že ve slovenské verzi dochází ke změnám, nedošlo však k hlavnímu posunu nové informace na konec věty:[143]

Promoting the teaching and learning of languages and linguistic diversity should be a priority of Community action in the field of education and training. (10 EN)	Podpora výuky a studia cizích jazyků a podpora jazykové rozmanitosti by měla být pro akce Společenství v oblasti vzdělávání a odborné přípravy prioritou. (10 CZ)	Prioritou akcií Spoločenstva v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy by mala byť podpora výučby a jazykového vzdelávania sa a jazykovej rozmanitosti. (10 SK)

[143] V práci uvádíme příklady v rámci jedné věty nebo souvětí, i když si uvědomujeme, že aktuální větné členění je otázkou delších větných úseků. Komentáře však vycházejí z delších úseků textu, na základě čehož můžeme posoudit, co je nová, kontextově nezapojená informace, a co je informace již známá.

Dlouhá a nepřehledná souvětí s nadměrným opakováním spojek se často zachovávají i v překladových verzích, což souvisí s požadavkem EU dodržovat jednotnou úpravu dokumentů. Avšak nadměrné opakování spojky „*a*“ ve slovenské verzi v první části souvětí působí nepřirozeně a ztěžuje vnímání a porozumění textů. Podobné formulace přispívají ke vzniku tzv. eurospeaku, ve kterém se projevuje vliv anglické stylizace na český a slovenský jazyk:

Such generic plans would involve no only medical counter-measures, such as diagnosis, isolation and treatment of cases and the administration of vaccines and prophylactic drugs to at-risk groups and the population at large, but also public order measures, such as restrictions of movement and border controls, the closing down of premises and the cordoning off of specific areas, civil protection measures such as rescue operations, the provision of food, water, shelter and other essential items, …, as well as… (1 EN, s. 3 – 4)	Součástí těchto všeobecných plánů by měla být nejenom lékařská protiopatření, jako jsou diagnostika, izolace a léčba případů, očkování a podávání preventivních léků rizikovým skupinám obyvatelstva jako celku, ale též opatření v oblasti veřejného pořádku, jako jsou omezení pohybu a hraniční kontroly, uzavření prostor a policejní uzávěry konkrétních oblastí, opatření civilní ochrany, jako jsou záchranné operace, zajištění potravin, vody, přístřeší a dalších nezbytností, … a též … (1 CZ, s. 3 – 4)	Takéto plány by zahŕňali nielen lekárske protiopatrenia, ako diagnóza choroby, izolácia a liečenie prípadov a podávanie vakcín a profylaktických liekov ohrozeným skupinám a obyvateľom všeobecne, ale aj opatrenia týkajúce sa verejného poriadku, ako zákaz pohybu, kontroly na hraniciach, zatvorenie priestorov a uzatvorenie osobitných oblastí kordónmi, opatrenia civilnej ochrany, ako záchranné akcie, poskytovanie potravín, vody, prístrešia a iných základných zložiek, … , ako aj … (1 SK, s. 3 – 4)

Jak vyplývá i z následující ukázky, dlouhá a nepřehledná souvětí s nadměrným opakováním spojek jsou charakteristická více pro angličtinu, kde i opakovaní jedné a té samé spojky nepůsobí redundantně. V překladu do cílových jazyků nastává problém, jak přeložit spojky tak, aby se nadměrně neopakovaly, text nepůsobil rušivě nebo přetíženě a zároveň se dodržela jednotná úprava v jednotlivých verzích. Příznivě působí střídání různých spojek a snaha o zredukování jejich počtu, jak můžeme vidět v české verzi. Naopak, opakování jedné a té samé spojky „*alebo*“ v slovenské verzi nepůsobí vhodně.

Public health emergencies are dominated primarily by events related to pathogens transmitted from person to person or through unsafe food or products; or through animals and plants or by harm to individuals by the dispersion or action of biological, chemical or physical agents in the environment. (1 EN, s. 4)	Mezi krizovými situacemi v oblasti veřejného zdraví převažují hlavně události spojené s přenosem patogenů z člověka na člověka prostřednictvím nebezpečných potravin nebo výrobků či prostřednictvím zvířat a rostlin a události spojené s ohrožením osob rozšířením nebo působením biologických, chemických nebo fyzikálních činitelů v životním prostředí. (1 CZ, s. 4)	Medzi mimoriadnymi udalosťami v oblasti verejného zdravia dominujú hlavne udalosti súvisiace s patogénmi prenášanými z človeka na človeka alebo prostredníctvom potravín alebo výrobkov, ktoré nie sú bezpečné; alebo prostredníctvom zvierat a rastlín alebo ohrozením jednotlivcov v dôsledku vypúšťania biologických, chemických alebo fyzikálnych činiteľov do životného prostredia. (1 SK, s. 4)

6.1.2 Překlad kondenzovaných struktur

6.1.2.1 Překlad infinitivů

Slovenští i čeští překladatelé mají problém s překladem anglických kondenzovaných struktur, které mají v angličtině podobu infinitivů a participií. Ve VT jsou časté účelové infinitivy, které jsou většinou převáděny pomocí spojení „*za účelem*“ (CZ), „*v zájmu*“ (CZ), *v záujme*” (SK), což vede k vysoké míře nominálnosti a opakování stejných řešení:

Member States should encourage the involvement of the media sector in order to develop common messages and campaigns. The Platform has been successful in generating action from stakeholders across a range of sectors; therefore, in order to improve liaison with governments... (5 EN, s. 5)	Členské státy by měly podporovat účast sdělovacích prostředků za účelem vypracování společných zpráv a kampaní. Platforma již přispěla k tomu, že byla přijata opatření zúčastněných stran v celé řadě odvětví. Z toho důvodu a za účelem lepší ... (5 CZ, s. 5)	Členské štáty by mali podporiť zaangažovanie médií v záujme vytvorenia spoločných koncepcií a a kampaní. Platforma úspešne povzbudila k činnosti zainteresované subjekty z rôznych sektorov. Preto v záujme zlepšenia ... (5 SK, s. 5)
It also sets out the topics that need further work and additional efforts in order to inform and reinforce national plans and enhance coordination at EU level. (3 EN, s. 4)	Stanoví též témata, na nichž je třeba ještě pracovat za účelem zvýšení informovanosti a posílení vnitrostátních plánů a zlepšení koordinace na úrovni EU. (3 CZ, s. 4)	Stanovujú sa v ňom aj oblasti, ktoré si vyžadujú ďalšiu prácu a dodatočné úsilie na dosiahnutie informovanosti a posilnenie národných plánov ako aj zlepšenie koordinácie na úrovni EÚ. (3 SK, s. 4)
To improve diagnosis and care in the field of rare diseases, appropriate identification needs to be … (3 EN, s. 3)	Pro zlepšení stanovení diagnózy a péče v oblasti vzácných onemocnění je třeba, aby... (3 CZ, s. 3)	V záujme zlepšenia diagnostikovania a starostlivosti v oblasti zriedkavých chorôb je potrebné, aby... (3 SK, s. 3)
… and in order to prevent the rise of additional administrative burden … (5 EN, s. 3)	... a v zájmu toho, aby se předešlo zvyšování další administrativní zátěže ... (5 CZ, s. 3)	... a v záujme toho, aby sa predišlo narastaniu dodatočnej administratívnej záťaže ... (5 SK, s. 3)

Podobně se nadměrně opakují spojení „*s cieľom*“ i v po sobě následujících větách a celých odstavcích:

European cooperation can help to ensure that scarce knowledge can be shared and resources combined as efficiently as possible, in order to tackle rare diseases effectively across the EU as a whole. The Commission has already taken specific steps in many areas to address... (3 EN, s. 2)	Evropská spolupráce může pomoci zajistit sdílení omezených vědomostí a co nejčinnější spojení zdrojů, aby bylo možno efektivně bojovat proti vzácným onemocněním v EU jako celku. Komise v zájmu řešení otázky… (3 CZ, s. 2)	Európska spolupráca môže prispieť k tomu, aby sa zabezpečilo vzájomné odovzdávanie obmedzených vedomostí a čo možno najefektívnejšie spájanie zdrojov s cieľom účinne sa zamerať na zriedkavé choroby v rámci EÚ ako celku. Komisia s cieľom riešiť... (3 SK, s. 2)
Education and training are essential priorities for the European Union in order to achieve the Lisbon goals. (12 EN, s. 1)	Vzdělávání a odborná příprava jsou pro Evropskou unii zásadními prioritami pro naplnění lisabonských cílů. (12 CZ, s. 1)	Vzdelávanie a odborná príprava sú pre Európsku úniu zásadnými prioritami v rámci dosiahnutia lisabonských cieľov. (12 SK, s. 1)

Jak můžeme pozorovat z předchozích příkladů, často se nadmíru používají a opakují stejná řešení. Bylo by vhodné zapojit i jiné způsoby převádění účelových infinitivů. Alternativním řešením by bylo například použít dvě slovesa nebo dvě věty hlavní (*Členské státy by měly usilovat o zapojení sdělovacích prostředků a podporovat tak vytváření ...*).

Vedlejší věty s „aby“ jsou dobrým řešením, ale na druhé straně je důležité, aby nedošlo k přetěžování textu vysokou mírou opakování souvětí v jedné větě nebo v odstavcích. Naše analýza vybraných textů a dokumentů EU nepotvrdila nadměrný výskyt vedlejších vět s „aby“, spíše převládají dříve zmíněné tendence převádění účelového infinitivu do obou CJ. Jako alternativní řešení, aby nedocházelo k hromadění již uvedených konstrukcí, se jeví použití dvou hlavních vět. Tím nedojde ani k zvyšování nominálnosti, ani k přetěžování textu vedlejšími větami s „aby“.

to make rapid progress (7 EN, s. 3)	aby urychleně pokročily (7 CZ, s. 3)	aby urýchlene dosiahli pokrok (7 SK, s. 3)
to undertake a general reflection on the concrete future objectives of education systems (10 EN, s. 45)	aby provedla celkovou reflexi konkrétních budoucích cílů vzdělávacích systémů (10 CZ, s. 45)	aby zo všeobecného hľadiska zvážila konkrétne budúce ciele systémov vzdelávania (10 SK, s. 45)

6.1.3 Nominálnost

V překladových verzích někdy můžeme pozorovat tendenci k přejímání anglických nominálních struktur, zejména ve slovenské verzi překladu. V anglické verzi máme sponové sloveso „*make*“, které je doplněno podstatným jménem. V české verzi se používá plnovýznamové sloveso „*pokročit*“, zatímco ve slovenštině daný překlad nepředstavuje vhodné řešení, protože zvyšuje míru nominálnosti.

Druhý příklad je ukázkou, že ani v českých verzích se tento postup nedodržuje důsledně. V druhém příkladu by stačil překlad pomocí výrazu „*následne negatívne ovplyvní*“.

to make rapid progress (7 EN, s. 3)	aby urychleně pokročily (7 CZ, s. 3)	aby urýchlene dosiahli pokrok (7 SK, s. 3)
will result in a negative impact on … (5 EN, s. 1)	povede k nepříznivému dopadu na … (5 CZ, s. 1)	bude mať za následok negatívny vplyv na … (5 SK, s. 1)

6.1.4 Překlad slovní zásoby

Při porovnávání překladových verzí se více zaměřujeme na lexikální stránku. Důvodem je jednak větší výskyt problematických míst v lexiku, jednak jejich rozmanitost, což se následně odráží v jejich třídění do různých skupin. Zatímco problémy, které nastávají v oblasti syntaxe, se dají shrnout do obecných tendencí (slovosled, nominálnost), problémy nastávající v překladu slovní zásoby jsou mnohem rozmanitější.

Pro texty EU je charakteristické, že integrují odbornou terminologii z oblasti EU i odbornou terminologii z různých sektorů. V analyzovaných právních textech a dokumentech EU se vyskytuje slovní zásoba z různých oblastí politik EU, která zahrnuje různé vědní disciplíny, např. medicínu (*fenylkoturie*, *hypotyreoza*), školství, ekonomiku a bankovnictví apod. Jelikož se jedná o právní dokumenty, vysokou frekvenci mají odborné a právní výrazy (např. *obecná pravomoc*, *zásady subsidiarity*, *judikatura soudního dvora*), ale časté jsou i latinské výrazy (*de facto, a priori*). Další oblastí je vznik specifické slovní zásoby, která se používá v kontextech EU (např. *flexikurita* (CZ)/*flexiistota* (SK), *konkurenceschopnost*). Podle Ouzké je potřeba na překlady vytvořit specializovaný tým složený z odborníka na daný obor, odborníka na EU terminologii a korektora.[144] Jako příklad můžeme uvést překlad, který se týká oblasti vzdělávání a školství, kde slovenská verze překladu byla pravděpodobně vyhotovena překladatelem s nedostatečnými vědomosti o integrované výuce na školách, což se následně odrazilo v překladu:

Content and language integrated learning (15 EN, s. 5)	Integrovaná výuka obsahu a jazyka (15 CZ, s. 5)	Cudzí jazyk ako pracovný jazyk (15 SK, s. 5)

6.1.4.1 Přejímání internacionalizmů ve slovenském jazyce

Slovenské překlady inklinují k přejímání internacionalizmů, naopak v českých překladech převládá snaha používat domácí výrazy, případně se uvádějí odborné termíny v závorkách. Je ale důležité zachovávat mezi oběma postupy určitou rovnováhu tak, aby nedocházelo

[144] OUZKÁ, Jaroslava. Překlady EU textů. *Překlady pro EU 2010* [online]. Ústav translatologie, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. 2010 [cit. 12.12. 2010]. Dostupné z: <http://www.překladyproeu.cz/ouzka.pdf>.

k přílišnému purismu na jedné straně a nadměrnému přejímaní internacionalizmů na straně druhé. Následující příklady jsou ve slovenském jazyce výsledkem překladu prostřednictvím slovní výpůjčky, zatímco v českých verzích se upřednostňují domácí výrazy:

Information Management (1 EN, s. 5)	Správa informací (1 CZ, s. 5)	Informačný manažment (1 SK, s. 5)
global trade (1 EN, s. 3)	celosvětový obchod (1 CZ, s. 3)	globálny obchod (1 SK, s. 3)
global influenza pandemic (1 EN, s. 3)	celosvětová pandemie chřipky (1 CZ, s. 3)	globálna pandémia chrípky (1 SK, s. 3)
pan European mechanisms (5 EN, s. 3)	celoevropských mechanizmů (5 CZ, s. 3)	panEvropských mechanizmov (5 SK, s. 3)
prophylactic drugs (1 EN, s. 3)	preventivní léky (1 CZ, s. 3)	profylaktické lieky (1 SK, s. 3)
market exclusivity (3 EN, s. 3)	výhradní právo na trhu (3 CZ, s. 3)	exkluzivita na trhu (3 SK, s. 3)
inter-ethnic conflict (6 EN, s. 3)	konflikt mezi etniky (6 CZ, s. 3)	interetnický konflikt (6 SK, s. 3)
Coming to implementation,... (1 EN, s. 3)	Pokud jde o provádění plánu,… (1 CZ, s. 3)	Pokiaľ ide o implementáciu,… (1 SK, s. 3)
more synergy between Member States (13 EN, s. 5)	větší součinnosti mezi členskými státy (13 CZ, s. 5)	väčšej synergie medzi členskými štátmi (13 SK, s. 5)
the more transversal ones (competences) (8 EN, s. 5)	průřezové schopnosti (8 CZ, s. 5)	transverzálnejšie spôsobilosti (8 SK, s. 5)
the risk of a global influenza pandemic of devastating consequences (1 EN, s. 3)	riziko zničující celosvětové pandemie chřipky (1 CZ, s. 3)	riziko globálnej pandémie chrípky s devastujúcimi dôsledkami (1 SK, s. 3)
the implementation of the health security programme (13 EN, s. 4)	provádění (programu zdravotní bezpečnosti) (13 CZ, s. 4)	implementácia (programu bezpečnosti zdravia) (13 SK, s. 4)
cohesion policy (5 EN, s. 7)	politika soudržnosti (5 CZ, s. 7)	kohézna politika (5 SK, s. 8)

V českých textech převažuje spíše snaha používat jednodušší slovní zásobu místo odborné, případně s odborným termínem uvedeným v závorce, zatímco ve slověnštině se často uvádí jenom odborný termín:

… and is a major source of exacerbation for people … (7 EN, s. 4)	… a je hlavní příčinou zhoršování zdravotního stavu osob… (7 CZ, s. 4)	… a je hlavnou príčinou exacerbácie u ľudí trpiacich… (7 SK, s. 4)
Even very small amounts of tobacco smoke can have an immediate impact on clotting and thrombus formation, as well as long-term effects on the development of arteriosclerosis... (7 EN, s. 4)	I velmi malá množství tabákového kouře mohou mít bezprostřední dopad na sráženlivost krve a vytváření krevních sraženin v cévách (trombus) i dlouhodobé účinky vyvolávající kornatění cév (arteriosklerózu)... (7 CZ, s. 5)	Dokonca aj veľmi malé množstvá tabakového dymu môžu mať okamžitý vplyv na zrážanie krvi a tvorbu trombusu, ako aj dlhodobé účinky podporujúce artériosklerózu... (7 SK, s. 5)

S předchozí tendencí souvisí i snaha překladatelů českých textů více vysvětlovat a objasňovat, zejména uváděním anglického odborného termínu, českého odborného nebo českého překladového výrazu v závorce. Uvádíme ukázku, ve které překladatel v českém jazyce volí překlad pomocí bližšího popisu v češtině, aby uvedl cílového čtenáře do kontextu, a zároveň uvádí doslovný český překlad v závorce:

These drugs are called „orphans“ because the pharmaceutical industry has little interest, under normal market conditions, in developing and marketing products intended for only a small number of patients suffering from very rare conditions. (3 EN, s. 3)	Tyto léčivé přípravky se v anglickém jazyce nazývají „orphans“ (sirotci), jelikož farmaceutický průmysl má za běžných tržních podmínek jen malý zájem na vývoji přípravků a jejich uvádění na trh, jsou-li určeny pouze pro nízký počet pacientů trpících velmi vzácnými onemocněními. (3 CZ, s. 3)	Tieto lieky sa nazývajú „osirelé“, keďže farmaceutický priemysel za normálnych trhových podmienok prejavuje nízky záujem o vývoj a predaj produktov určených len pre malý počet pacientov trpiacich veľmi zriedkavými ochoreniami. (3 SK, s. 3)

Pro ilustraci se zmíníme i o dalších typech překladatelských řešení. V českých verzích se frekventovaně uplatňuje i uvádění původního anglického výrazu v závorce následující hned za českým překladem. Slovenští překladatelé naopak často uvádí jen slovenský překlad bez uvádění anglického původního termínu:

… (ability grouping/tracking places a disproportionately) high number share of migrant pupils into lower-ability streams… (6 EN, s. 9)	… umísťování nepřiměřeně vysokého podílu migrujících žaků do tříd méně náročných úrovní (streams) …(6 CZ, s. 10)	… vysoký podiel žiakov z rodín migrantov je umiestňovaných do menej náročných skupín …(6 SK, s. 10)
… efforts to promote learning of the heritage language … (6 EN, s. 10)	… snahy podpořit učení se jazyku země původu (heritage language) … (6 CZ, s. 11)	… snahy o podporu výučby jazyka krajiny pôvodu ... (6 SK, s. 11)
soft law (2 EN, s. 3)	právně nevynutitelných předpisů (soft law) (2 CZ, s. 3)	nezáväzných právnych predpisov (2 SK, s. 3)
the technical guidance document (1 EN, s. 4)	(vypracování) technického orientačního dokumentu (technical guidance document) (1 CZ, s. 4)	podrobný dokument s technickými usmerneniami (1 SK, s. 4)

6.1.4.2 Přejímání internacionalizmů v českém jazyce

V některých případech se vyskytovaly internacionalizmy v češtině a naopak ve slovenštině se volil překlad pomocí domácích výrazů. V porovnání se slovenskými překlady, kde dominuje přejímání internacionalizmů, však šlo v češtině jen o příležitostné případy:

inter-operability (1 EN, s. 3)	interoperabilita (1 CZ, s. 3)	súčinnosť (1 SK, s. 3)
town twinning projects (14 EN, s. 4)	projekty twinningových partnerství měst (14 CZ, s. 4)	projekty družby medzi mestami (14 SK, s. 4)
exposure (7 EN, s. 4)	expozice (7 CZ, s. 4)	vystavenie (7 SK, s. 4)

6.1.4.3 Překlad kolokací a slovních spojení

Při porovnávání verzí se poměrně často vyskytoval problém se správnými kolokacemi, hlavně v slovenských překladech. V mnohých případech se zavedla spojení, která se nemusí zdát jako nejlepší, ale začala se používat a dodnes se používají jako kolokace specifické pro texty EU. Pozornost jistě upoutají kolokace jako např. „*mimoriadne udalosti*“ nebo „*pružná reakcia“* (SK)/ „*pružná reakce“* (CZ), ale jelikož se jednou již zavedly, staly se závaznými.

public health emergencies (1 EN, s. 3)	krizové situace v oblasti veřejného zdraví (1 CZ, s. 3)	mimoriadne udalosti v oblasti verejného zdravia (1 SK, s. 3)
hospital emergency and resilience plans (1 EN, s. 5)	krizovým plánům pro nemocnice a plánům pružné reakce (1 CZ, s. 5)	plány nemocničnej pohotovosti a pružnej reakcie (1 SK, s. 5)

Někdy při překladu slovní zásoby dochází ke vzniku úsměvných řešení, převážně ve slovenských překladech:

Slovo „*generický*“ znamená „*rodový, druhový*“ a používá se hlavně u léků.

generically different types of health threats (1 EN, s. 5)	nejrůznější typy zdravotních hrozeb (1 CZ, s. 5)	generické odlišné typy ohrozenia zdravia (1 SK, s. 5)

Vlastnosti mohou mít bytosti nebo rostliny, ale v případě nemoci SARS nemluvíme o „*vlastnostech*“, ale spíše o „*znacích*“ nebo ještě lépe „*příznacích, symptomech*“.

Previously unknown disease with features similar to influenza (1 EN, s. 3)	dříve neznámé choroby se znaky podobnými chřipce (1 CZ, s. 3)	predtým neznáma choroba s vlastnosťami podobnými chrípke (1 SK, s. 3)

Kolokace „*primerané jedlo*“ v slovenské verzi zní neuzuálně, v odborném kontextu by se spíše hodilo spojení „*primeraná strava*“ nebo „*primeraná výživa*“. V české verzi současně dochází k vynechání anglického výrazu „*adequate*“, kde překlad pomocí adjektiva „*adekvátní*“ by nebyl vhodný.

During the first five years of life, one third of all children lack adequate food … (2 EN, s. 4)	Během prvních pěti let života trpí jedna třetina dětí nedostatkem jídla ... (2 CZ, s. 4)	Počas prvých piatich rokov života nemá jedna tretina všetkých detí primerané jedlo ... (2 SK, s. 4)

Podobně můžeme mluvit o „*čerstvém másle, chlebě, nebo mléku“,* ale dané adjektivum ve spojení se substantivem „*příklad*“ působí neadekvátně.

... and the most recent example of this is the reform of ... (5 EN, s. 6)	... nejnovějším příkladem je reforma ... (5 CZ, s. 6)	... a najčerstvejším príkladom toho je reforma ... (5 SK, s. 6)

Překlad slovní zásoby způsobuje potíže, následkem kterých vznikají ve slovenské, ale i v české verzi neuzuální formulace, jak můžeme pozorovat v následujícím příkladu („*zvýšená přítomnost žáků“* /CZ/, „*prítomnosť vysokých koncentrácií“* /SK/). Navíc se u obou překladových verzí objevilo vynechání („*already there in even the best school systems“*). Ani jedna z verzí není adekvátní, ale česká verze překladu je lepší, minimálně v lingvistických termínech je lépe zvládnutá. Jako alternativní řešení navrhujeme použít spojení např. „*vysoký počet žáků*“.

At the level of the school system, the presence of large concentrations of migrant pupils can intensify tendencies – already there in even the best school systems – toward segregation along socio-economic lines. (6 EN, s. 7)	Na úrovni školního systému může zvýšená přítomnost žáků z rodin migrantů prohlubovat sklony k segregaci podle sociálně-ekonomických kritérií ... (6 CZ, s. 7)	Na úrovni školského systému môže prítomnosť vysokých koncentrácií žiakov z rodín migrantov zintenzívniť tendencie k segregácii pozdĺž sociálno-ekonomických línií, ... (6 SK, 7)

6.1.4.4 Slovní zásoba vyjadřující jiný význam

V některých překladech se vyskytuje nesprávně zvolená slovní zásoba, která vyjadřuje jiný význam:

Even very small amounts of tobacco smoke can have an immediate impact on clotting and thrombus formation, as well as long-term effects on the development of arteriosclerosis - all important factors in heart disease. This is a source of major impact: heart disease is the most common cause of death in the EU, among both smokers and non-smokers. (7 EN, s. 5)	I velmi malá množství tabákového kouře mohou mít bezprostřední dopad na sráženlivost krve a vytváření krevních sraženin v cévách (trombus) i dlouhodobé účinky vyvolávající kornatění cév (arteriosklerózu), což jsou pro ischemickou chorobu srdeční závažné faktory. Dopady jsou vážné: ischemická choroba srdeční je v EU nejčastější příčina úmrtí, jak mezi kuřáky, tak i mezi nekuřáky. (7 CZ, s. 6)	Dokonca aj veľmi malé množstvá tabakového dymu môžu mať okamžitý vplyv na zrážanie krvi a tvorbu trombusu, ako aj dlhodobé účinky podporujúce artériosklerózu – to všetko sú dôležité faktory pri chorobe srdca. Účinky sú závažné: choroba srdca je najbežnejšou príčinou smrti v EÚ medzi fajčiarmi aj nefajčiarmi. (7 SK, s. 6)

V předchozí ukázce se při překladu slovní zásoby vyskytuje několik problematických oblastí. Slovo „*účinky*" (CZ, SK) většinou implikuje něco pozitivního, očekávaného, zatímco v tomto textu se spíš jedná o „nežádoucí účinky", proto by lepší alternativou bylo použít slovo „*následky*". Podobně, co se týče překladu výrazu „*choroba srdca*" (SK), ve spojení s odbornou slovní zásobou v dané větě (trombus, arterioskleróza) působí neodborně. V české verzi se „*heart disease"* překládá jako „*ischemická choroba srdeční*", čímž český překlad více specifikuje než VJ. Pojem „*heart disease*" zahrnuje široký okruh nemocí, včetně ischemické choroby, ale také i koronární choroby srdce, aterosklerózy a jiných chorob, které jsou také způsobeny rizikovými faktory, včetně kouření.[145]

[145] viz Answers.com. 15.2. 2010. <http://www.answers.com/topic/ischaemic-heart-disease>

Podobně i v následující ukázce je spojení „*koľko živín*“ dost neurčité a nejasné. Český překlad je o něco lepší, ale lepší alternativou u obou verzí překladu by bylo použít spojení „*množstvo nutričných ukazovateľov*” nebo „*počet nutričních hodnot*“. V případě překladu „*on the label*” by bylo vhodnější použít spojení „*na obale*”.

Issues being considered include whether mandatory labelling should be introduced and the number of nutrients that should be included on the label. (5 EN, s. 5)	K záležitostem, které se zvažují, patří to, zda by se mělo zavést povinné označení a počet živin, které by měly být uvedeny na štítku... (5 CZ, s. 6)	Uvažuje sa o tom, či by sa malo zaviesť povinné označovanie výrobkov a o tom, koľko živín má byť uvedených na nálepke. (5 SK, s. 6)

6.1.4.5 Expresivita

V několika případech překladatelé použili expresivní výrazy, které nejsou vhodné pro odborný styl vyjadřování v oficiálních textech a dokumentech EU, kde je prioritou denotační význam. Týká se to především slovenských verzí překladů:

The last three decades have seen the levels of overweight and obesity in the EU population rise dramatically, particularly among children... (5 EN, s. 2)	V posledních třech desetiletích došlo u obyvatel EU k prudkému zvýšení úrovně nadváhy a obezity, zejména u dětí... (5 CZ, s. 2)	Za posledné tri desaťročia sa v EÚ dramaticky rozrástla nadváha a obezita, hlavne medzi deťmi... (5 SK, s. 2)

6.1.4.6 Spojení typu „v rámci“, „v oblasti“

V překladech se často používají spojení typu „*v rámci*“ nebo „*v oblasti*“, která se hromadí a zvyšují nominálnost CJ. Někdy je přitom možné vyhnout se nadměrnému používání takových spojení, jako v následujícím příkladu, kde bychom mohli použít výraz „*podle dostupnosti*“:

This Decision shall govern traineeships organised by the General Secretariat of the Council of the European Union, subject to the availability of funds and office space. (10 EN, s. 45)	Toto rozhodnutí upravuje stáže pořádané generálním sekretariátem Rady Evropské unie, s výhradou dostupnosti finančních prostředků a kancelářských prostor. (10 CZ, s. 45)	Týmto rozhodnutím sa upravujú stáže, ktoré organizuje Generálny sekretariát Rady Európskej únie, v rámci dostupných finančných prostriedkov a kancelárskych priestorov. (10 SK, s. 45)

Ve slovenských, ale i českých verzích překladů se často objevuje nadměrné užívání spojení „*v oblasti*”, které nejčastěji stojí proti anglickému „*for“*, zřídka „*in the field of*“ or „*in*“. Tím dochází ke zvyšování nominálnosti v překladových verzích, což by se dalo částečně zredukovat používáním alternativních řešení tam, kde je to možné, jako např. používání předložky „*pro*“ nebo „*v*“.

WHY A NEW HEALTH STRATEGY? (11 EN, s. 3)	PROČ NOVÁ ZDRAVOTNÍ STRATEGIE? (11 CZ, s. 3)	NAČO NOVÁ STRATÉGIA V OBLASTI ZDRAVIA? (11 SK, s. 3)
innovation in genomics, biotechnology and nanotechnology (11 EN, s. 3)	inovace v oblasti genomiky, biotechnologie a nanotechnologie (11 CZ, s. 3)	inovácie v genomike, biotechnológii a v nanotechnológii (11 SK, s. 3)

Efficient and effective action for rare diseases depends on a coherent overall strategy for rare diseases… (3 EN, s. 3)	Účinné a efektivní akce v oblasti vzácných onemocnění závisí na soudržné celkové strategii v oblasti vzácných onemocnění… (3 CZ, s. 3)	Predpokladom účinných a efektívnych opatrení v oblasti zriedkavých chorôb je koherentná celková stratégia pre zriedkavé choroby… (3 SK, s. 3)
…diagnosis and care in the field of rare diseases… (3 EN, s. 3)	…stanovení diagnózy a péče v oblasti vzácných onemocnění… (3 CZ, s. 3)	…zlepšenie diagnostikovania a starostlivosti v oblasti zriedkavých chorôb... (3 SK, s. 3)
putting in place inter-sectoral action national plans for rare diseases (3 EN, s. 4)	zavedení meziodvětvových národních akčních plánů pro vzácná onemocnění (3 CZ, s. 4)	vypracovanie medziodvetvových akčných plánov v oblasti zriedkavých chorôb (3 SK, s. 4)

6.1.4.7 Přílišná abstraktnost

Pro angličtinu je charakteristický výskyt abstraktní slovní zásoby, jakož i častější opakování slov. Někdy proto může překlad abstraktní slovní zásoby způsobit překladatelům obtíže. Daný problém se vyskytuje v následujících ukázkách, kde v obou verzích překladu dochází jednak k přejímání abstraktní slovní zásoby z angličtiny, ale i jejímu opakování. Výraz „*level*“ patří mezi abstraktní slova s vysokou frekvencí v textech EU. V některých případech by se dalo zabránit jeho používání (např. použít „*ve školním systému*“ místo „*na úrovni školního systému*“, nebo „*nedostatečné fyzické aktivity*“ místo „*nízké úrovně fyzické aktivity*“):

This is indicative of a worsening trend of poor diets and low physical activity levels across the EU population which can be expected to increase future levels of a number of chronic conditions... (5 EN, s. 1)	To naznačuje zhoršující se trend špatné stravy a nízké úrovně fyzické aktivity u obyvatelstva EU, který podle očekávání může zvýšit budoucí úrovně řady chronických chorob... (5 CZ, s. 1)	Toto je následok zhoršujúceho sa trendu nezdravého stravovania a nedostatku telesnej aktivity u obyvateľstva EÚ, takže možno v budúcnosti očakávať zvýšenie počtu chronických ochorení... (5 SK, s. 1)
At the level of the school system, the presence of large concentrations of migrant pupils can intensify tendencies – already there in even the best school systems – toward segregation along socio-economic lines. ... (6 EN, s. 7)	Na úrovni školního systému může zvýšená přítomnost žáků z rodin migrantů prohlubovat sklony k segregaci podle sociálně-ekonomických kritérií … (6 CZ, s. 7)	Na úrovni školského systému môže prítomnosť vysokých koncentrácií žiakov z rodín migrantov zintenzívniť tendencie k segregácii pozdĺž sociálno-ekonomických línií, ... (6 SK, s. 7)

Co se týká výrazu „úroveň“, texty a dokumenty obou překladových verzí jsou jím zahlceny, např. *na úrovni EU*, *na mezinárodní úrovni*, *na vnitrostátní úrovni*, *na úrovni Společenstva* (z anglických: *at EU-level*, *at Community level*, atd.)

Jedno z nejčastějších abstraktních slov, které se vlivem angličtiny začíná taky rozmáhat v textech a dokumentech EU, je „*rámec*“.

Within such a framework, some of the most important challenges, which have the greatest significance for the well-being of individuals and for the good of society, relate to the quality… (8 EN, s. 1)	V této souvislosti se některé nejvýznamnější změny, které mají největší vliv na blahobyt jednotlivců a na dobro společnosti, týkají kvality... (8 CZ, s. 1)	V takomto rámci sa tie najdôležitejšie výzvy, ktoré majú najväčší význam pre blaho jednotlivcov a pre dobro spoločnosti, viažu na kvalitu... (8 SK, s. 1)
This Green Paper also outlines a framework for looking at the entire set of challenges… (6 EN, s. 4)	Tato zelená kniha rovněž vymezuje rámec pro posuzování celé řady úkolů… (6 CZ, s. 4)	Táto zelená kniha prezentuje rámec náhľadu na celý rad výziev… (6 SK, s. 4)
The framework for cooperation in generic preparedness planning in the EU covers… (1 EN, s. 5)	Rámec pro spolupráci v oblasti zpracování všeobecných plánů připravenosti v EU zahrnuje… (1 CZ, s. 5)	Rámec spolupráce v oblasti všeobecných plánov pripravenosti v EÚ zahŕňa… (1 SK, s. 5)

Dalším z abstraktních a nic neříkajících slov, která mají vysoký index opakovatelnosti v textech EU, je „*mechanismus* (CZ)/ *mechanizmus* (SK)“ (z anglického „*mechanism“*). Např. „*zavést nový mechanismus*“, „*prostřednictvím mechanismu civilní ochrany*“, „*navrhla mechanismus financování*“.

6.1.4.8 Překlad akronymů

Texty a dokumenty EU často odkazují na různé instituce, přičemž ve snaze neprodlužovat zbytečně dokument vypisováním dlouhých názvů se používají různé akronymy. Na druhé straně však používání neznámých akronymů může přispívat k nesrozumitelnosti a nepřehlednosti textu. Příručka *How to Write Clearly* doporučuje v tomto případě[146]:

- rozepsat akronym, pokud se v textu objevuje jen jednou, případně dvakrát

[146] *How to Write Clearly*, s. 13.

- pokud se v textu akronym objevuje vícekrát, doporučuje se rozepsat akronym v prvním případě a následně ho uvést v závorce, přičemž se uvádí jen akronym, anebo

- uvést seznam akronymů nebo hypertextový odkaz.

V analýze jednotlivých jazykových verzí jsme narazili na různé a nejednotné způsoby uvádění akronymů. Například v dokumentu o vzácných onemocněních se objevuje název Evropské agentury pro léčivé přípravky. Při první zmínce o dané agentuře v textu byl v češtině i ve slovenštině použit jiný způsob:

... the Commission and the EMEA (the European Medicines Agency)... (3 EN, s. 3)	Komise i Evropská agentura pro léčivé přípravky (EMEA) ... (3 CZ, s. 3)	... Komisia a EMEA (Európska agentúra pre lieky) (3 SK, s. 3)

V obou verzích překladu se akronym vyskytuje vícekrát. V české verzi překladu akronym vychází z anglické podoby (EMEA) a uvádí se v závorce za názvem. Slovenská verze používá akronym z anglické podoby a v závorce úplný institucionální název.

Nejednoznačnost v překladu akronymů se vyskytuje i v dalším dokumentu EU. Česká verze uvádí český název a následně v závorce úplnou podobu anglického názvu, jakož i anglickou podobu akronymu. Slovenská verze uvádí slovenský název a následně v závorce akronym, který vychází ze slovenské podoby názvu.

Exposure to environmental tobacco smoke (ETS) (7 EN, s. 4)	Expozice tabákovému kouři v prostředí (environmental tobacco smoke, ETS) (7 CZ, s. 4)	Vystavenie tabakovému dymu v prostredí (TDP) (7 SK, s. 4)

V následující ukázce anglická verze uvádí akronym v závorce, česká verze neuvádí akronym, slovenská verze vytváří vlastní akronym uvedený v závorce.

... persons in charge (PICs) are designated for ... (1 EN, s. 8)	... jsou určeny osoby odpovědné za ... (1 CZ, s. 9)	... zodpovedné osoby (ZO) sú určené pre ... (1 SK, s. 9)

Pro porovnání uvádíme příklad, kde jsou akronymy již delší dobu zavedeny v CJ. V takovém případě je řešení nejlehčí, protože není problém s dohledáním příslušného akronymu v CJ:

The candidate countries for accession to the European Union and the EFTA countries which are members of the EEA may participate in … (10 EN, s. 47)	Kandidátské země na přistoupení k Evropské unii a země ESVO, které jsou členy EHP, se mohou účastnit programů … (10 CZ, s. 47)	Kandidátske krajiny na pristúpenie do Európskej únie a krajiny Európskeho združenia voľného obchodu (EZVO), ktoré sú členmi Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP), sa môžu zúčastňovať na programoch … (10 SK, s. 47)

Jak můžeme vidět z ukázek, překlad akronymů představuje jednu z problematických oblastí. Všeobecně však platí, že pokud je akronym uveden v CJ, používá se. Seznam akronymů se dá dohledat v databázích na stránkách evropských institucí.

6.2 Překlad prezentačních textů a informačních brožur

Texty a dokumenty EU zahrnují široký okruh textů. Na jedné straně stojí právně závazné texty, které splňují všechny předpoklady a charakteristiky právnických textů. Kromě právně závazných textů se však objevují i další dokumenty, které se nevyznačují už zcela odborným právnickým vyjadřováním a terminologií. Avšak i v těchto textech bývá požadavek na odbornou slovní zásobu poměrně vysoký. Můžeme narazit na termíny z různých vědních disciplín zahrnujících ekonomii, humanitární pomoc, medicínu, finance a bankovnictví, školství.

Překlad informačních brožur a letáků spolu s překladem tiskových zpráv je z hlediska překladu nejvolnější. Cílem brožur a letáků je nejen zprostředkovat informace, ale upoutat pozornost a zájem čtenářů o danou tematiku, jakož i čtivost. To se odráží ve struktuře a organizaci brožur, které využívají dělení pomocí odstavců s nadpisy, grafických úprav, ilustrací a obrázků. Evropské instituce publikují ročně velké množství publikací určených široké veřejnosti. Příručky a brožury EU určené pro širší veřejnost jsou velmi rozmanité. Publikovány jsou různými institucemi EU, především Evropskou komisí a jejími

jednotlivými ředitelstvími, v menší míře Evropským parlamentem, Radou EU, dalšími institucemi EU a specializovanými agenturami. Elektronická knihovna brožur EU je přístupná na internetových stránkách v elektronické podobě a v případě zájmu si je čtenář může objednat i v tištěné verzi.[147] Jednotlivé příručky se liší svou formálností a odborností, od toho se odvíjí i jejich délka a slovní zásoba (některé z nich jsou určené dětem a mládeži v různých věkových skupinách). Některé brožury jsou stručnější (cca 2 stránky), jiné se snaží více komunikovat s adresátem prostřednictvím oslovování a kladení otázek, další jsou odbornější a zacházejí do detailů (např. některé příručky dokonce rozebírají jednotlivé směrnice a právní zákony). Cílem příruček a brožur je informovat občany EU o dění v EU, jejich politikách v jednotlivých oblastech, takže výsledkem je množství brožur, které bychom mohli rozdělit do několika kategorií:

1. příručky a brožury, které jsou zaměřeny na celkové shrnutí problematiky a činnosti EU nebo na jednotlivé instituce (např. *Evropský parlament, Rada Evropské unie*)

2. stručné příručky a brožury, které jsou zaměřeny na konkrétní tematickou oblast (např. *Cukrovka: Nové náhledy na odvěkého nepřítele*, *Boj s obezitou v akci*, *Evropa za celoživotní učení*)

3. delší a podrobnější příručky a brožury, které jsou zaměřeny na jednotlivé oblasti politik a činností EU, takže výsledkem jsou někdy i 200-300stránkové brožury (např. *Promarněné talenty – postavení žen ve společnosti s historickými souvislostmi*)

Celkově překlad brožur a příruček umožňuje překladatelům větší míru volnosti v překladu, která se odráží i v jednotlivých jazykových verzích, např. při porovnání českých a slovenských překladů. Styl příruček a brožur je různý – od populárně-naučného po odborný styl. Hlavní těžiště překladatelských problémů představuje překlad odborné terminologie z jednotlivých oblastí.

147 viz *EU Bookshop*. Dostupný na stránkach: <http://bookshop.europa.eu>.

6.2.1 Interference s anglickým jazykem

Pod vlivem angličtiny na slovenský a český jazyk dochází i ke změnám v aktuálním větném členění. Z níže uvedené ukázky můžeme vidět, jak se dodržuje aktuální větné členění v jednotlivých verzích, kde se pod vlivem angličtiny zachovává stejný slovosled ve slovenské verzi a nedochází k nevyhnutelnému posunu, který nastává v české verzi. V české verzi se posouvá nejdůležitější a kontextově nezapojená informace na konec věty. Podobně, jak jsme pozorovali i v příkladech uváděných v analýze oficiálních textů a dokumentů.

A protocol to the United Nations Framework Convention on Climate Change (1992) was negotiated in Kyoto, Japan, in December 1997, and is thus known as the **Kyoto Protocol**. (20 EN, s. 20)	V prosinci 1997 byl v japonském Kjótu projednáván protokol k rámcové úmluvě OSN o klimatických změnách (z roku 1992). Proto se nazývá **„Kjótský protokol.“** (20 CZ, s. 20)	Protokol k rámcovému dohovoru OSN o klimatických zmenách (z roku 1992) bol uzavretý v Kjóto v Japonsku v decembri 1997, a preto sa nazýva **„kjótsky protokol.“** (20 SK, s. 20)
Surfing the web, downloading movies or sending photos with mobile phones can be done without fear of ‘bill shocks’ while roaming, thanks to cut-off limits available to consumers from 1 March 2010. (24 EN, s. 11)	Od 1. března 2010 bude pomocí mobilních telefonů možné v rámci roamingu surfovat po internetu, stahovat filmy a posílat fotografie, aniž by se zákazníci museli obávat přemrštěných účtů, a to díky službě umožňující nastavit si finanční limit pro využívání datových služeb. (24 CZ, s. 11)	Roamingové surfovanie na internete, sťahovanie filmov alebo odosielanie fotografií cez mobilné telefóny teraz možno realizovať bez „šokov na faktúre“, vďaka zníženým limitom, ktoré budú mať zákazníci k dispozícii od 1. marca 2010. (24 SK, s. 11)

6.2.2 Větší volnost v překladu

V překladech prezentačních brožur se setkáváme s větší volností překladu. Překladatelé nejsou vázáni dodržováním přesné úpravy tak, jak to je v překladu právně závazných textů (nejpřísnější je to u překladu primární legislativy, poté u překladu směrnic a nařízení), ale tak, aby jednotlivé věty a řádky přesně korespondovaly v jednotlivých verzích. Překladatel

následující slovenské verze sáhl po rozdělení věty na dvě věty, přičemž však nastal výpadek informace o počtu nových členských zemí. Elegantnější je česká verze, v které překladatel mění pořadí informací ve větě, následkem čehož překlad zní uspořádaněji a jednotlivé informace zapadají jedna do druhé:

The Barroso Commission took office just months after the accession of 10 new Member States, the biggest EU enlargement ever, followed by the accession of Romania and Bulgaria in 2007. (9 EN, s. 3)	Barrosova Komise se ujala funkce jen několik měsíců po největším rozšíření EU v historii, tj. po přistoupení deseti nových členských států, následovaném v roce 2007 rozšířením o Rumunsko a Bulharsko. (9 CZ, s. 3)	Funkčné obdobie Barrosovej Komisie začalo plynúť len pár mesiacov po pristúpení nových členských štátov a uskutočnení najväčšieho doterajšieho rozširovania Únie. V roku 2007 nasledovalo pristúpenie Rumunska a Bulharska. (9 SK, s. 3)

Změna v úpravě oproti anglické verzi nastává i v další ukázce v české verzi, kde překladatel rozdělil souvětí do dvou jednotlivých vět/souvětí. Nejedná se o nesprávná řešení, cílem tohoto komentáře je jenom poukázat na to, že v prezentačních textech a brožurách mají překladatelé větší volnost v překladu. V české verzi dochází nejenom k rozložení souvětí na samostatné větné celky, ale také se přidává spojovací výraz, který následně zlepšuje kohezi textu:

European Union leaders demonstrated just how effectively they can act together when they came up with a series of solutions to tackle the turbulence in public finances during the year. (19 EN, s. 6)	Čelní představitelé Evropské unie ukázali, jak účinně mohou společně jednat. Přišli totiž s řadou řešení vzhledem k turbulencím, které se během roku vyskytly ve veřejných financích. (19 CZ, s. 6)	Vedúci predstavitelia Európskej únie ukázali, ako môžu spoločne efektívne konať, keď prišli s radom riešení na zvládnutie výkyvov v oblasti verejných financií v priebehu roka. (19 SK, s. 6)

6.2.3 Expresivita textu

Vlivem působení angličtiny na překladové verze dochází často k přejímání anglických struktur. Výsledné formulace znejasňují text, dochází k určité personifikaci neživých předmětů a není jasné, kdo nebo co je subjektem a kdo nebo co je objektem. Následně se zvyšuje i expresivita textu. Jedná se především o slovenské verze překladů, což ilustrují následující ukázky:

Sustainable development requires the EU to chart the right path forward. (9 EN, s. 18)	Evropa se musí vydat tou správnou cestou směřující k udržitelnému rozvoji. (9 CZ, s. 18)	Zámer udržateľného rozvoja žiada od EÚ, aby si vybrala správnu cestu vpred. (9 SK, s. 18)

V předchozím příkladu se ve slovenské verzi výraz „*zámer*“ stává podmětem věty, čímž dochází k určité personifikaci. Podobně i v dalším příkladu nastává ve slovenské verzi personifikace, kde se podmět pojí se slovesem, které vyžaduje živého konatele:

The past few years have seen a deepening of the EU's investment in its relationship with key global partners – both to defend the European interest, and to work together to bring common solutions to global problems. (9 EN, s. 32)	V několika posledních letech se zvýšil zájem EU o vztahy s hlavními globálními partnery, a to jak s cílem hájit evropské zájmy, tak ve snaze společně hledat řešení celosvětových problémů. (9 CZ, s. 32)	Posledných pár rokov zaznamenalo prehĺbenie investícií EÚ do vzťahov s kľúčovými globálnymi partnermi – tak v európskom záujme, ako aj v záujme spolupráce pri hľadaní východísk z globálnych problémov. (9 SK, s. 32)

Zmiňovaná tendence se nevyhýbá ani českým překladům, což vidíme v této ukázce, kde znovu dochází k personifikaci subjektu:

there has been a large increase in air links between EU Member States. (20 EN, s. 9)	letecké spoje mezi členskými státy EU významně narostly. (20 CZ, s. 9)	počet leteckých liniek medzi členskými štátmi EÚ sa výrazne zvýšil. (20 SK, s. 9)

U expresivních textů angličtina často užívá expresivitu i tam, kde se jí čeština a slovenština vyhýbají, ale občas pod vlivem anglického originálu dochází k částečnému přejímání, což můžeme pozorovat ve slovenské verzi („*žne plody svojej práce*“):

Enlargement required a careful partnership to prepare new Member States to take on the responsibilities of membership, and the EU is now reaping the benefit: both old and new Member States have enjoyed more prosperity and more security as a result. (9 EN, s. 17)	K rozšiřování bylo zapotřebí řádného partnerství, které mělo nové členské státy připravit na převzetí odpovědnosti spojené s členstvím a ze kterého nyní EU těží. Výsledkem je, že se staré i nové členské státy těší větší prosperitě a bezpečnosti. (9 CZ, s. 17)	Rozšírenie si vyžadovalo premyslené partnerstvo s cieľom pripraviť nové členské štáty na zodpovednosť členstva. Dnes EÚ žne plody svojej práce: staré aj nové členské štáty sa tešia väčšej prosperite aj väčšej bezpečnosti. (9 SK, s. 17)

Pod vlivem VJ přejímá slovenská verze synekdochu, která používá název části pro označení celku a nahrazuje „*lidi*“ „*hlasy*“.

While business leaders in many EU countries call for more immigrant workers to fill vacant jobs, other voices claim the EU is being flooded by irregular immigrants. (16 EN, s. 3)	Zatímco vedoucí pracovníci podniků v mnoha zemích EU požadují více přistěhovaleckých zaměstnanců, aby mohli obsadit volná pracovní místa, jiní tvrdí, že EU je zaplavena nelegálními přistěhovalci. (16 CZ, s. 3)	Kým poprední predstavitelia podnikateľskej sféry v mnohých krajinách EÚ požadujú viac pracujúcich prisťahovalcov na zaplnenie voľných pracovných miest, ďalšie hlasy tvrdia, že EÚ je zaplavená nelegálnymi prisťahovalcami. (16 SK, s. 3)

6.2.4 Překlad kondenzovaných struktur

Podobně jako v právních textech a oficiálních dokumentech EU, i v prezentačních textech se často opakují ve slovenštině spojení typu „*v záujme*“, „*s cieľom*“ a v češtině spojení typu „*v zájmu*“, která jsou výsledkem překladu účelových infinitivů. Alternativou jsou vedlejší věty s „aby“, které se však nepoužívají tak často, že by docházelo k jejich nadměrnému kumulování. V porovnání s oficiálními texty a dokumenty však ani struktury typu „*v záujme*“, „*s cieľom*“ a v češtině „*v zájmu*“ nepůsobí až tak rušivě, protože frekvence jejich výskytu je mnohem menší.

Targeting means working with recipients to ensure that funds will be well spent… EU development policy has been modernized to maximize its impact and to promote … (9 EN, s. 31)	Správně zaměřit pomoc znamená pracovat na tom, aby se poskytnuté prostředky vynaložily ... Rozvojová politika EU se modernizovala, aby měla co největší dopad ... … (9 CZ, s. 31)	Správne cielenie znamená spoluprácu s príjemcami s cieľom zabezpečiť ... Rozvojová politika EÚ bola aktualizovaná s cieľom ... … (9 SK, s. 31)

6.2.5 Překlad slovní zásoby

V příručkách a brožurách se často vyskytuje odborná terminologie z různých vědních disciplín (např. bankovnictví a finance – *fiškálny stimul/fiskální stimul*, *toxické aktíva/znehodnocená aktiva*) a terminologie EU, což klade dost vysoké nároky na vědomosti překladatele.

Následující příklady upozorňují na přejímání internacionalizmů ve slovenských verzích překladů. V českých verzích převažuje zdomácňování slovní zásoby:

multilateral processes (9 EN, s. 27)	mnohostranná jednání (9 CZ, s. 27)	multilaterálne procesy (9 SK, s. 27)
integration (16 EN, s. 8)	začlenění (16 CZ, s. 8)	integrácia (16 SK, s. 8)

…on the initiative of the Barroso Commission (9 EN, s. 4)	na podnět Barrosovy Komise (9 CZ, s. 4)	z iniciatívy Barrosovej Komisie (9 SK, s. 4)
flexibility (21 EN, s 9)	pružnost (21 CZ, s 9)	flexibilita (21 SK, s 9)
unprecedented increases in the resources (9 EN, s. 4)	nevídanému navýšení investic (9 CZ, s. 4)	bezprecedentnom navýšení zdrojov (9 SK, s. 4)
EU leaders (16 EN, s. 1)	Vedoucí představitelé EU (16 CZ, s. 1)	Lídri EÚ (16 SK, s. 1)
implementation (17 EN, s. 20)	provádění (17 CZ, s. 20)	implementácia (17 SK, s. 20)
Aside from differences between Member States, a social gradient in health status has been identified. (17 EN, s. 8)	Vedle rozdílů mezi členskými státy byl zjištěn také vliv sociálního postavení na zdravotní stav. (17 CZ, s. 8)	Okrem rozdielov medzi členskými štátmi bol v zdravotnom stave identifikovaný aj sociálny gradient. (17 SK, s. 8)
new eco-design rules (24 EN, s. 18)	nová pravidla ekodesignu (24 CZ, s. 18)	ekologicky navrhnuté pravidlá (24 SK, s. 18)

Někdy však při zdomácňování slov nastává tendence zmíněná již v teoretické části a tou je nahrazování cizích slov domácími, které však na rozdíl od cizích slov potřebují doplnění. Tato tendence se objevuje především v českých textech, které více používají domácí výrazy v porovnání se slovenskými verzemi. Takovým slovem je zejména výraz „*začlenění*“, který se vyskytuje v českých verzích:

No immigration without integration (16 EN, s. 8)	Přistěhovalectví není možné bez začlenění (16 CZ, s. 8)	Žiadne prisťahovalectvo bez integrácie (16 SK, s. 8)
A successful immigration policy requires effective integration strategies. (16 EN, s. 8)	Úspěšná přistěhovalecká politika vyžaduje účinné strategie pro začlenění. (16 CZ, s. 8)	Úspešná prisťahovalecká politika si vyžaduje účinné stratégie integrácie. (16 SK, s. 8)

K přejímání odborné terminologie z anglického do slovenského a českého jazyka dochází hlavně v oblasti podnikání a bankovnictví:

private equity (9 EN, s. 19)	private equity (9 CZ, s. 19)	súkromný kapitál (9 SK, s. 19)
rating agencies (9 EN, s. 19)	ratingové agentury (9 CZ, s. 19)	ratingové agentúry (9 SK, s. 19)
hedge funds (9 EN, s. 19)	hedgeových fondů (9 CZ, s. 19)	hedgeových fondov (9 SK, s. 20)
social dumping (18 EN, s. 6)	sociální dumping (18 CZ, s. 6)	sociálny dumping (18 SK, s. 6)
eTwinning (20 EN, s. 7)	e-twinning (20 CZ, s. 7)	eTwinning (20 SK, s. 7)
to make financial markets more transparent (23 EN, s. 6)	aby finanční trhy byly transparentnější (23 CZ, s. 6)	zlepšiť transparentnosť finančných trhov (23 SK, s. 6)

Následující ukázky jsou příkladem přejímání výrazů a terminologie vytvořené v rámci Evropské unie:

The "open skies" agreement took advantage of the EU's critical mass to reach agreement …(9 EN, s. 30)	Dohoda o „otevřeném nebi" využila rozhodující část EU k dosažení dohody ... (9 CZ, s. 30)	Odsúhlasenie tzv. „otvoreného neba" využilo silný hlas EÚ na dosiahnutie dohody ... (9 SK, s. 30)
The 'single European sky' (9 EN, s. 11)	„Jednotné evropské nebe" (9 CZ, s. 11)	„Jednotné európske nebo" (9 SK, s. 11)
Signed an 'open skies' agreement (22 EN, s. 18)	Podepsali dohodu o „otevřeném nebi". (22 CZ, s. 18)	Podpísali dohodu s názvom Otvorené nebo. (22 SK, s. 18)
flexicurity (9 EN, s. 20)	flexikurita (9 CZ, s. 20)	flexiistota (9 SK, s. 20)
The EU's climate and energy package represents a green 'new deal'. (9 EN, s. 5)	Klimakticko-energetický balíček EU představuje zelený „new deal". (9 CZ, s. 5)	súbor opatrení EÚ týkajúcich sa klímy a energetiky je niečo ako novodobá zelená dohoda. (9 SK, s. 5)
the euro area (23 EN, s. 6)	eurozóna (23 CZ, s. 6)	eurozóna (23 SK, s. 6)
eurocoins (18 EN, s. 3)	euromince (18 CZ, s. 3)	euro mince (18 SK, s. 3)
The single euro payments area (9 EN, s. 10)	Díky jednotné oblasti pro platby v eurech (9 CZ, s. 10)	Jednotný platobný euro-priestor (9 SK, s. 10)

Při překladu přejaté EU terminologie občas nastávají problémy. To můžeme vidět v následující ukázce ve slovenské verzi, kde překlad „*preprava v európskom nebi*“ zní až příliš obrazně. Překladatel byl pravděpodobně do jisté míry ovlivněn překladem EU terminologie o „*otevřeném nebi*“ nebo „*jednotném evropském nebi*“:

Air traffic continues to increase in the skies above Europe. (20 EN, s. 9)	Letecký provoz v Evropě se neustále rozvíjí. (20 CZ, s. 9)	Letecká preprava v európskom nebi sa neustále rozvíja. (20 SK, s. 9)

6.2.5.1 Expresivita

Tendence k větší expresivitě je znakem prezentačních textů a brožur EU, na rozdíl od publikačních a oficiálních textů EU. Tato expresivita se taky často projevuje v překladových verzích, kde také vzrůstá počet obrazných vyjádření:

The strong euro is a mixed blessing. (22 EN, s. 7)	Silné euro má však své výhody i nevýhody. (22 CZ, s. 7)	Silné euro je však dvojsečná zbraň. (22 SK, s. 7)
... has acted as a major protective shield for Europe… (9 EN, s. 1)	... představovala ... pro Evropu významnou ochranu... (9 CZ, s. 1)	... predstavovala hlavný ochranný štít Európy... (9 SK, s. 1)
It shows that it is possible to design climate-friendly policies that also act as drivers for growth and jobs. (9 EN, s. 5)	Je ukázkou, že lze navrhnout politiky, které jsou šetrné k životnímu prostředí a zároveň podporují růst a zaměstnanost. (9 CZ, s. 5)	Je dôkazom toho, že je možná politika, ktorá je šetrná k podnebiu a zároveň predstavuje hnací motor rastu a zamestnanosti. (9 SK, s. 5)

V anglickém jazyce se často používá obrazná slovní zásoba, která se překládá obrazně i do češtiny a slověnštiny:

However, the flipside is that … (20 EN, s. 9)	Každá mince má ovšem svůj rub (20 CZ, s. 9)	Každá minca má však svoj rub (20 SK, s. 9)

Neformální a nespisovná slovní zásoba se používá nejen v anglické verzi, ale i v překladových verzích.

Mobile phones are fine — until the battery goes flat and you don't have your charger with you. … Cue a frantic search for a compatible charger. (23 EN, s. 18)	Mobilní telefony jsou fajn – dokud se vám nevybije baterie a vy zjistíte, že s sebou nemáte nabíječku. … Horečně začnete shánět vhodnou nabíječku.. (23 CZ, s. 18)	Mobilné telefóny sú dobré – kým sa nevybije batéria a vy nemáte so sebou nabíjačku. … Začína sa zbesilé hľadanie kompatibilnej nabíjačky. (23 SK, s. 18)

This scheme for the registration, evaluation, authorization and restriction of chemicals is biting as companies meet the end-2008 deadline for pre-registering the chemicals they produce, import or use. (21 EN, s. 4)	Tento program pro registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek klade vysoké nároky, protože společnosti jsou povinny splnit podmínku předběžné registrace chemických látek, které vyrábějí, dovážejí nebo používají, do konce roku 2008. (21 CZ, s. 4)	Tento systém registrácie, hodnotenia, schvaľovania a obmedzovania chemických látok už klope na dvere, keďže spoločnosti musia dodržať termín predbežnej registrácie vyrábaných, dovážaných a používaných chemických látok do konca roka 2008. (21 SK, s. 4)

V předchozím příkladu se v angličtině používá sloveso „*biting*“, které má mnoho různých významů, a proto jeho interpretace závisí hodně i na kontextu. V české verzi bylo interpretováno jako „*klást vysoké nároky*“, ve slovenské verzi jako „*klopať na dvere*“.

Expresivita v překladu se projevuje i používáním deminutiv, jako například ve slovenské verzi, kde se používá deminutivum „*chybička*“:

And even the most innocent mistake can sometimes lead to a brush with the authorities. (23 EN, s. 22)	A i ta nejnevinnější chyba někdy může vést ke sporu s úřady. (23 CZ, s. 22)	A do konfliktu s orgánmi sa môžeme dostať aj po úplne nevinnej chybičke. (23 SK, s. 22)

Deminutiva a zajímavá obrazná vyjádření se používají i v následující ukázce, kde slovenská i česká verze využívají expresivitu:

In the end it is good for Europeans too. Countering climate change may give them a chance to use those legal garden chairs in a predictable summer! (23 EN, s. 35)	V konečném důsledku je to dobré i pro Evropany. Díky boji proti změně klimatu mohou mít šanci využívat svá legální zahradní křesílka během předvídatelného léta! (23 CZ, s. 35)	A napokon je to dobré aj pre Európanov. Boj proti zmene klímy im možno dá príležitosť použiť v lete s predvídateľným počasím tie legálne záhradné stoličky! (23 SK, s. 35)

6.2.5.1.1 Překlad kolokací a slovních spojení

V některých případech překladatelé nevolí správné kolokace a slovní spojení, hlavně ve slovenských překladech. Ve slovenském jazyce se vyskytuje spojení „*trvanlivé potraviny/pečivo”* nebo „*trvanlivé mlieko*”, ale ne „*trvanlivé a jedové látky*”:

… the release of such long-lasting, toxic substances. (4 EN, s. 14)	… uvolňování těchto dlouhodobě přetrvávajících toxických látek. (4 CZ, s. 14)	… proti uvoľňovaniu tohto typu trvanlivých a jedovatých látok. (4 SK, s. 14)

Pravděpodobně pod vlivem angličtiny se v českých i slovenských verzích rozšiřuje kolokace s přídavným jménem „*ambiciózní*“. Většinou se přídavné jméno „*ambiciózní*“ vyskytuje ve spojení s podstatnými jmény jako „*člověk*“ nebo „*cíl*“ ve významu „*ctižádostivý, snaživý*“. Trochu netradičně působí ve spojení s jinými podstatnými jmény

jako partnerství, dohoda apod. Jde však o kolokace, které se stále častěji vyskytují v textech EU:

With the ambitious package of legislative measures... (9 EN, s. 5)	Díky ambicióznímu balíčku legislativních opatření ... (9 CZ, s. 5)	Prostredníctvom ambiciózneho súboru opatrení ... (9 SK, s. 5)
ambitious partnerships (9 EN, s. 5)	ambiciózní partnerství (9 CZ, s. 6)	ambiciózne partnerstvo (9 SK, s. 6)

6.2.5.2 Abstraktní slovní zásoba

Abstraktní slovní zásoba proniká i do prezentačních textů a brožur, zřejmě se jedná o vliv právně závazných textů. Jde například o výrazy „*mechanizmus“* (SK)/ „*mechanismus“* (CZ):

It created an innovative mechanism (23 EN, s. 6)	vytvořila inovativní mechanismus (23 CZ, s. 6)	vytvorila inovačný mechanizmus (23 SK, s. 6)
the EU mechanism for cooperation on civil protection was activated instantly (23 EN, s. 43)	byl okamžitě aktivován mechanismus EU pro spolupráci v oblasti civilní ochrany (23 CZ, s. 43)	sa aktivoval mechanizmus EÚ pre spoluprácu v oblasti civilnej ochrany (23 SK, s. 43)

6.2.5.3 Překlad nadpisů

V překladu informačních brožur se často vyskytuje variabilita a rozdíly v překladu titulků a nadpisů. Souvisí to hlavně s tím, že překladatel má větší volnost při překladu, a jednak se snahou o poutavost a zajímavost, jakož i o expresivitu. Často se však i v titulcích objevují termíny, které můžeme vidět v prvním příkladu:

A strong commitment to gender equality (4 EN, s. 2)	Významná podpora rovnosti žen a mužů (4 CZ, s. 2)	Silný záväzok v oblasti rodovej rovnosti (4 SK, s. 2)

A united front in tough times (4 EN, s. 10)	Jednotná fronta v obtížných dobách (4 CZ, s. 10)	Spojené úsilie v ťažkých časoch (4 SK, s. 10)
Keeping the doctor at bay (4 EN, s. 16)	Pro dobré zdraví (4 CZ, s. 16)	Zdraví ľudia nepotrebujú lekára (4 SK, s. 16)
Paving the way towards the economic recovery (24 EN, s. 5)	EU razí cestu k ekonomickému oživení (24 CZ, s. 5)	Dláždenie cesty k ekonomickému oživeniu (24 SK, s. 5)
Responding to emergencies together (9 EN, s. 13)	Společná reakce na mimořádné události (9 CZ, s. 13)	Pomáhame si v núdzi (9 SK, s. 13)
Taking Europe into space (9 EN, s. 21)	Evropa na cestě do vesmíru (9 CZ, s. 21)	Európa do vesmíru (9 SK, s. 21)

Podobně jako v překladu článků na webových stránkách platí, že cílem překladu prezentačních textů a brožur je funkční ekvivalence a zohledňování cílového publika. "The web translators seem to agree that the greatest difference between their output and that of other DGT translation departments is that they choose their wording first and foremost with the reader in mind, choosing well-known words and expressions understood even by the occasional visitor and with a strong likelihood of being typed in search engines, as well as adopting the appropriate register for the intended readership (taking into account cultural habits, young/adult, specialist/layman)."[148]

[148] Web Translation as a Genre. Brussels: European Commission DGT, 15. 12. 2009, s. 15.

6.2.6 Další odchylky od originálu

V nadcházejícím příkladě nastala v české verzi překladu menší odchylka od VT. V originále a ve slovenské verzi se mluví o „*eurách*“, zatímco v české verzi se mluví o „*investicích*“. Je to pravděpodobně způsobeno tím, že se v České republice nepoužívají eura, proto překladatel volil překlad pomocí modifikace:

Major technology projects are a clear example of where a euro spent by the EU will get a better return than fragmented efforts. (18 EN, s. 15)	Velké technologické projekty představují jasný příklad, kdy mají investice na úrovni EU větší přínos než rozdrobené úsilí. (18 CZ, s. 15)	Hlavné technologické projekty sú jasným príkladom toho, že euro vynaložené EÚ má lepšiu návratnosť ako keď je úsilie roztrieštené. (18 SK, s. 15)

V následující ukázce nastávají rozmanité odchylky. V obou překladových verzích se na rozdíl od VT používá jednotné číslo „*cestující*“, což působí neobvykle a asi by bylo vhodnější v tomto případě upřednostnit plurál. Pozornost taky upoutá slovenský překlad „*cestujúci lietadla*“, který působí méně adekvátně než český překlad „*cestující v letecké dopravě*“. Další odchylka se týká rozdílu mezi angličtinou a oběma CJ. Zatímco angličtina má tendenci k osobnímu vyjadřování („*you*“, „*your*“), v češtině a slovenštině je obvyklé používání neosobního vyjadřování. Proto je z překladatelského hlediska zajímavý přechod od odkazování ve třetí osobě („*jejich*“) k zájmenu „*váš*“.

The EU has decided to offer air passengers a set of rights whenever they encounter problems anywhere in Europe. The airline operating your flight is responsible for transporting you and must respect your rights, which have been increased with effect from 17 February 2005. (20 EN, s. 9)	EU se rozhodla, že pro případ problémů poskytne cestujícímu v letecké dopravě soubor práv nezávisle na tom, kde v Evropě se nachází: Společnost zajišťující let nese odpovědnost za vaši dopravu a musí dodržovat vaše práva, jež se od 17. února 2005 posílila. (20 CZ, s. 9)	EÚ sa rozhodla priznať cestujúcemu lietadla celý rad práv pre prípad možného problému bez ohľadu na to, kde v Európe sa nachádza: Spoločnosť zabezpečujúca let je zodpovedná za Vašu prepravu a musí rešpektovať Vaše práva, ktoré boli od 17. februára 2005 posilnené. (20 SK, s. 9)

The EU has placed increased restrictions on the practice of overbooking, i.e. selling more tickets than there are places available. (20 EN, s. 10)	EU vytvořila přísnější rámec pro praxi nazývanou „překnihování“ (overbooking), která spočívá v tom, že se prodá více letenek, než je míst k dispozici. (20 CZ, s. 10)	EÚ začala prísnejšie regulovať prax rezervácie nadmerného počtu miest nazývanú „overbooking“, ktorá spočíva v tom, že sa predá viac leteniek, než koľko sedadiel je k dispozícii. (20 SK, s. 10)

Předchozí ukázka je příkladem doslovného překladu výrazu „*overbooking*“, který však čtenáři nic neřekne. Z tohoto hlediska je překlad slovenské verze lepší. V českém překladu jde pravděpodobně o dodržení jednotné strategie v překladu.

7 Závěr

Cílem této diplomové práce bylo věnovat prostor tematice překladů právních a prezentačních dokumentů Evropské unie a poskytnout základní přehled nejdůležitějších okruhů problémů, které nastávají v jejich překladu. Teoretická část pojednává o daném tématu ze širšího hlediska od institucionálního překladu dokumentů v jednotlivých Evropských institucích, typologií překládaných textů, kritérií jejich hodnocení, až po právní překlad a některá jeho specifika. V analýze se následně věnujeme podrobnější analýze zvolených problematických oblastí a srovnání překladových verzí v angličtině (VJ), v češtině a slovenštině (CJ). Z analýzy překladů právních dokumentů a oficiálních textů EU vyplývá, že celkově jsou české verze lepší než slovenské verze. Čeští překladatelé jsou méně ovlivněni anglickým jazykem, více respektují pravidla aktuálního větného členění v češtině, překlad kolokací a slovních spojení je mnohem adekvátnější. V českých překladech převládá spíš tendence k nahrazování internacionalizmů domácími výrazy, zatímco v slovenštině převládá opačná tendence. V této oblasti by bylo potřebné dospět k určité rovnováze, dávat pozor na zdomácňování výrazů, které potřebují doplnění, a naopak nepřebírat internacionalizmy za každou cenu. Pozornost by se měla věnovat i převádění účelových infinitivů, abstraktním konstrukcím typu „*v rámci*“, „*v oblasti*“ nebo abstraktním výrazům, např. *„úroveň“,* „*rámec*“ a „*mechanismus*“.

V překladu prezentačních textů a brožur EU nastávají rozmanité situace v analýze. Jedním z důvodů je nárůst volnosti v překladu, což se projevuje větší expresivitou textu a taky různými odchylkami ve formátování. Často dochází k personifikaci, především ve slovenských verzích.

Cílem práce bylo vymezit riziková místa, kde při překladu jazykových verzí vznikají potíže, upozornit na ně a v případě potřeby navrhnout alternativní řešení. Překlad textů a dokumentů Evropské unie je oblast, která ještě není dostatečně probádaná v odborné literatuře. Protože překlady pro Evropskou unii mají a budou mít významný podíl na množství překladů i v budoucnosti, je potřebné věnovat jim více pozornosti.

8 Použitá bibliografie

Hlavní publikace

CAO, Deborah. *Translating Law*. Clevedon: Multilingual Matters, 2007.

KOSKINEN, Kaise. *Translating Institutions: An Ethnographic Study of EU Translation.* Manchester: St. Jerome, 2008.

TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi.* Praha: Linde, 2003.

Vedlejší publikace

ALCARAZ, Enrique, HUGHES, Brian. *Legal Translation Explained*. Manchester: St. Jerome, 2002.

BÖHMEROVÁ, Ada. *Non-parallel Internationalisms*. Bratislava: Comenius University, Faculty of Arts. In BÁZLIK, Milan, AMBRUS, Patrik. A Grammar of Legal English. Bratislava: Iura Editions, 2008, s. 195.

GROMOVÁ,Edita. Aktuálne teoretické reflexie o preklade a prekladaní na Slovensku. In *Antologie teorie odborného překladu.* Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2007.

HREHOVČÍK, Teodor, BÁZLIK, Miroslav: *Súdny preklad a tlmočenie*. Bratislava: Iura Editions, 2009.

KNITTLOVÁ, Dagmar. *K teorii i praxi překladu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000.

PŘIDALOVÁ, Eva, TOZZI, Kamila. *Legal English I.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001. ISBN: 80-244-0301-3.

ROSSINNI, Christine. *English as a Legal English*. London: Kluwer International, 1998.

ŠKRLANTOVÁ, Marta. Špecifické aspekty prekladu právnych textov EÚ v porovnaní s prekladom národnej legislatívy. In *Antologie teorie odborného překladu*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2007.

Články

DANET, Brenda. Language in the Legal Process. *Law & Society Review*. Vol. 14, No. 3, s. 469. Contemporary Issues in Law and Social Science. [cit. 3. 3. 2010]. Dostupné taky z: <http://www.jstor.org/stable/3053192>.

FARKAS, Ágnes. *Translation at the European Commission: quality criteria and quality assurance by Ágnes Farkas*. [cit. 5. 11. 2010] Elektronická verze ve formátu PDF byla dostupná z WWW: <www.translationconference.com/2006_eloadasok/FarkasEN.pdf>.

GIBOVÁ, Klaudia. Niektoré črty textov EÚ z hľadiska ich prekladu z anglického do slovenského jazyka. In SLANČOVÁ, D., BOČÁK, M. a ŽARNOVSKÁ, I. (ed.). 3. *študentská vedecká konferencia: Zborník príspevkov*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 2008. Elektronická verze ve formátu PDF dostupná z WWW: <www.pulib.sk/elpub2/FF/Slancova2/pdf_doc/gibova.pdf>.

GLÉZL, Andrej. *Lost in Translation; EU Law and the Official Languages – Problems of the Authentic Text*. Centre for European Legal Studies, 2007, s. 1-11. Elektronická verze ve formátu PDF dostupná z WWW: <http://www.cels.law.cam.ac.uk/events/Glezl.pdf>.

HARVEY, Malcolm. *A Beginner's Course in Legal Translation: the Case of Culture-bound Terms.* Ebook PDF Search Engine, 2009 – 2010. [cit. 22. 11. 2010]. Bylo dostupné ve formátu PDF: <http://openpdf.com/viewer?url=http://www.tradulex.org/Actes2000/harvey.pdf>.

HOFFMANOVÁ, Jana, ŠIMANDL, Josef. "Euročeština" v lucemburských překladech dokumentů Evropského parlamentu (Translation into Czech in the European Parliament in Luxemburg). In *Naše řeč*. Roč. 91, č. 3., 2008, s. 113-126.

KOCBEK, Alenka. The Challenges of Intercultural Legal Communication. *International Journal of Euro-Mediterranean Studies*. Roč. 1, č. 1, 2008, s. 54 – 70. Elektronická verze ve formátu PDF dostupná z:<www.emuni.si/press/ISSN/1855-3362/1_053-071.pdf>.

KRÁL, Pavel. *CAT & TM*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, s. 4. Dostupné ve formátě PDF z: <www.anglistika.upol.cz/it**cat**/**cat**tran/**TM**.pdf>.

OPAVA, Zdeněk. Jazykový purismus v překladech právních předpisů EU. In ULIČNÝ, O. (ed.). *Eurolingua* 2004. Liberec: Opera Academiae Paedagogicae Liberecensis, 2005, Vol. 3, s. 117 – 123.

ORLÍKOVÁ, Mária. Redakčná úprava slovenských prekladov úradných dokumentov EÚ v OPOCE. In GROMOVÁ, E. A ŠOLTYS, J. (ed.). *Odborný preklad 3*. Bratislava: AnaPress, 2008, s. 39 – 47. Elektronická verze ve formátu PDF dostupná z WWW: <http://www.sspol.sk/files/op3.pdf>.

PELKA, J. Poznámka k zajišťování oficiálních překladů právních předpisů ES do českého jazyka. In *ToP (tlumočení-překlad.* Č. 55, 2000, s. 7.

PYM, Antony. *Translation vs. Language Learning in International Institutions. Explaining the Diversity Paradox*. Úplný záznam a text dostupný z: <usuaris.tinet.cat/apym/on-line/translation/2008_diversity_paradox.pdf>.

ŠARCEVIC, Susan. Legal Translation and Translation Theory: a Receiver-oriented Approach. In GÉMAR, J.-Cl. (ed.). *La traduction juridique, Histoire, téorie(s) et pratique*. Université de Genève, s. 329-347. Elektronická verze ve formátu PDF dostupná z WWW: <http://www.tradulex.org/Actes2000/sercevic.pdf>.

TREBITS, Anna. Conjuctive Cohesion in English Language EU Documents – A Corpus-Based Analysis and Its Implications. *English for Specific Purposes*. V. 28, číslo 3, s. 199-210. [cit. 12-06-2009]. Dostupné taky z: <http://www.elsevier.com>.

TREBITS, Anna. *English Lexis in the Documents of the European Union – A Corpus-based Exploratory Study*. S. 38 – 54. Elektronická verze ve formátu PDF dostupná z WWW: <http://langped.elte.hu/W2Trebits.pdf>

VARSIK, Branislav. *Keď výsledkom práce prekladateľa nie je preklad alebo niektoré problémy prekladu legislatívnych textov*. Brusel, 2008. Elektronická verze dostupná z: <http://www.excelentnauniverzita.sk/material/temac/varsik/Problemy-překladu-legislativnych-dokumentov-EU.doc>

VARSIK, Branislav. *Preklad a prekladatelia v inštitúciách EÚ.* Brusel, 2008. Elektronická verze dostupná z: http://www.excelentnauniverzita.sk/material/temac/varsik/Překlad-a-překladatelia-v-instituciach-EU.doc

WAGNER, Emma. Euro-Speak: Fighting the Disease. *Cultivate Interactive*, Issue 4, 7. 5. 2001. Elektronická verze dostupná z WWW: <http://www.cultivate-int.org/issue4/eurospeak/>.

Přednášky a prezentace

FERANEC, Ivan. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. Generální ředitelství pro překlady Evropské komise – DGT. Přednáška 14. 4. 2009.

Jak se překládá v Evropské komisi [online]. 14. 4. 2009. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Dostupné z: <www.isept.upol.cz/ppt/jak-se-překlada-v-Evropske-komisi.ppt>.

LÖNNROTH, Karl-Johan. *Translation and quality control: how to get the message across* [online]. s. 4. Seminář "Transparency and Clear Legal Language in the EU", Stockholm, 2009. Poslední aktualizace 12. 1. 2011. [cit. 14.12. 2010]. Elektronická verze ve formátu PDF dostupná z WWW: <http://ec.europa.eu/dgs/translation/publications/presentations/index_en.htm>.

OUZKÁ, Jaroslava. Překlady pro EU/2010 [online prezentace]. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta (FF UK): Ústav translatologie, 2010. [cit. 12.12. 2010]. ÚTRL FF UK – 15. října 2010, Generální ředitelství pro překlady. Elektronická verze ve formátu PDF dostupná z WWW: <http://www.překladyproeu.cz/ouzka.pdf>.

PACHOLÍK, Oto. Překlady pro EU/2010 [online prezentace]. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta (FF UK): Ústav translatologie, 2010. [cit. 12.12. 2010]. ÚTRL FF UK –15. října 2010, Generální ředitelství pro překlady. Elektronická verze ve formátu PDF dostupná z WWW: <http://www.překladyproeu.cz/pacholik.pdf>.

TIM, Martin. *The Directorate-General for Translation at the European Commission: who we are, what we do and why we do it* [online]. [cit. 24. 11. 2010]. Dostupné na: <http://ec.europa.eu/dgs/translation/programmes/emt/conferences/2006_2008_conferences_en.htm>.

Další publikace

European Commission Translation [online]. Translation Tools and Workflow. Brussels: European Commission, DGT, 2009. Datum poslední revize 1. 12. 2010 [cit. 8.10. 2010]. Anglická verze. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/dgs/translation/publications/brochures/index_en.htm>

Fight the Fog – How to Write Clearly [online]. Brussels: European Commission: DGT. Dostupné taky z WWW: <http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/en_GB/-/EUR/ViewPublication-Start?PublicationKey=HC3010536>.

English Style Guide:A handbook for authors and translators in the European Commission [online]. European Commission: Directorate-General for Translation, 2010, 6th edition. Dostupné ve formátu PDF taky z WWW: <http://ec.europa.eu/translation/writing/style_guides/english/style_guide_en.pdf>.

Interinstitutional Style Guide [online]. Dostupná na:<http://publications.europa.eu/code/en/en-000100.htm>.

Joint Practical Guide [online]. EUR-Lex. [cit. 17. 1. 2011]. Dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/cs/techleg/5.htm>.

Lawmaking in the EU Multilingual Environment [online]. Brusel: Európska komisia, 2010, s. 72. Posledná aktualizace 8. 3. 2011. [cit. 24. 11. 2010]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/dgs/translation/publications/studies/index_en.htm>.

Programme for Quality Management in Translation: 22 Quality Actions. Brussels: European Commission, 2009. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/dgs/translation/publications/studies/index_en.htm>.

Základní pravidla pro překlad dokumentů EU do češtiny [online]. Verze 3/2011. Dostupné z: <ec.europa.**eu**/translation/czech/.../handbook_translation_czech_cs.pdf>.

Web Translation as a Genre. Brussels: European Commission DGT, 2009. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/dgs/translation/publications/studies/index_en.htm>.

Další internetové zdroje

About IATE [online]. Dostupné na: <http://iate.europa.eu/iatediff/about_IATE.html>.

EuroInfo [online]. Prevádzkovateľ: Informačné centrum, Úrad vlády SR. Datum poslední revize 27. 1. 2011 [cit. 11.12. 2010]. Dostupné z: <http://www.euroinfo.gov.sk/index/go.php?id=1784>

Europa – Glossary [online]. <http://europa.eu/scadplus/glossery/green_paper_en.htm>

European Parliament [online]. Zpráva o zvláštní zprávě Evropského účetního dvora č. 9/2006 o výdajích na překlady v Komisi, Parlamentu a Radě. Datum poslední revize 28. 7. 2007 [cit. 14.11. 2010]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A6-2007-0215+0+DOC+XML+V0//CS>.

Evropský parlament [online]. Dostupné na stránkách: <http://www.europarl.europa.eu/guide/search/docsearch_cs.htm>.

Evropský Parlament: Mnohojazyčnost - Překlad [online]. c2010 [cit. 11.12. 2010]. Česká verze. Dostupný z WWW: <http://www.europarl.europa.eu/parliament/public/staticDisplay.do?language=CS&refreshCache=yes&pageRank=3&id=155>.

Jak se překládá v Evropské komisi [online]. 14. 4. 2009. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Dostupné z: <www.isapt.upol.cz/ppt/jak-se-překlada-v-Evropske-komisi.ppt>.

Pravidla pro jednotnou úpravu dokumentů [online]. Datum poslední aktualizace 15. 1. 2011. Dostupná na:<http://publications.europa.eu/code/cs/cs-000900.htm>

Rada Evropské unie [online]. Datum poslední revize 31. 3. 2011. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/showpage.aspx?id=1256&lang=cs>.

Seznam analyzovaných textů

1 EN COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL, THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS on strengthening coordination on generic preparedness planning for public health emergencies at EU level. Brussels: Commission of the European Communities. 28. 11. 2005, COM(2005) 605 final. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/com/2005/com2005_0605en01.pdf>.

1 CZ SDĚLENÍ KOMISE RADĚ, EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ o posílení koordinace zpracování všeobecných plánů připravenosti na krizové situace v oblasti veřejného zdraví na úrovni EU. Brusel: Komise Evropských společenství. 28. 11. 2005, KOM(2005) 605 v konečném znění. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/com/2005/com2005_0605cs01.pdf>.

1 SK OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV o posilňovaní koordinácie všeobecných plánov pripravenosti na mimoriadne udalosti v oblasti verejného zdravia na úrovni EÚ. Brusel: Komisia Európskych spoločenstiev. 28. 11. 2005, KOM(2005) 605 v konečnom znení. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/com/2005/com2005_0605sk01.pdf>.

2 EN COMMUNICATION FROM THE COMMISSION Towards an EU Strategy on the Rights of the Child. Brussels: Commission of the European Communities. 4. 7. 2006, COM(2006) 367 final.<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52006DC0367:EN:HTML>.

2 CZ SDĚLENÍ KOMISE Směrem ke strategii EU o právech dítěte. Brusel: Komise Evropských společenství. 4. 7. 2006, KOM(2006) 367 v konečném znění. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52006DC0367:CS:HTML>.

2 SK OZNÁMENIE KOMISIE K stratégii EÚ v oblasti práv dieťaťa. Brusel: Komisia Európskych spoločenstiev. 4. 7. 2006, KOM(2006) 367 v konečnom znení. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52006DC0367:SK:HTML>.

3 EN COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL, THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS on Rare Diseases: Europe's challenges.

Brussels: Commission of the European Communities. 11. 11. 2008, COM(2008) 679 final. <http://ec.europa.eu/health/ph_threats/non_com/docs/rare_com_en.pdf>.

3 CZ SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ o vzácných onemocněních: výzvy pro Evropu. Brusel: Komise Evropských společenství. 11. 11. 2008, KOM(2008) 679 v konečném znění. <http://ec.europa.eu/health/ph_threats/non_com/docs/rare_com_cs.pdf>.

3 SK OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV o zriedkavých chorobách: európske výzvy. Brusel: Komisia Európskych spoločenstiev. 11. 11. 2008, KOM(2008) 679 v konečnom znení. <http://ec.europa.eu/health/ph_threats/non_com/docs/rare_com_sk.pdf>.

4 EN Europe for women. Luxembourg: Publication Office of the European Union, 2009. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/publications/booklets/others/87/index_en.htm>.

4 CZ Evropa pro ženy. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2010. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/publications/booklets/others/87/index_cs.htm>.

4 SK Európa pre ženy. Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2010. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/publications/booklets/others/87/index_sk.htm>.

5 EN WHITE PAPER ON A Strategy for Europe on Nutrition, Overweight and Obesity related health issues.

Brussels: Commission of the European Communities. 30. 5. 2007, COM(2007) 279 final. <http://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/nutrition/documents/nutrition_wp_en.pdf>.

5 CZ BÍLA KNIHA Strategie pro Evropu týkající se zdravotních problémů souvisejících s výživou, nadváhou a obezitou. Brusel: Komise Evropských společenství. 30. 5. 2007, KOM(2007) 279 v konečném znění. <http://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/nutrition/documents/nutrition_wp_cs.pdf>.

5 SK BIELA KNIHA O stratégii riešenia zdravotných problémov súvisiacich s výživou, nadváhou a obezitou v Európe. Brusel: Komisia Európskych spoločenstiev. 30. 5. 2007, KOM(2007) 279 v konečnom znení.

<http://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/nutrition/documents/nutrition_wp_sk.pdf>.

6 EN GREEN PAPER Migration & mobility: challenges and opportunities for EU education systems. Brussels: Commission of the European Communities. 3. 7. 2008, COM(2008) 423 final. Dostupné ve formátě PDF:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0423:FIN:EN:PDF>.

6 CZ ZELENÁ KNIHA Migrace a mobilita: úkoly a příležitosti vzdělávacích systému EU. Brusel: Komise Evropských společenství. 3. 7. 2008, KOM(2008) 423 v konečném znění. Dostupné ve formátě PDF: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0423:FIN:CS:PDF>.

6 SK ZELENÁ KNIHA Migrácia a mobilita: výzvy a príležitosti vzdelávacích systémov EÚ. Brusel: Komisia Európskych spoločenstiev. 3. 7. 2008, KOM(2008) 423 v konečnom znení. Dostupné ve formátě PDF: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0423:FIN:SK:PDF>.

7 EN GREEN PAPER Towards a Europe free from tobacco smoke: policy options at EU level. Brussels: Commission of the European Communities. 30. 1. 2007, COM(2007) 27 final

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2007/com2007_0027en01.pdf>.

7 CZ ZELENÁ KNIHA K Evropě bez tabákového kouře: možnosti politiky na úrovni EU. Brusel: Komise Evropských společenství. 30. 1. 2007, KOM(2007) 27 v konečném znění. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/com/2007/com2007_0027cs01.pdf>.

7 SK ZELENÁ KNIHA K Európe bez tabakového dymu: možnosti politiky na úrovni EÚ. Brusel: Komisia Európskych spoločenstiev. 30. 1. 2007, KOM(2007) 27 v konečnom znení.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/sk/com/2007/com2007_0027sk01.pdf>.

8 EN COMMISSION STAFF WORKING PAPER SCHOOLS FOR THE 21ST CENTURY. Brussels: Commission of the European Communities. 11. 7. 2007, SEC(2007) 1009. <http://ec.europa.eu/education/school21/consultdoc_en.pdf>.

8 CZ PRACOVNÍ DOKUMENT ÚTVARŮ KOMISE ŠKOLY PRO 21. STOLETÍ. Brusel: Komise Evropských společenství. 11. 7. 2007, SEK(2007) 1009. <http://ec.europa.eu/education/school21/consultdoc_cz.pdf>.

8 SK PRACOVNÝ DOKUMENT ÚTVAROV KOMISIE ŠKOLY 21. STOROČIA. Brusel: Komisia Európskych spoločenstiev. 11. 7. 2007, SEK(2007) 1009 <http://ec.europa.eu/education/school21/consultdoc_sk.pdf>.

9 EN THE STATE OF THE UNION IN 2009: the key achievements of the Barroso Commission. European Commission. Directorate-General for Communication. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2009. ISBN 978-92-79-12581-2. <http://ec.europa.eu/publications/booklets/others/82/index_en.htm>.

9 CZ STAV UNIE V ROCE 2009: zásadní úspěchy Barrosovy Komise. Evropská komise. Generální ředitelství pro komunikaci. Belgie, Brusel. Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2009. ISBN 9778-92-79-12576-8. <http://ec.europa.eu/publications/booklets/others/82/index_cs.htm>.

9 SK STAV ÚNIE V ROKU 2009: hlavné úspechy Barrosovej Komisie. Európska komisia. Generálne riaditeľstvo pre komunikáciu. 2010. Luxemburg: Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev, 2009. ISBN 978-92-79-12592-8. <http://ec.europa.eu/publications/booklets/others/82/index_sk.htm>.

10 EN DECISION No 1720/2006/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 15 November 2006 establishing an action programme in the field of lifelong learning.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:327:0045:01:EN:HTML

10 CZ ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY č 1720/2006/ES ze dne 15. listopadu 2006, kterým se zavádí akční program v oblasti celoživotního učení.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:327:0045:01:CS:HTML>.

10 SK ROZHODNUTIE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY č. 1720/2006/ES z 15. novembra 2006, ktorým se ustanovuje akčný program v oblasti celoživotného vzdelávania.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:327:0045:01:SK:HTML>.

11 EN WHITE PAPER Together for Health: A Strategic Approach for the EU 2008-2013. Brussels, 23. 10. 2007, COM (2007) 630 final.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52007DC0630:EN:HTML>.

11 CZ BÍLÁ KNIHA Společně pro zdraví: strategický přístup pro EU na období 2008–2013. Brusel: 23. 10. 2007. COM (2007) 630 v konečném znění. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52007DC0630:CS:HTML>.
11 SK BIELA KNIHA Spoločne za zdravie: strategický prístup EÚ na obdobie 2008 – 2013. Brusel: 23. 10. 2007. COM (2007) 630 v konečnom znení. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52007DC0630:SK:HTML>.

12 EN COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. Decision No 118/07. SN 2323/1/08 REV 1. Dostupné ve formátu PDF na: <www.consilium.europa.**eu**/.../**Decision**%20**118.07**%20EN%20sn02323-re01%5B1%5D.pdf>.
12 CZ RADA EVROPSKÉ UNIE. Rozhodnutí č. 118/2007. SN 2323/1/08 REV 1. Dostupné ve formátu PDF na: <www.consilium.europa.eu/.../Decision%20118.07%20CS%20sn02323-re01%5B1%5D.pdf>.
12 SK RADA EURÓPSKEJ ÚNIE. Rozhodnutie č. 118/2007. SN 2323/1/08 REV 1. Dostupné ve formátu PDF na: <www.consilium.europa.eu/.../Decision%20118.07%20SK%20sn02323-re01%5B1%5D.pdf>.

13 EN COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT Accompanying document to the COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS Multilingualism: an asset for Europe and a shared commitment. Brussels, 18. 9. 2008, SEK/2008/2445 final Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/Result.do?T1=V7&T2=2008&T3=2445&RechType=RECH_naturel&Submit=Hledat>.

13 CZ PRACOVNÍ DOKUMENT ÚTVARŮ KOMISE Průvodní dokument ke SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ „Mnohojazyčnost: přínos pro Evropu i společný závazek“. Brusel, 18. 9. 2008, SEC/2008/2445 v konečném znění. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/Result.do?T1=V7&T2=2008&T3=2445&RechType=RECH_naturel&Submit=Hledat>.

13 SK PRACOVNÝ DOKUMENT ÚTVAROV KOMISIE Sprievodný dokument OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV Viacjazyčnosť: devíza pre Európu a a spoločný záväzok. Brusel, 18. 9. 2008, SEK/2008/2445 v konečnom znení. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/Result.do?T1=V7&T2=2008&T3=2445&RechType=RECH_naturel&Submit=Hledat>.

14 EN COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL, THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS - A New Framework Strategy for Multilingualism. Brussels, 22. 11. 2005. COM/2005/0596 final. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0596:FIN:EN:HTML>.

14 CZ SDĚLENÍ KOMISE RADĚ, EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ Nová rámcová strategie pro mnohojazyčnost. Brusel, 22. 11. 2005. KOM(2005) 596 v konečném znění. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0596:FIN:CS:HTML>.

14 SK OZNÁMENIE KOMISIE RADE, EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV, Nová rámcová stratégia pre viacjazyčnosť. Brusel, 22. 11. 2005. KOM(2005) 596 v konečnom znení. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0596:FIN:SK:HTML>.

15 EN Europe and you in 2006: A snapshot of EU achievements. Brussels: European Commission, Directorate-General for Communication Publications, November 2006. <http://ec.europa.eu/publications/booklets/others/61/index_en.htm>.

15 CZ Evropa a vy v roce 2006: Shrnutí dosažených výsledků EU. Brusel: Evropská komise. Generální ředitelství pro komunikaci, listopad 2006. <http://ec.europa.eu/publications/booklets/others/61/index_cs.htm>.

15 SK Európa a vy v roku 2006: Stručný prehľad výsledkov EÚ. Brusel: Európska komisia Generálne riaditeľstvo pre komunikáciu, november 2006. <http://ec.europa.eu/publications/booklets/others/61/index_sk.htm>.

16 EN An opportunity and a challenge: Migration in the European Union. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2009. <http://ec.europa.eu/publications/booklets/move/81/index_en.htm>.

16 CZ Příležitost a výzva: Migrace v Evropské unii. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2010.
<http://ec.europa.eu/publications/booklets/move/81/index_cs.htm>.

16 SK Príležitosť a výzva: Migrácia v Európskej únii. Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2010. <http://ec.europa.eu/publications/booklets/move/81/index_sk.htm>.

17 EN Reducing health inequalities in the European Union. Reducing Health Inequalities in the European Union. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2010. <ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=6265&langId=en>.

17 CZ Snižování nerovností v oblasti zdraví v Evropské unii. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2011. <ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=6265&langId=cs>.

17 SK Zmierňovanie nerovností v oblasti zdravia v Európskej únii. Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2011. <ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=6265&langId=sk>.

18 EN Investing in our common future: The budget of the European Union. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2007
<http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/cs_CZ/-/EUR/ViewPublication-Start?PublicationKey=NAAB06291>.

18 CZ Investování do naší společné budoucnosti: Rozpočet Evropské unie. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropských společenství, 2007. Dostupné z:

<http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/sk_SK/-/EUR/ViewPublication-Start?PublicationKey=NAAB06291>.

18 SK Investovanie do našej spoločnej budúcnosti: Rozpočet Európskej únie. Luxemburg: Úrad pre publikácie Európskych spoločenstiev, 2007. Dostupné z: <http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/sk_SK/-/EUR/ViewPublication-Start?PublicationKey=NAAB06291>.

19 EN Europe and you: A snapshot of EU achievements. Brussels: European Commission, 2011. Dostupné z: <http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/en_GB/-/EUR/ViewPublication-Start?PublicationKey=NA3110661&CatalogCategoryID=tgUKABst4kkAAAEjJ5EY4e5L

19 CZ Evropa a vy: Shrnutí dosažených výsledků EU. Brusel: Evropská komise, 2011. <http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/en_GB/-/EUR/ViewPublication-Start?PublicationKey=NA3110661&CatalogCategoryID=tgUKABst4kkAAAEjJ5EY4e5L

19 SK Európa a vy: Stručný prehľad úspechov EÚ. Brusel: Európska komisia, 2011. Dostupné z: <http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/en_GB/-/EUR/ViewPublication-Start?PublicationKey=NA3110661&CatalogCategoryID=tgUKABst4kkAAAEjJ5EY4e5L>.

20 EN A year in the life of Europe 2005. Brussels: European Commission, 2005. Dostupné z: <http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/en_GB/-/EUR/ViewPublication-Start?PublicationKey=KA7205508>.

20 CZ Rok v Evropě 2005. Brusel: Evropská komise, 2005.

20 SK Rok 2005 v Európe. Brusel: Európska komisia, 2005.

21 EN Europe and you in 2008: A Snapshot of EU Achievments. Brussels: European Commisssion, 2008. Dostupné z: <http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/en_GB/-/EUR/ViewPublication-Start?PublicationKey=NA3008742>.

21 CZ Europa a vy v roce 2008: Shrnutí dosažených výsledků EU. Brusel: Evropská komise, 2008.
21 SK Európa a vy v roku 2008: Stručný prehľad výsledkov EÚ. Brusel: Európska komisia, 2008.

22 EN Europe and you in 2007: A snapshot of EU achievements. Brussels: European Commission, 2007. Dostupné z: <http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/en_GB/-/EUR/ViewPublication-Start?PublicationKey=NA8207458>.
22 CZ Europa a vy v roce 2007: Shrnutí dosažených výsledků EU. Brusel: Evropská komise, 2007.
22 SK Európa a vy v roku 2007: Stručný prehľad výsledkov EÚ. Brusel: Európska komisia, 2007. Dostupné z:

23 EN Europe and you: A snapshot of EU achievements. Brussels: European Commission, 2011. Dostupné z: <http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/en_GB/-/EUR/ViewPublication-Start?PublicationKey=NA3110661>.
23 CZ Evropa a vy: Shrnutí dosažených výsledků EU. Brusel: Evropská unie, 2011.
23 SK Európa a vy: Stručný prehľad úspechov EÚ. Brusel: Európska komisia, 2011.

24 EN Europe and you: A snapshot of EU achievements. Brussels: European Commission, 2010. Dostupné z: <http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/en_GB/-/EUR/ViewPublication-Start?PublicationKey=NA3109201>.
24 CZ Evropa a vy: Shrnutí dosažených výsledků EU. Brusel: Evropská unie, 2010.
24 SK Európa a vy: Stručný prehľad úspechov EÚ. Brusel: Európska únia, 2010.

Resume

The topic of this diploma thesis is "*Source and target language analysis in the texts and documents of the European Union*." The main focus is on the translation of documents in the context of a multilingual European Union and the aim is to provide an overview of the main difficulties in EU translation.

The European Union is an institution incorporating 27 countries with 23 official and working languages. As a democratic organization, the European Union has to communicate with its citizens in their own languages and make all important documents accessible to everyone so there are no barriers to communication; that is why the role of translation within the European Union is increasingly important. The translation of EU documents and texts into Czech and Slovak is one of the areas that has not yet been widely explored. Nevertheless, there are some Czech and Slovak theoreticians and translators with experience working in European institutions which deal with EU translation. These include Hoffmanova, Simandl, Branik, Skrlantova, Opava, Pacholik and Feranec.

The aim of this thesis is to list and give examples of the most common imperfections and primary difficulties with the translation of EU texts based on analysis of the selected official documents and image texts of the European Union.

The thesis consists of seven chapters. The first chapter is an introduction into the topic. The second chapter describes institutional translation – the institutions of the European Union and their particular translation departments. The Translation Service of the Commission of the European Union is the largest translation agency in the world, with translation of legislative texts, policy documents, decisions, communications, internal working documents, speeches and web pages. The Council of the European Union, the European Parliament, and the European Council are other important institutions with translation services. The Language Service of the Council General Secretariat offers translation services to both the Council of the EU and the European Council. The European Parliament also has its own translation department, called the Directorate-General for Translation, which ensures that the documents of the European Parliament are translated into the official languages. The Court of Justice of the European Union has its own translation body providing the translation of documentation of proceedings – highly technical legal texts which can be translated only by qualified lawyers.

The second chapter continues with the characterization of multilingualism and phenomena such as Euro-English, EU English, Eurospeak and Eurojargon. Writing in clear language is difficult in European institutions because many documents are drafted and written in English by both non-native speakers and native speakers, who are beginning to lose touch with English after many years of working in a multilingual environment.

The third chapter describes the process of the translation for the European Union, the types of texts translated there and categories for the evaluation of the quality of translation. The European Commission has distinguished five Translation Quality Types (TQT):

1. Translation Quality Type A – Legal
2. Translation Quality Type B – Image
3. Translation Quality Type C – Official
4. Translation Quality Type D – For Information
5. Translation Quality Type E – Basic Comprehension

Recently, these five types have been replaced by the simplified system of two basic categories: "one for documents for publication or adoption by the Commission and the other for mainly internal documents for comprehension or information. The first category requires a high level of quality control (full revision or cross-reading), while for the second category a less exacting quality control (e.g. spot checking) is sufficient."[149] This change in the classification of documents was made in 2008 in order to simplify and unify the process of evaluation within individual European institutions.

In the third chapter various classifications of vocabulary are introduced, including the classification of Tomasek and Alcazar and Hughes. There are several situations which can occur in the translation of European Union texts and documents – such as if the term has an equivalent in the TL, if he term has only a partial equivalent, or if the term has no equivalent in the TL. Specific groups are represented by "non-parallel internationalisms" and "faux amix". The two basic and opposed situations connected to processes within the

[149] Quality Management in Translation: 22 Quality Actions, s. 27.

translation of the vocabulary are domestication and foreignization. Translators of EU texts and documents can use a number of electronic translation tools and resources including Eurlex, IATE, Euramis, Dossier Manager, Quest, and SDL Trados Translator's Workbench.

Chapter four briefly characterizes legal language, its vocabulary and syntax.

Chapter five is a short review of common errors and imperfections occurring within the translation of the Czech and Slovak texts and documents of the European Union based on the analysis and research of theoreticians such as Opava, Orlikova, Hoffmannova, Simandl and others.

The practical analysis of selected texts and documents is introduced in Chapter Six. The texts and documents are divided into two main groups: legal texts and official documents of the EU, and image texts and brochures of the EU. The division is based on the two first categories of the previous classification of texts of the European Commission. The analysis is based on the comparison of source text (English) with target texts (Slovak and Czech). The list of all analyzed texts is in the bibliography. The analyzed texts within the work are referred to through the combination of the number and letters EN (for English original), CZ (for Czech version) and SK (for Slovak version). An important theme in the EU translation is equivalence – all language versions should have an equal value. On the basis of the analysis we tried to establish certain categories of problematic areas such as imperfections and differences between individual language versions. The categories of problematic areas sometimes slightly differ in legal and official texts, on the one hand, and in image texts and brochures, on the other hand, resulting from the different character and functions of these texts. In the texts we observed the following criteria: interference from English, nominal character of translation, occurrence of condensed structures, translation of the vocabulary, and in image texts we added also expressivity and higher freedom in translation. To summarize, we got the following results. Czech versions of translations are much better when compared to Slovak versions. Czech translators are less influenced by the English language; they respect the rules of functional sentence perspective and modifying communicative dynamism more, and the translation of collocations is much more adequate. In Czech versions we observe the tendency to replace internationalisms with domestic words, while in Slovak versions there is preference for internationalisms. It is necessary to reach a certain harmony and balance in this area; translators should be more careful when using domestic words which need

complementation, and on the other hand should not always prefer internationalisms. Attention should be also paid to the transfer of infinitives of purpose in order to avoid repetition of structures such as „*v rámci*“, „*v oblasti*“ or abstract vocabulary such as „*úroveň*“, „*rámec*“ a „*mechanismus*“.

The translation of image texts and brochures is more variable, resulting in more translation situations encountered in the analysis. One of the reasons is the increase of freedom in translation, which is reflected in a higher degree of expressivity and different variations occurring within the text and its formatting.

The aim of the thesis was to point out problematic areas appearing in the translation of Czech and Slovak language versions and to suggest some alternative solutions. Translation of EU texts and documents needs to be explored more as the volume of translations for the European Union continues to increase. We hope that this thesis has brought up some interesting and valuable points that might be helpful for EU translators.